

Riksdagens protokoll

1985/86:150

Protokoll
1985/86:150

23 maj 1986

Debatter m. m.

Fredagen den 23 maj

Kompletteringsval till utskott	3
Regionalpolitiken, m. m. (forts. från prot. 149)	3
Svar på interpellationer	
1985/86:197 av Margareta Gard (m) om lånereglerna för bostäder åt handikappade	73
1985/86:195 av Margaretha af Ugglas (m) om rekryteringen av inhemsk personal till visst biståndsprojekt i Vietnam	76
Meddelande om frågor	
1985/86:591 av Rolf Kenneryd (c) om vägförvaltningarnas vägstationer	88
1985/86:592 av Anita Johansson (s) om svenskundervisningen för invandrare	88
1985/86:593 av Karl-Erik Persson (vpk) om regional-TV-ut-sändningarna inom Tvärsnytt-området	88

Avgjorda ärenden

Fredagen den 23 maj

Val av en suppleant i socialutskottet	3
Val av en suppleant i utbildningsutskottet	3

Fredagen den 23 maj

Kl. 09.00

*Kompletteringsval till
utskott*

*Regionalpolitiken,
m. m.*

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i social- och utbildningsutskotten under Åsa Strömbäck-Norrmans ledighet anmält hennes ersättare Claes Rensfeldt.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i socialutskottet

Claes Rensfeldt (s)

suppleant i utbildningsutskottet

Claes Rensfeldt (s)

2 § Justerades protokollen för den 14 innevarande månad.

3 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1985/86:170 till försvarsutskottet

4 § Regionalpolitiken, m. m. (forts. från prot. 149)

Fortsattes överläggningen om arbetsmarknadsutskottets betänkande 1985/86:13 och näringsutskottets betänkande 1985/86:30.

Anf. 2 BJÖRN KÖRLOF (m) replik:

Herr talman! Att börja dansa igen morgonen efter balen brukar mötas med ett visst motstånd, men några takter skall vi väl försöka ta och fortsätta att diskutera Bergslagen.

Det var på två punkter Gustav Persson kritiserade moderaternas reservationer. Det ena gällde medelstilldelningen till Bergslagsdelegationen. Enligt vår uppfattning präglas hela propositionen av diffushet och knapphändighet i redovisningen av vad regeringen avser att göra med dessa medel. Det kan

finnas skäl att göra en noggrannare genomgång av var pengarna skall satsas. Enligt vår uppfattning bör inte riksdagen tilldela medel på så lösa boliner som regeringen här föreslår. Det hindrar inte att moderaterna mycket väl kan tänka sig att ställa upp beträffande en del av de medel som så småningom kommer att tilldelas, om vi hittar bra och vettiga projekt att satsa pengarna på. Men en så lös medelstillelning som här föreslås är enligt vår uppfattning inte rimlig.

Dessutom är organisationsfonden för Bergslagsdelegationen tvivelaktig. Det är alldeles uppenbart så att medel kan komma att tilldelas både via Bergslagsdelegationen, länsstyrelsen och utvecklingsfond och kanske även genom andra organ. Att få en så omfattande flora av medelstillelning kanske till samma projekt – jag tror Lars De Geer var inne på detta problem i sitt anförande i går – är också tvivelaktigt. Det gör att vi inte heller på den grunden vill vara med om att bevilja dessa pengar.

Vi fick också kritik av Gustav Persson för vår reservation med krav att medel inte nu skall anslås till forskning, utveckling och utbildning. Också i det avseendet präglas propositionen av oerhört stor knapphet och löshänthet i argumenteringen. Som framgick av mitt anförande anser jag att forskning, utveckling och utbildning är viktiga ting för Bergslagen. Pengar bör alltså så småningom komma till sådana verksamheter. Men enligt vår uppfattning bör regeringen återkomma med förslag när man har ett avsevärt mer genomarbetat och genomtänkt program för att förmedla dessa pengar.

I propositionen tas över huvud taget inte – det gjorde Gustav Persson inte heller – upp resonemang om näringslivets kostnadsbild i Bergslagen. Det finns inget resonemang om löntagarfonderna, inte om de nya pålagorna i form av energiskatter, vattenkraftsskatt, fastighetsskatt, ingenting om de åtgärder som regeringen vidtagit angående exportdepositioner och vinstfrister. Det är i själva verket en mycket märklig och ensidig diskussion som man får när man inte samtidigt som man diskuterar Bergslagen tar upp ett resonemang om näringslivets kostnadsnivå. Jag nämnde att regionen dränerats på 735 miljoner med löntagarfondspengar. Det visar vilka belopp det rör sig om. Regeringen föreslår nu 455 miljoner på tre år till Bergslagen.

Anf. 3 LARS DE GEER (fp) replik:

Herr talman! Min respekt för kammarens tid i sena natten i går gjorde att jag inte riktigt fullföljde det resonemang jag ville föra om utbildningens centrala betydelse för omstruktureringen av Bergslagen. Jag hann nämna Bergslagens tekniska högskola i Borlänge och Bergsskolans i Filipstad betydelse för regionen. Däremot hann jag inte säga att alla de regionala högskolor som finns, inte i Bergslagen men i omedelbar närhet till regionen, kan spela en stor roll som motorer för nyskapande och för kontakterna med näringslivet. Jag kom heller inte att få med önskemålet att täcka industrins behov av tekniker på mellannivå.

Förr i världen fanns en kategori ingenjörer som kallades institutsingenjörer, som var mycket populära ute i industrin. Nu finns de tekniska instituten inte kvar, med ett undantag. Man kan dock tänka sig att förlänga utbildningen vid de tekniska gymnasierna till fyra och kanske fem år för att få fram tekniker på mellannivå som passar väl in industrins behov. En sådan

lösning skulle vara önskvärd i bl. a. Ludvika.

Jag vill också nämna att det finns någonting som kallas intraprenörsutbildning, som startades i Bergslagen för 15 år sedan och som därefter faktiskt har gjort ett segertåg över den industrialiserade världen. Den går ut på att utbilda människor i storföretag till att få initiativkraft och förmåga att handla på egen hand. Den har lyckats mycket väl och kan spela en stor roll för utvecklingen mot en ny industristruktur i Bergslagen.

Till slut vill jag ställa en fråga till Gustav Persson. Han redogjorde i nattens sena timma i går ganska detaljerat för hur Bergslagsanslaget i regeringens proposition om 425 milj. kr. var fördelat på olika ändamål. Bergslagen har alltså fått 425 miljoner för en treårsperiod. Under samma period kommer varvsorterna Uddevalla, Landskrona och Malmö att få åtminstone över 4 miljarder kronor. Tycker Gustav Persson att ett stöd på 425 miljoner till en bygd som geografiskt och administrativt ligger illa till i landet står i rimlig proportion till ett stöd på över 4 miljarder till städer som ligger på Sveriges framsida?

Antalet förlorade arbetstillfällen under de sista fem åren är ungefär likvärdigt i Bergslagsregionen och i de tre varvstäderna. Är det en skäligen fördelning – 425 miljoner mot 4 miljarder?

Anf. 4 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Gustav Persson efterlyste centerns ambition i regionalpolitiken under de borgerliga regeringsåren.

Jag vill därför rekapitulera de insatser som vi gjorde och som då var helt nya. Vi introducerade utvecklingsfonderna, som betydde och fortfarande betyder oerhört mycket för regional utveckling. Vi införde länsanslagen, som är oerhört bra eftersom de snabbt kan komma ut i företag som har problem men också utvecklingsmöjligheter. Jag vill också erinra om den stora förbättringen av den kommunala skatteutjämningen från 2 1/2 miljard till över 10 miljarder. Den betydde också oerhört mycket för att förbättra förutsättningarna för service och annan kommunal verksamhet på dessa orter. Därutöver vill jag säga att centerns inriktning av regionalpolitiken sammantaget betyder att vi verkligen kan få en fullödlig arbetsmarknad – små företag, aktiva vid sidan av de mindre.

Gustav Persson anmärkte också på att centern vid fördelningen av pengarna till högskolan i första hand ville satsa på de mindre högskolorna inom Bergslagsområdet. Han var litet bekymrad över att universitetsorterna – främst Uppsala – inte skall få ökade resurser för att i kombination med högskolan i Falun/Borlänge högskola utveckla verksamheten. Mot detta vill jag säga att det är en oerhörd skillnad i anslagsäskandena totalt mellan universitetet i Uppsala och den högskola som finns inom den del av Bergslagen som jag här nämnde, nämligen Falun–Borlänge.

Herr talman! Till sist vill jag säga att det är oerhört viktigt att den mindre högskolan så långt det är möjligt anpassar sig till arbetsmarknadens behov.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Anf. 5 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Herr talman! Jag ställde några frågor till Gustav Persson i mitt anförande, som han hade haft möjlighet att svara på i sitt anförande. I stället valde han att avfärda vpk-politiken såsom varande en allmän önskelista.

Det är klart att vi inte har alla våra förslag med i motionerna om inriktningen av regionalpolitiken. Men om man granskar det vi har lagt fram för riksdagen under åren och som gäller inte minst Bergslagen kan man göra några konstateranden.

Bergslagsdelegationen går tillbaka på ett vpk-förslag, som vi stred för mot socialdemokraterna, innan ett förslag härom kom som bästa regeringspolitik. Vi har haft detaljerade förslag om stålindustrins utveckling, och i takt med utvecklingen har vi förändrat förslagen. Vi har sådana förslag i år också.

Vi har förslag om kommunikationerna, och vi har förslag om naturgasens introduktion som en viktig basinvestering i regionen, för att dra dit företag som på ett miljövänligt sätt kan producera med effektiv energi.

Vi har förslag om energipolitiken i ett vidare perspektiv, som är mycket viktig för Bergslagen. Vi har förslag om vidareförädlingen, för att vårt land inte skall exportera råvaror obearbetade i samma omfattning som nu. Vi har förslag om investeringspolitik och en rad konkreta lokala projekt.

Det är klart att man kan säga att detta är en önskelista. Men vad är då regeringens politik? Jo, en önskan om att storfinansen skall investera, utan att man tillsätter några som helst tvingande medel. Det är verkligen en önskepolitik, eftersom man från regeringens sida inte presenterar något som helst förslag på hur det skall gå till.

Vi ser problemen som mycket grundläggande och djupa och menar att inriktningen av den ekonomiska politiken ytterst avgör hur mycket som behövs av arbetsmarknadspolitik och regionalpolitik. Självfallet kommer problemen i den ordningen.

Jag vill fråga socialdemokraternas företrädare vad han anser om LO:s förslag, där man säger att man kan tänka sig att en större del av företagens vinster skall frysas inne, tills företagen presenterar investeringsförslag för Bergslagen, och att om de inte gör det, skall de tvingas investera. Detta är exakt samma förslag som vi lagt fram i vår ekonomiska motion om styrning av investeringarna. Är också detta en önskepolitik? Är socialdemokraterna beredda att avfärda LO:s förslag för Bergslagen som en önskelista?

Som en sammanfattning måste jag säga att socialdemokraternas tro på storfinansen och deras sätt att pytsa ut pengar i småportioner, i väldigt liten omfattning och i väldigt många kommuner, inte ändrar någonting. Ni ställer nu bruksarbetarna i samma position som de hade i början av seklet, med mössan i hand, där de får stå och be om att möjligen få ett jobb – får de inget kan de vara utan. Ni gör ingenting för att ändra på den saken.

Anf. 6 GUSTAV PERSSON (s) replik:

Herr talman! Tiden är knapp för att hinna svara på så många frågor.

Björn Körlof säger att man vill ha en noggrann genomgång av Bergslagsförslagen och att de alltså får dröja. Men vad ni vill är ju att fördröja och försvaga. Det var symptomatiskt att Björn Körlof sade: Så småningom skall

förslagen komma. Det innebär besvär för dem som skall klara svårigheterna i Bergslagen.

Björn Körlof nämnde också i anförandet i går och även i dag att Bergslagen, som han säger, blir dränerat på pengar. Då frågar jag: Det är väl inte bara sådant som skatter som har dränerat Bergslagen på pengar? Vi kan se tillbaka litet på hur det var när kapitalisterna ville rädda sina pengar från basnäringarna i Bergslagen. Hur var det med kampen om Sandvik, Kinnevik och Fagersta? Hur var det när Wall köpte upp Uddeholm och Billerud? Inte blev det några nya jobb. Det handlade då om att man ville ta bort sina pengar från Bergslagen. Det bör kanske tilläggas i detta sammanhang.

Tage Erlander brukade säga att löntagarfondernas pengar inte hamnar i Schweiz. Vart Walls och de andras pengar tar vägen kan man fundera över. Företagen har inte fullt ut tagit sitt ansvar i Bergslagen – det måste vi konstatera.

Björn Körlof framställer de insatser som samhället gör i Bergslagen som värdelösa. Det är ungefär moderaternas inställning i Bergslagsfrågorna, som här mycket tydligt kommer fram.

Låt mig erinra om vad som i går stod i Göteborgs-Posten om företagens pengar: Aldrig tidigare har de svenska företagen haft så gott om pengar i sina kassor. Vid årsskiftet uppgick näringslivets likvida tillgångar till 234 miljarder.

Det är pengar det, och de borde kunna användas på ett helt annat sätt än vad som i dag är fallet. Björn Körlof skall få artikeln av mig, så att han kan läsa vidare. Jag har inte tid att nu gå djupare in i den.

Till Karl Boo: Det är riktigt att ni skapade utvecklingsfonderna och gjorde om företagarfördelningarna, länsanslaget och den kommunala skatteutjämningen.

När det gäller högskolan måste dock Karl Boo ha missuppfattat mig. Jag menar inte att vi inte skall satsa på de små högskolorna. Vad Börje Hörnlund sade både i utskottet och här i kammaren var emellertid att Uppsala universitet skall betala allting självt. Det är ju ett samarbete mellan ett universitet med stora kunskaper och högskolorna som kan ge effekt. Vi har exemplen med tunnplåten i Borlänge, stålframställningen i Sandviken, osv.

Anf. 7 TALMANNEN:

Den medgivna repliktiden är slut.

Anf. 8 BJÖRN KÖRLOF (m) replik:

Herr talman! Gustav Persson sade att vi moderater bara vill fördröja och försvaga. Han gjorde gällande att vi moderater betecknar de samhällsinsatser som föreslås i den nu aktuella propositionen som värdelösa. Det har jag inte sagt. Jag pekade på att en hel del av förslagen mycket väl kan vara värdefulla, bl. a. satsningarna på kommunikationer. Jag har också sagt att vissa av förslagen när det gäller forskning, teknik och utveckling är viktiga.

Alltihop är emellertid så diffust. Det talas i propositionen allmänt om att höja aktiviteten, starta nya projekt, osv. Men exakt vad som skall göras framgår inte. Det är möjligt att regeringen har bra tankar i sinnet, men i så

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

Regionalpolitiken,
m. m.

fall bör man redovisa dem. Det är inte osannolikt att vi då är beredda att medverka till att pengar anslås.

Gustav Persson hade ingenting att säga om de åsikter som jag framförde om de enorma belopp som dragits ut ur Bergslagen i form av avgifter till löntagarfonder, skatteinbetalningar och annat. Jag går här inte in på enskilda företag, vilket Gustav Persson gjorde. Han kan ha rätt i en del av den kritik som han riktade mot vissa företag, men jag talar om den allmänna principen.

Det är alldeles uppenbart att man inom loppet av tre fyra år har tagit ifrån Bergslagen över 1 miljard kronor. Sedan kommer man tillbaka, tilldelar regionen 425 milj. kr. och tror att allt skall bli bra. Hela sättet att resonera är bakvänt. Varför inte börja med ett resonemang om industrins och näringslivets kostnadsläge och hur man kan försöka få ned det?

Jag vill bara framföra en sista synpunkt. Gustav Persson talade om likvida medel. Vi vet alla att näringslivet har mycket likvida medel, men om pengarna skall kunna satsas någonstans måste det finnas lönsamma projekt.

Anf. 9 LARS DE GEER (fp) replik:

Herr talman! Gustav Persson hann, sannolikt av tidsbrist, inte svara på min fråga om det rimliga i att satsa 400 miljoner på Bergslagen och 4 miljarder på varvsorterna. Jag beklagar det. Eftersom Gustav Persson är från Uppsala, borde han ha kunnat avge ett objektivet svar. Som bergslagsbo kan jag inte komma ifrån att relationen är ganska sned.

Jag vill här ta upp en annan fråga. Den nya industristruktur som vi skall skaffa oss i Bergslagen måste i stor omfattning bygga på nya och mindre företag. Det finns i detta sammanhang ett krav som vi folktoparter har drivit länge, nämligen att man skall ta bort den kvarvarande förmögenhetsbeskattningen på arbetande kapital i mindre företag. Många tycker att detta är en struntfråga. Den skatten ger staten ungefär 100 miljoner, och det är ju inte särskilt mycket, sett i stora sammanhang. Men för småföretagarna blir det väldigt mycket mer, eftersom progressiviteten i skatteskalorna och social- och arbetsgivaravgifterna gör att de små företagen för att plocka fram dessa 100 miljoner i förmögenhetsskatt måste ta ut ungefär 400 miljoner ur sina företag. Då spelar det en stor roll att den här förmögenhetsbeskattningen finns. Jag tror att det skulle underlätta Bergslagens strukturuomvandling om man finge bort den.

Anf. 10 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Jag noterar att Gustav Persson gav ett erkännande för den utveckling av regionalpolitiken som skedde under åren 1976–1982. Det rör sig ändå om insatser som har gjort stor verkan och som, om de kan vidareutvecklas, kommer att betyda mycket.

När det sedan gäller högskolan har Börje Hörnlund uttryckt det så – vilket också framgår av reservationen – att de nya pengarna skall gå just till de mindre högskolorna. Satsningen skall självfallet göras i samarbete med universitetsorten, i det här fallet Uppsala. Det är alldeles klart att så skall ske.

Sedan vill jag gärna säga att detta är en högskola som bör kunna utvecklas i Falun–Borlänge. Det är ju ett utmärkt läge för en idrottshögskola, om det nu

blir ett positivt beslut beträffande olympiaden 1992.

Till sist vill jag ställa en fråga till Gustav Persson beträffande vårt motionsyrkande om att 10 miljoner skall anslås till ett brobygge över Dalälven vid Hovnäs i Avesta kommun. Diskussionen om detta brobygge har ett långt förflutet. Jag redogjorde något för det i går, men jag vill bara tillägga att när politiker i länsstyrelsens styrelse var eniga om att man skulle bygga bron och regeringen upphävde sitt beslut, då tycker jag att man har trampat på den regionala självstyrelsen på ett anmärkningsvärt sätt. Nu finns det tillfälle att ge de här resurserna till ett område som behöver dem och till ett projekt som verkligen är angeläget. Det finns inte många väljare i det här området, men detta är en viktig insats för de människor som skall verka i bygden och för näringslivet i området.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Anf. 11 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Herr talman! Både i går i sitt inledningsanförande och i dag i replikerna med de borgerliga använde Gustav Persson ganska mycket tid till att kritisera företagen i Bergslagen för att de drar bort pengarna från regionen och inte tar sitt ansvar. Det är en alldeles riktig kritik. Den framförs i många sammanhang av industriministern och andra socialdemokrater som reser landet runt och pratar om Bergslagen.

Men då finns det skäl att fråga: Vilken blir slutsatsen för socialdemokraternas del, när nu deras kritik, som jag ser det, är väl grundad och saklig? Är det inte att man måste tillgripa investeringsstyrningar, så att man plockar fram pengar från de enormt stora likviditeter som ligger i företagen, där man bara väntar på att få investera dem utomlands när ni släpper på valutaregleringen? Vore det inte en riktig slutsats att ni anslöt er till de förslag som vänsterpartiet kommunisterna har lagt fram? De stämmer ju helt med er kritik. När ni för er propaganda måste väl er egen kritik föda någon tanke.

Anf. 12 GUSTAV PERSSON (s) replik:

Herr talman! Först till Björn Körlof: Jag återkommer till de stora summor pengar som näringslivet har – 234 miljarder. Jag är rädd för att man inte längre är beredd att satsa i industriutvecklingen, att det inte finns tillräckligt med industribyggare i det här landet. Man spekulerar i stället med pengarna. Det är detta som är så allvarligt. På den punkten tycker jag att kritik borde framföras också från moderaterna.

Sedan vill jag replikera Lars De Geer, vilket jag inte hann i mitt förra inlägg, beträffande frågan om Uddevalla- och Malmösatsningarna i förhållande till Bergslagen.

Jag tror till att börja med inte att man skall ställa orter mot varandra när de får svårigheter. Vi löser inte några problem på det sättet.

Det andra som jag skulle vilja säga i detta sammanhang är att insatserna i Bergslagen, vilket också Thage Peterson påpekade i debatten i går, är en långsiktig insats under många år. Vi har nu det andra Bergslagspaketet, och Thage Peterson antydde att vi kanske måste få fler. Insatserna i Malmö och Uddevalla är i båda fallen mycket kortvariga insatser under en viss tid i samband med omstrukturering av varven. Man bör inte göra sådana här jämförelser, för då kommer man snett och får svårigheter. Det är olika

insatser under olika tidsperioder – det bör man vara uppmärksam på.

Till Karl Boo: Antag att ni hade varit i regeringsställning tillsammans med moderaterna och skulle ha genomfört Bergslagspaketet! Då hade det inte blivit mycket. Då hade marknadskrafterna fått råda, som det så vackert heter i den borgerliga lovsången till marknadsekonomin. Det var ju det som var problemet, och därför blir centerns regionalpolitik i regeringsställning inte trovärdig. Även om ni gjorde de insatser som jag tidigare nämnde, så vet vi att vi fick vänta ända fram till 1982 på en regionalpolitisk proposition. Det är klart att det var stora svårigheter i den regeringen att få fram en sådan. Jag konstaterar att under hela den debatt vi hade i går och som fortsätter i dag har det inte förekommit någon kritik från centern mot moderaternas destruktiva regionalpolitik. Det bör uppmärksammas.

Till vpk: Vpk vill ju alltid framställa sig som det parti som är på samma linje som LO. Det har man alltid gjort. Jag har skrivit förslag i LO som jag sedan sett hos kommunisterna. Men slutsatserna i de förslag från LO som kommunisterna tar upp är mycket olika hos LO och hos kommunisterna. Jag tror inte att LO vill ha kommunisternas förslag till genomförande, utan man kommer säkert att diskutera de här frågorna med den socialdemokratiska regeringen för att få ytterligare förbättringar i Bergslagen, vilket naturligtvis vi som alla andra partier är intresserade av.

Avslutningsvis, herr talman ...

Anf. 13 TALMANNEN:

Den medgivna repliktiden är slut.

Talmannen anmälde att Karl Boo, Hans Petersson i Hallstahammar, Björn Körlof och Lars De Geer anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 14 LENNART ALSÉN (fp):

Herr talman! I Karlshamn, Blekinges andra stad, några hundra meter från det öppna havet står två unga människor staty. Statyn, som kallas utvandrarmonumentet, påminner om en tid i Sverige när möjligheterna att försörja sig här i landet var minimala för många. Unga svenskar, både män och kvinnor, gav sig i väg till det stora landet i väster. Det är ingen tillfällighet att statyn står i Karlshamn. Från hela sydöstra Sverige samlades här utvandrare för att gå ombord på båtar, som bokstavligen i linjetrafik forslade dem över Atlanten. Detta hände för 75–100 år sedan.

Herr talman! Även i dag upplever samma landsända att unga människor flyttar därifrån. Blekinge län, Kalmar län och delar av Kronobergs och Jönköpings län har under de senaste åren drabbats av stora befolkningsminskningar. I arbetsmarknadsutskottets betänkande 13, som i dag debatteras i denna kammare, har också utskottet uppmärksammat detta. Redan i den inledande sammanfattningen kan man läsa följande:

”I detta avsnitt avstyrker utskottet motioner som rör omlokalisering av statlig verksamhet och bekräftar sina tidigare ställningstaganden i fråga om vilka delar av landet som skall prioriteras vid omlokalisering, nämligen skogslänen, sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden.”

Utskottet redovisar också utförligt situationen i sydöstra Sverige och ägnar ett speciellt utrymme åt det hårdast drabbade länet, nämligen Blekinge län. Det faller sig därför naturligt att jag som hemmahörande i Blekinge representerar folkpartiet i denna debatt. Låt mig kortfattat beskriva situationen i dag i detta län.

Länets invånarantal har under perioden 1975–1985 enligt tillgänglig statistik minskat med 4 377 personer, en siffra som relativt sett innebär den största befolkningsminskningen, jämfört med befolkningsutvecklingen i landets samtliga län. Invånarantalet i samtliga kommuner i länet har minskat. Eftersom det främst är människor i yngre åldrar som lämnar länet är det relativa antalet äldre högt. Arbetslösheten är den överlägset högsta i hela södra och mellersta Sverige. Ytterst alarmerande är de höga arbetslöshetssiffrorna för kvinnor och ungdomar. Det är främst inom två områden som sysselsättningen har minskat, nämligen inom tillverkningsindustrin och inom den statliga verksamheten. Av de sysselsatta i Blekinge är 34 % verksamma inom tillverkningsindustrin, jämfört med 25 % i riket. Länets industriföretag kännetecknas av att de flesta stora företagen är s.k. filialföretag med administration, marknadsföring och utvecklingsarbete förlagda utanför länet. Företagen är mycket känsliga för konjunktursvängningar. Vid en ny lågkonjunktur kan man förvänta sig nya påfrestningar inom tillverkningsindustrin. Vad som då kommer att hända i Blekinge vågar jag knappt tala högt om. Det finns här anledning att vädja till de företagsledningar som själva finns i våra storstadsområden och styr dessa företag att noga överväga förutsättningarna för nyetablering i Blekinge. Inte bara satsningar i redan existerande företag bör vara möjliga utan också medverkan från hela det privata näringslivet är viktig för att stimulera till nyföretagande och nyskapande och på så sätt suga upp den arbetskraftsreserv som finns i länet.

Herr talman! Den statliga sysselsättningen i länet är starkt koncentrerad till försvarssektorn. Denna har under de senaste tio åren fått vidkännas stora personalminskningar. Som exempel på sysselsättningsförändring kan nämnas att den statliga sysselsättningen i Blekinge minskade mellan 1975 och 1980 med 4 % samtidigt som den ökade med 11 % i riket som helhet. Riksdag och regering har enligt min uppfattning ett särskilt ansvar när det gäller att uppmärksamma den statliga sysselsättningen i olika delar av landet. Om det sker så stora relativa förändringar som jag nyss har redovisat, måste staten gripa in.

I samband med den stora statliga utlokaliseringsvågen under slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet placerades inte någon verksamhet i Blekinge. I stället blev en del redan starka regioner ännu starkare, exempelvis Östergötland. Här måste staten gripa in och – trots att fackliga protester säkert kommer att framföras, för sådana kan redan höras i andanom – helt enkelt flytta en verksamhet. Den statliga sysselsättningen i Blekinge svarar för ca 10 % av den totala sysselsättningen, så den är ingen obetydlig sektor i länet. Utskottet har i anslutning till ett antal motioner om utlokalisering av statlig verksamhet hänvisat till 1982 års regionalpolitiska beslut. Enligt detta skall i första hand skogslänen och i andra hand sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet. Dessa ord har, åtminstone vad gäller Blekinge, hittills visat sig

vara fagert tal och ingenting annat. Ord måste omsättas i handling, annars är de inte värda någonting. Jag vill uppmana regeringen att handla nu. Vi i sydöstra Sverige har väntat länge nog. I detta sammanhang känns det angeläget att upprepa det i reservation 7 gemensamma borgerliga förslaget om tillsättandet av en regionalpolitisk kommission. En sådan skulle kunna spela en betydelsefull roll i sådana här sammanhang.

Om man skärsådar statistiken över befolkningsutvecklingen i Sverige under de senaste fem tio åren, kan man konstatera att ökningen äger rum i regioner och på områden där undervisningsväsendet – och då framför allt den högre undervisningen – är väl utbyggt. Linköping, Göteborg, Stockholm, Uppsala, Lund, Växjö och Umeå är goda exempel på detta. Blekinge län är i dag ett av de få län – tillsammans med Gotland, tror jag – som saknar högskola eller högskolefilial. Självfallet är det så, att många människor vid valet av bostadsort anser det vara positivt att det finns goda utbildningsmöjligheter för dem själva och deras familj. Detta gäller framför allt dem som skaffar sig högre utbildning. I hela sydöstra Sverige är det en ström av människor som i dag lämnar sin hembygd. Måhända skulle dessa människor i större utsträckning än vad som nu är fallet fundera på att stanna i sin hembygd om utbildningsmöjligheterna vore bättre. De orter och regioner som kan erbjuda fullgod service vad gäller utbildning, kultur och social verksamhet och som dessutom har goda kommunikationer med omvärlden har naturligtvis en speciell dragningskraft. För att länen i sydöstra Sverige – och då framför allt Blekinge län – skall utgöra ett alternativ, krävs det att man arbetar över ett brett fält. Flera samhällssektorer och samhällsfunktioner måste vara involverade. Även här, herr talman, finns det anledning att peka på den roll som en regionalpolitisk kommission skulle kunna spela.

Hadar Cars och jag har i motion A413 om Blekinge pekat på behovet av en samfällad satsning på länet. Förutom de stimulanser som behövs för att aktivera näringslivet i länet har vi också pekat på utbildningens roll för en positiv utveckling. Jag är övertygad om att det genom ett samarbete med universitetet i Lund och högskolan i Växjö skall vara möjligt att förlägga kurser, ja, kanske hela utbildningar i Blekinge.

En förutsättning för att länet skall bli attraktivt är också att det finns ett väl fungerande transportnät, både inom länet och i förbindelse med omvärlden. I detta sammanhang är väg E 66, som binder ihop hela sydöstra Sverige, en livsviktig pulsåder. Vi har från folkpartiets sida i en motion till årets riksdag understrukt vägens betydelse.

Det är emellertid, herr talman, kanske framför allt järnvägskommunikationerna inom länet som är bristfälliga. SJ får ursäkta, men ibland har jag en känsla av att företaget mer eller mindre medvetet driver en politik som på sikt innebär att Blekinge förlorar alla järnvägsförbindelser. Inte minst förbindelserna med den för oss så viktiga Skåne-regionen är minst sagt dåliga. Här måste en ändring komma till stånd.

Herr talman! Från folkpartiets sida vill vi också betona vikten av att besluten om regionalpolitiskt stöd decentraliseras så mycket som möjligt. Enligt vår uppfattning bör en större del än vad som nu sker överföras till s. k. länsanslag och till glesbygdssöd, dvs. till anslag som länsstyrelserna kan disponera mer eller mindre fritt. Det är enligt vårt sätt att se en bra metod för

att främja lokala initiativ och lösningar samt att komma bort från centralt utformade regler. En ökning av länsanslagen till samtliga län i sydöstra Sverige är därför ett sätt att ge hjälp till självhjälp.

Till sist, herr talman, finns det också skäl att se över statsbidragen till kommunerna för att skapa större rättvisa mellan olika regioner. Blekinge med sina sviktande befolkningstal har i dag landets högsta landstingsskatt. Det är av yttersta vikt att det förslag till skatteutjämningsystem som nu håller på att utarbetas får en sådan inriktning att det gynnar de fattiga regionerna på bekostnad av de rika, allt för att skapa en regional balans och en god utveckling i hela vårt land.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till samtliga folktoppbevarationer och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 15 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Centerpartiets grundläggande målsättning är att hela vårt land skall omfattas av regionalpolitiken. Utvecklingen under senare år har tyvärr pekat åt motsatt håll.

I går behandlade vi ett särskilt avsnitt om Norrland, och i dag har vi nyss avslutat debatten om Bergslagen. Det finns även andra landsdelar som har sina speciella problem. I nästan alla huvudorter i länen ökar befolkningstillväxten, och i de allra flesta övriga kommuner minskar befolkningen. Denna process pågår i lika stor utsträckning i både södra och norra delen av vårt land.

En snedvriden befolkningsstruktur samt bristen på arbetstillfällen bidrar till denna utveckling. Socialdemokraterna hävdar, trots denna verklighet, att vi är på rätt väg. Det är den bristande synen på rättvisa som genomsyrar den socialdemokratiska politiken som vi i centerpartiet vänder oss mot.

Industriministern förklarade här i går att dagens obalans berodde på det eländiga skick som landet befann sig i efter valet 1982. Så talar en industriminister som inte lever i nuet. Man kan fråga sig när socialdemokraterna skall säga att det är vår politik som är orsak till denna utveckling. På varje område där utvecklingen pekar åt rätt håll beror det på den förda politiken, och där den pekar åt fel håll beror det på den tidigare politiken. Detta är inte riktigt sant, utan det är nog bara ett spel från socialdemokraternas sida för att visa att vi i regeringsställning inte klarade av dessa problem. Det är fegt av socialdemokraterna att inte kunna ta ansvar för sina egna handlingar.

Regionalpolitiken skall självfallet bidra till en decentraliserad samhällsstruktur med balans såväl inom som mellan olika regioner. En riktig regionalpolitik skall vara det instrument som bryter den nuvarande koncentrationspolitiken. Socialdemokraterna saknar tyvärr den rätta viljan, och därför ger vi dem kritik i den förhoppningen att en bättring skall ske. Tyvärr kan man efter gårdagens debatt konstatera att något uppvaknande från socialdemokraternas sida inte är att vänta. Detta är beklagligt.

I reservation 57 tar vi upp befolkningskoncentrationen till Stockholmsregionen. Mellan åren 1983 och 1985, under socialdemokratiskt styre, har Stockholmsregionen ökat med 34 000 personer. Det är en praktiskt taget lika stor ökning som hela landets befolkningsökning. Om denna trend fortsätter

förstår var och en att miljöproblemen för Stockholm kommer att öka.

Verkligheten visar att storstadsmiljön försämras vid omfattande inflyttning och snabb befolkningskoncentration. De omfattande rivningarna och utbyggnaden av storskaliga, ensidiga expansionsområden under 1960-talets snabba centraliseringsprocess är exempel på ett dystert skede i Stockholms stadsutveckling jämfört med senare delen av 1970-talet när inflyttningen var måttligare och stadens utveckling mera harmonisk. Regionalpolitiken är en nödvändig förutsättning för en positiv storstadsutveckling.

De främsta kvaliteterna i storstadsmiljön är de många små verksamheterna, variationerna i stadsmiljön och mångfalden av verksamheter. Snabb centralisering låter sig svårligen förenas med småskalighet och mångfald. Koncentrationsutvecklingen försvårar i stället arbetet med att skapa en god stadsmiljö.

Den nya flyttningsvågen till framför allt Storstockholmsregionen måste hejdas om regionen skall behålla sina fina kvaliteter och utvecklas på ett positivt sätt framgent.

Centern lyckades genom kraftfulla insatser tidigare rädda exempelvis delar av Järvafältet från att bebyggas. Nu leder den nya flyttningsvågen till att trycket på exploatering av Stockholms miljö på nytt ökar, vilket exempelvis utbyggnaden av en fyrfilig Klarastrandsled mitt i Stockholm visar.

Med en medveten och ensidig flyttlasspolitik ökar svårigheterna att klara ungdomarnas bostadsproblem. Stockholms skönhet, med dess vatten och gröna områden, kan dessutom allvarligt skadas av fortsatt exploatering.

Kontoriseringen av innerstaden och storskalig exploatering för nya sovstäder leder till ensidiga livsmiljöer. Strävan bör vara att i stället öka mångfalden och att skapa närhet mellan arbete, boende, service och fritid. En sådan politik, för en levande stadsmiljö, underlättas av en regionalpolitik som leder till en balanserad befolkningsutveckling.

En aktiv regionalpolitik ligger i hela landets intresse. De delar av landet som har mest att tjäna på att förhindra den omfattande centraliseringsvåg som nu pågår är de avfolkningsdrabbade glesbygderna och Stockholmsregionen.

Herr talman! Jag fick i går ett papper i min hand. Det var ett uttalande från folkpartiet i Stockholm. Jag kom att tänka på det när jag hörde Lennart Alsén tala om Karlshamn, utvandrarerna och Blekingeproblemen. Jag skulle vilja citera några rader ur detta uttalande:

”Storstadspulsen lockar. Det är ingen slump att så många människor dragits till Stockholmsregionen. Här finns möjligheterna, kontakterna, utvecklingen. Både det gamla och det nya. Människors val måste respekteras. Storstockholm måste få blomstra. — En stark Stockholmsregion är en tillgång för hela landet. Stockholms utveckling sker inte på bekostnad av andra landsdelar, utan är en förutsättning för att Sverige ska kunna behålla en framträdande plats internationellt.”

Är det dessa uppfattningar som lever i storstadens närhet är det klart att det är svårt att uppnå en regional balans, för det finns ett naturligt motstånd. De människor som bor i storstaden känner att den är deras hembygd och de vill att den skall expandera. Men på vilka villkor expanderar den? Jo, det måste vara på bekostnad av andra delar av landet. Blekinge är en av de delar

som har drabbats, precis som Norrland, Bergslagen och andra delar av landet. Därför menar jag att alla måste stå eniga om regionalpolitiken, både storstadens politiker och politikerna utifrån landet. Den styrkan har centerpartiet. Vi har eniga politiker både i storstaden och i landet i övrigt. Om alla partier hade den enigheten kanske regionalpolitiken skulle se annorlunda ut i dag.

Herr talman! Kalmar län och Blekinge län får numera räknas som avflyttningslän. För länen i sydöstra Sverige är det betydelsefullt med kraftfulla förstärkningar av anslagen till regionala utvecklingsinsatser. Det gäller för övrigt alla län med inomregionala problem.

Centerpartiet har i motioner angående vägnätet föreslagit en betydande ökning av resurserna till vägupprustningar. Tillsammans med vårt krav på en rejäl höjning av länsanslagen hade samtliga delar av vårt land haft betydligt större möjligheter till återhämtning än med den nuvarande passiva socialdemokratiska regionalpolitiken.

Industriministern talade i går nedsättande om länsanslagen. Någon höjning behövdes inte. Däremot anser länsstyrelser och kommunalmän att länsanslagen är ett viktigt instrument i regionalpolitiken. Det är bara att beklaga att socialdemokraterna helt har missat den informationen.

Herr talman! Till slut yrkar jag bifall till reservationerna 57, 58 och 61.

Anf. 16 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! De regionala problemen sprider sig. Blekinge är sedan länge ett problemområde, vilket flera talare före mig har påpekat. Västra Skåne är exempel på ett sådant område där vi har en ny typ av regional kris. Det handlar här om stora industrimetropoler som hotar falla sönder under trycket av industriell utglesning och kraftiga kommunala åtstramningar. Jag hade senast i går tillfälle att besöka västra Skåne. Jag gjorde arbetsplatsbesök, talade med en del fackföreningsfolk och fann att oron är betydande. Här har vi ett problem, som visserligen ser annorlunda ut men som på sikt sett är lika allvarligt och av i stort sett samma omfattning som Norrlandslänens.

I Malmöhus län finns 15 000 arbetslösa och ungefär lika många i arbetsmarknadsåtgärder. I Blekinge går det tio sökande på varje ledigt arbete, och länet tappar genom utflyttning var tredje gymnasieutbildad ung invånare.

Allt detta handlar inte bara om Kockums eller om Eriessons. Det är inget enstaka storföretags kris. Det är en mera djupgående tendens – en följd av den kapitalkoncentration, där storföretagen drar sig från vissa regioner och får en alltmer multinationell profil.

Vad gör vi åt detta? Enstaka insatser har gjorts – det skall jag inte sticka under stol med – men de räcker inte till. Även om det också i de här områdena har skett en förbättring på sistone så är de initiativ och de åtgärder som vidtagits som bekant otillräckliga.

Jag skulle gärna vilja knyta an till vad Ingvar Karlsson i Bengtsfors sade om att här behövs en enighet utöver partigränserna. Det behövs en bred enighet då det gäller regionalpolitiken för att få en förbättring och för att förverkliga de många bra förslag till åtgärder som har lagts fram från olika partier, från fackföreningsrörelsen och från kommunerna. Jag tror att man i detta

sammanhang måste vara mera generös. Man måste släppa något av den attityd som kanske framför allt har kommit till uttryck hos socialdemokraterna – denna man-är-sig-självtillräcklighet, som har gjort att man låser sig i diskussioner om konkreta ting och konkreta förslag som borde kunna förverkligas.

De lokaliseringspolitiska åtgärder som nu genomförs är för svaga för att kompensera de negativa verkningarna av den process jag nämnde. Jag vill påstå att lösningen på dessa regionala problem inte kan sökas så mycket på den privata sidan – det måste till en samhällelig helhetssyn och en större dimension på de samlade insatserna. Det är från samhällssektorn och från den infrastrukturella sidan som initiativen måste utgå.

Herr talman! Sverige behöver övergå till ett bättre trafiksystem. Det tunga beroendet av bilismen måste av många skäl reduceras. Riksdagen har nyligen visat sitt stöd för dessa tankegångar.

Vad vore då naturligare än att samhällets aktiviteter på trafiksidan mobiliserades för en sådan utveckling? Jag kan inte förstå annat än att det mest förnuftiga är att använda resurser som finns inom järnvägsväsendet, i den kommunala lokaltrafiken, i sjöfarten och annan marin verksamhet, för att utveckla de spårbundna landtransporterna och kombinera dem med färjetrafik och annan sjöfart.

Här finns möjligheter att kombinera långsiktiga åtgärder för Skåne och Blekinge. De västskånska städernas sjöfartstradition borde kombineras med Blekingehamnarnas, en utveckling av den internationellt inriktade järnvägstrafiken och järnvägstekniken borde ses i samband med det starka behovet av en grundläggande rehabilitering och nivåhöjning för det blekingska järnvägssystemet. Den mest angelägna uppgiften är då en elektrifiering av järnvägen Karlskrona–Kristianstad och en förbättring av banans standard för att kunna öka hastigheterna.

Herr talman! Skall vi klara problemet med bilismen och förslitningen måste transporter successivt överflyttas och kapacitet skapas inom järnvägs- och sjöfartssektorerna. Skåne och Blekinge är i det fallet något av nyckelområden.

Också på energisidan blir ett nytt framtida system nödvändigt. Behovet av att utveckla förnybara energikällor framstår i dag som mer angeläget än någonsin. Låt oss då vara förutseende och göra bruk av de resurser som finns, t. ex. erfarenheterna beträffande vindkraftsutveckling i Karlskrona. Vad vore mer naturligt än att använda den kompetens som finns i Malmö för att på sikt bygga ut naturgasnätet ytterligare och i en snabbare takt, i stället för att förlösa denna kompetens till förmån för en ny bilfabrik?

En för både Blekinge och östra Skåne intressant näring är fisket. Ett nytt bräckvattenslaboratorium i Karlskrona vore en god insats för forskning gällande fiske och vattenbruk. Betydande utvecklingsmöjligheter finns när det gäller fiskeindustrin.

Forskningen och kunskapsutvecklingen får allt större betydelse för den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen. Blekinges framtid och status gör det nödvändigt att redan nu planera för en högskola i länet. Samverkan med högskoleutbildning i Lund, Malmö och Kristianstad är fullt möjlig, och

högskoleutbildning till Blekinge har en klart stimulerande verkan på andra satsningar.

Herr talman! Med denna långt ifrån fullständiga översikt har jag velat peka på några långsiktiga utvecklingslinjer som bl. a. Bertil Måbrink tagit upp i sina motioner till årets riksdag. De är nödvändiga för att avvärja krisen i Skåne och Blekinge. Det är viktigt att i dag förbereda vad som skall göra verkan för morgondagen. De regionala problemen är långsiktiga och djupa till sin natur, och de måste bekämpas kontinuerligt och med strukturella åtgärder, samordnade till en helhet.

Jag vill nu övergå till att beröra en motion av Bertil Måbrink angående Gävleborg. Bertil Måbrink är förhindrad att själv delta i dagens debatt. Den besvärliga situationen på arbetsmarknaden i länet är väl känd för riksdagens ledamöter och för arbetsmarknadsutskottet.

Tyvärr kan man inte påstå att problemen har minskat. Vi vill hävda att de tvärtom ständigt förvärras. Sven Henricsson har redovisat vår principiella inställning till Norrlandslänens problem och också föreslagit konkreta åtgärder för att vända utvecklingen. Hans Petersson i Hallstahammar har redovisat vpk:s förslag till åtgärder för Bergslagen, där bl. a. Sandviken och Hofors ingår. Jag har därför ingen anledning att upprepa dessa argument och förslag.

Helt klart är emellertid att de regionalpolitiska medel som anslås till Gävleborg är otillräckliga. Det finns betydelsefulla basindustrier i länet: järn-, stål- och skogsindustrin. Dessa har genomfört kraftiga strukturrationaliseringar, som bl. a. inneburit betydande minskningar på personalsidan. Hot om nedläggning och ytterligare personalminskning hänger över vissa industrier, t. ex. massafabriken i Sandarne. Ericsson i Delsbo varslar 140 personer. Stensele Mekaniska Verkstad varslar 30 personer i Söderhamn. Söderhamns verkstäder i Gävle har varslat 69 personer. Ytterligare varsel föreligger som skulle beröra hundratals jobb.

I Nordanstigs kommun finns en betydande industri, nämligen Plyfa i Hassela. Här finns en uppenbar risk för betydande personalinskränkningar och i värsta fall nedläggning.

Statens industriverk har i dagarna kommit med en rapport angående industrisysselsättningen i landet. Man säger där att 90 000 industriarbeten har försvunnit mellan åren 1981 och 1984. Värst drabbade är tre län, och ett av dessa är Gävleborg. Siffran är troligen ännu högre om också år 1985 räknas in.

Var och en förstår att det inte räcker med de nu gällande regionalpolitiska instrumenten. Skall Gävleborg kunna vända den snabbt nedåtgående trenden måste rejäla industripolitiska satsningar ske. Detta kan göras inom befintlig basindustri genom att man kraftigt höjer förädlingsgraden. Då måste Gävleborg också ges möjligheter inom den nya teknikindustrin. Gävle-Sandvikens högskola måste ges ordentliga utbildningsresurser för att kunna erbjuda en hög kompetens inom bl. a. den nya tekniken.

Vidare måste det ske kraftiga satsningar inom transportsektorn och den kollektiva trafiken.

Det finns i Gävleborgs län verkstäder som har god kompetens inom transportsektorn. Bollnäs verkstäder och Ageve i Gävle är två exempel.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Tyvärr säljs Ageve ut till privatkapitalet, vilket inte borde ske. Vi säger att man i stället skall ge de befintliga statliga verkstäderna resurser för att möjliggöra fortsatt forskning och utveckling av transportsektorn.

Herr talman! Kärnkraften skall avvecklas. För det behövs alternativ. Ta initiativ till och förverkliga förslaget om import av naturgas från Sovjet via Finland och fram till Gävle. Det är ett av de initiativ som behöver tas.

Gävleborg har också en betydande fiskerinäring. Varför inte låta den fisk som fångas av Gävleborgstrålare förädlas inom länet? Det står inte i motsättning till utvecklingen av fiskeindustrin i södra Sverige.

Som jag tidigare sagt är det helt oacceptabelt att strypa eller minska den offentliga sektorn. I stället borde denna ges möjligheter att expandera ytterligare, vilket i sin tur också skulle få positiva effekter på industrisidan och samhället i dess helhet.

Det är bra att regeringen nu har gett resurser för att förverkliga byggandet av en ny järnvägsbro och landsvägsbro i Ljusne. Det ger arbete en viss tid och hjälper till att minska den stora arbetslösheten i Söderhamn. Men det blir inga bestående arbeten.

När det gäller Söderhamns kommun i övrigt har Bertil Måbrink i en motion framfört ett antal förslag som om de förverkligades skulle ge ett stort antal människor arbete. Men utskottet har dess värre inte visat något större intresse för konkreta förslag.

Herr talman! Jag har här helt kort försökt att också redogöra för situationen i Gävleborg och pekat på konkreta förslag till åtgärder. I övrigt hänvisar jag till innehållet i motionerna A457 och A466 samt yrkar bifall till reservation 42.

Anf. 17 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Vi hade en mycket lång och mycket intressant debatt om regionalpolitik praktiskt taget hela dagen i går, och det mesta i det sammanhanget kanske är uttömt nu. Jag konstaterar att Tore Claeson tar upp mycket av det som vi redan i går diskuterade rörande praktiskt taget hela landet.

I dag har vi att behandla reservationerna 16 samt 56–62, och jag kommer, herr talman, att begränsa mig till två av de områden som där behandlas, nämligen befolkningskoncentrationen i Stockholmsregionen och problemen som rör Blekinge.

Låt mig börja med att konstatera när det gäller befolkningskoncentrationen i Stockholmsregionen att det också är utskottets mening att Stockholmsregionen kan komma att få stora problem med bostadsförsörjning, kommunikationer och annan samhällsservice om denna befolkningskoncentration fortsätter. Denna uppfattning delas också av många Stockholmspolitiker, inte minst av socialdemokraterna i Stockholms län, där för övrigt industriministern är ordförande. LO-distriktet i Stockholm har gjort uttalande om att det icke är önskvärt med en fortsatt befolkningskoncentration till Stockholmsregionen. Arbetarrörelsen är således helt på det klara med att denna befolkningskoncentration inte bör få fortsätta i den omfattning vi hittills har fått uppleva den. Industriministern sade också i går i sitt anförande att han var beredd att sätta in dämpande insatser om det skulle visa sig nödvändigt.

Det finns således inte några motsatta ståndpunkter i fråga om önskemålet att åstadkomma en balanserad regional befolkningsutveckling för storstäderna i lika hög grad som för landet som helhet. Detta är också ett allmänt omfattat mål för regionalpolitiken i vårt land.

Utskottet anser därför inte att det är motiverat att föreslå riksdagen att ta något initiativ i anledning av yrkandet i reservation 57. Jag yrkar således avslag på reservation 57 och bifall till utskottets hemställan i denna del.

När det sedan gäller Blekinge, som har tagits upp i dag, har riksdagen redan tidigare uppmärksammat de särskilda problem avseende befolkningsutveckling och sysselsättning som sydöstra Sverige – och Blekinge i mycket hög grad – sedan länge har haft att brottas med.

Utskottet gjorde ett besök i Blekinge län i april månad. Det var ett mycket intressant besök, och vi kunde konstatera att Blekinge har en rad problem på det regionalpolitiska området. Visserligen har sysselsättningen i Blekinge ökat och arbetslösheten minskat, men trots det har man en betydande folkutflyttning. Vi har alltså i utskottet ansett att de av statsmakterna tidigare gjorda prioriteringarna av sydöstra Sverige – och i hög grad Blekinge län – bör bestå. Detta har mycket kraftigt kommit till uttryck i utskottets skrivning.

Till Lennart Alsén vill jag säga följande: Den skrivning som vi har presterat i utskottsbetänkandet har tydligen accepterats även av Lennart Alséns partivänner i utskottet, eftersom det inte föreligger någon reservation från folkpartiet på denna punkt. Av den anledningen ber jag att få yrka avslag på reservationen och bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Till sist, herr talman, vill jag yrka avslag på reservationerna 16, 56, 57, 58, 59, 60, 61 och 62 och bifall till utskottets hemställan i dessa delar. Dessutom, herr talman, vill jag yrka bifall till hemställan i näringsutskottets betänkande 30 avseende regional inriktning av löntagarfondsstyrelsernas placeringar och avslag på reservationerna 1 och 2 i detta betänkande.

Anf. 18 LENNART ALSÉN (fp) replik:

Herr talman! Sven Lundberg, folkpartiet har inte reserverat sig när det gäller Blekinge, utan vi har godtagit utskottsmajoritetens skrivning. Men utskottet hänvisar också till 1982 års beslut som innebar att man skall prioritera Blekinge vid statlig utlokalisering. Det låter ju bra och är ett bra uttalande. Men det sker ju ingenting. Det jag närmast yttrade mig om i mitt anförande var att ord måste följas av handling.

Sven Lundberg, som jag haft nöjet att hälsa välkommen till Blekinge, fick då själv se hur det står till där. Blekinge är kanske ett av de län i landet som har den största bundenheten till statlig sysselsättning. Under hela den utlokaliseringsvåg som drabbade andra delar av landet fick Blekinge inte något. Jag vill fråga Sven Lundberg om han inte själv anser att det nu är dags. Man får ta till ganska hårda tag när man skall övergå från vackra ord till handling och lokalisera statlig verksamhet till Blekinge.

Sedan tog Sven Lundberg också upp något som står i utskottsbetänkandet: "Över huvud taget förutsätter utskottet att länsmyndigheterna i sina strävanden att på olika vägar förbättra situationen i länet får ett verkningsfullt stöd av de resurser som centralt står till berörda departements samt

industriverkets och andra myndigheters förfogande.”

Varför vill ni då inte i detta sammanhang vara med på en satsning och en höjning av länsanslagen?

Anf. 19 TORE CLAESON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill först säga till Sven Lundberg att jag i mitt inlägg i allt väsentligt uppehöll mig vid de motioner som behandlas i reservationerna 42, 60 och 62. Dessutom fann jag det angeläget att understryka att erfarenheterna av den förda regionalpolitiken i detta land tydligt visar att den traditionella regionalpolitiken inte förmår lösa problemen och påverka krafterna som bestämmer och styr utvecklingen. Därför kan man inte tillräckligt många gånger, menar jag, upprepa att det krävs grundläggande förändringar i den ekonomiska politiken som innebär att kapitalöverföringen till det privata kapitalet och enskilda rika stoppas. Strömmen av kapital måste alltså vändas för att samhället skall få möjlighet att genom politiska beslut vrida utvecklingen åt rätt håll. Då krävs det också en ny regionalpolitik, vars främsta insatser skall bestå i samhälleliga åtgärder och samhälleliga styrmedel då det gäller industrietableringar.

Man kan diskutera hur mycket som helst med utgångspunkt i förhållandena i olika delar av landet. Man kan plocka fram hur många förslag till lösningar som helst som kan innebära vissa temporära förbättringar inom det ena eller det andra området. Men sist och slutligen måste man ändå ta ett större och mera avgörande grepp för att förändra förhållandena beträffande vilka som skall bestämma över dessa viktiga frågor här i landet. Är det storkapitalet och storfinansen, eller är det folket som via dess beslutande organ, regering och riksdag, skall ha det avgörande inflytandet? Här menar vi från vpk:s sida att socialdemokraterna varit alltför undfallande. De har varit alltför njugga då det gäller att ta itu med dessa frågor för att få grundläggande förändringar och förbättringar till stånd.

Anf. 20 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c) replik:

Herr talman! Nu säger Sven Lundberg att arbetarrörelsen är beredd att omvärdera koncentrationen till Stockholm. Det är bra om en sådan omvärdering görs. Det är bara det att den kommer litet väl sent. Koncentrationen pågår för fullt. Första kvartalet i år ser situationen exakt likadan ut som den gjort de senaste tre åren. Så det behövs nog en klar omvärdering.

Vi minns när Aftonbladet, som är arbetarrörelsens organ, skrev i slutet av 1960-talet om den glädjande folkvandringen från Norrland. Det var inte så glädjande. Vi vet vad som hände efter de stora inflyttningarna på 1960-talet. Det blev inte så lyckade bostadsmiljöer. Och det är vad som håller på att ske också i dag. Det medför även många andra problem.

Det räcker absolut inte med en kommission. Vi är med på en reservation om en kommission, men jag tror inte att en kommission kommer att kunna reda ut dessa problem. Någon diskussionsklubb tror jag inte alls på. Däremot kan en kommission vara *ett* av de instrument som kan bidra till en bättre regionalpolitik. Det behövs åtgärder också. Vi har föreslagit från centerns sida – det har nu diskuterats snart en och en halv dag – en ny regionalpolitik och en utredning på detta område. Jag tror det är nödvändigt att man

diskuterar riktigt ordentligt igenom de problem som finns. Vi skall satsa på spridning av ny teknik, teknisk utbildning och branschfrämjande åtgärder med sådan inriktning att hänsyn tas till de utsatta regionernas behov. Det är viktigt om vi vill motverka koncentrationen till storstadsområdena.

Jordbrukspolitiken får vi inte glömma. Det är en viktig del i det hela. Utvecklingsprogram för landsbygden kommer där in i bilden. Trafikpolitiska insatser måste till för att ge glesbygden större andel av statens insatser på kommunikationsområdet. Vidare behövs satsning på inhemsk energi genom användning av inhemska bränslen, odling av energigrödor, energisparande, m. m., vilket gynnar sysselsättning i de mest utsatta regionerna. Det här är alltså viktiga insatser.

Det har nämnts tidigare att vi måste ersätta kärnkraften med något. Det är på tiden att vi sätter i gång med arbetet.

Till sist om länsanslaget. Jag förstår inte vad socialdemokraterna har emot länsanslaget, som alla andra tycker är ett mycket bra medel i regionalpolitiken. Kanske Sven Lundberg slutligen kan ge en liten redovisning av de åtgärder som socialdemokraterna tänker vidta för att motverka koncentrationen till Stockholm.

Anf. 21 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte här gå in på vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att eventuellt dämpa befolkningskoncentrationen i Stockholmsregionen. Jag tycker emellertid att det är tillfredsställande, åtminstone för den debatt vi nu har fört här i riksdagen beträffande regionalpolitiken, att industriministern gav beskedet, att om det visar sig nödvändigt, är han beredd att överväga att genomföra dämpande insatser. Det vittnar om klarsyn och handlingskraft att regeringen är beredd att genomföra sådana insatser. Jag lyssnade på Ingvar Karlsson i Bengtsfors tidigare. Han anknöt till grälet i går om vilka som var svenska mästare i regionalpolitik och annat. Socialdemokraterna och inte minst industriministern visade dock i debatten i går en mycket stor ödmjukhet och respekt inför de svåra problem som detta handlar om. Som norrlänning vill jag påstå att det väl inte finns något parti som självsäkert kan slå sig för bröstet och säga att just det partiet har klarat regionalpolitiken. Det behövs en stor arsenal av åtgärder för att klara regionalpolitiken, Ingvar Karlsson. Enbart länsanslaget löser icke problemen. Vi måste ta till flera olika insatser. Detta är också mitt svar till Lennart Alsén, då han tar upp länsanslaget.

Lennart Alsén tror väl inte att en höjning av länsanslaget plötsligt skulle lösa Blekinges problem. Här behövs en hel rad insatser. Sådan är regionalpolitiken, och sådana är problemen. Lennart Alsén har sagt att det mest är fagra ord som berör Blekinge. Det är icke så. För övrigt är det bra att utskottet har gjort denna mycket starka skrivning beträffande Blekinge. Vi kan ju konstatera att Blekinge har fått bl. a. ett tekniskt centrum och lokaliseringsstöd för olika insatser. Utskottet anser att denna generösa behandling av Blekinge som helhet bör fortsätta.

Tore Claeson var inne på att vi nu behöver bred enighet. Han säger att

socialdemokraterna har en attityd av att vara sig själva nog. Jag vill hänvisa till den ödmjukhet som vi har visat här.

Herr talman! Jag ser att min taletid därmed är ute.

Anf. 22 HANS ROSENGREN (s):

Herr talman! Under de senaste åren har vi i Sverige upplevt en stark högkonjunktur. Den har inneburit en tillväxt inom industrin efter många års kräftgång. Effekterna i form av förbättrad sysselsättning och påtagligt minskad arbetslöshet har märkts i hela landet. Men i de län och regioner som i svåra tider drabbas först och hårdast, slår de positiva effekterna av högkonjunkturen aldrig igenom med samma kraft.

Den regionala obalansen är i dag lika tydlig som för några år sedan. Tillväxten och utvecklingen är starkt koncentrerad till storstadsområdena, och som en kontrast till problemen i exempelvis Bergslagen lider Stockholm i dag av överhetttningsproblem.

För att kort belysa vårt läns – Värmlands – situation vill jag redovisa följande.

- Befolkningen minskade förra året med 1 300 personer. Minskningen var 5 000 personer sedan 1980.
- Vi har nära 7 000 öppet arbetslösa, vilket motsvarar ungefär 4,8 %.
- 2 200 ungdomar lämnade länet åren 1980–1985.
- Antalet arbetslösa ungdomar i åldern 18–25 år är i dag 2 150.

Det som emellertid bäst belyser länets situation är att Värmland, för att uppnå riksgenomsnittet av förvärvsfrekvensen, måste tillföras ca 5 000 nya jobb.

En stark centralort ses ofta som en nödvändig förutsättning för att bemästra svårigheterna i de sysselsättningssvaga länen. Karlstadsregionen kan tyvärr inte leva upp till den rollen i dag. Detta beror på att många jobb inom industrin försvunnit och på att ytterligare stora inskränkningar har aviserats. Men de största sysselsättningsproblemen finns i Bergslagen, Grums och Säffle.

När det gäller Bergslagen har en statlig satsning inletts. Också de satsningar som hittills gjorts måste ses som en inledning till en kraftfull och tålmodig satsning för dessa brukskommuners utveckling.

Jag behöver inte beskriva situationen i Bergslagen närmare – den är vid det här laget känd för de flesta.

Vi värmländska socialdemokrater har i en regionalpolitisk motion beskrivit problemen och framfört en rad förslag på åtgärder för Bergslagen och länets utveckling.

Bland de krav som vi har ställt är

att Bergslagskommunerna flyttas upp till stödområde B,

att stödmöjligheterna förbättras inom Karlstadsregionen,

att det skall bli en friare resursanvändning för statliga stödmedel och

att särskilda insatser görs för Värmland.

Ett annat krav som vi har ställt gäller skapandet av Bergslagens tekniska högskola. Vi menar inte att vi skall ha en teknisk högskola på någon plats i Bergslagen, utan att de högskolor som finns i regionen skall förstärkas. Det är den enda möjligheten, om hela Bergslagen och alla kommuner som är

inblandade skall ha någon nytta av en sådan satsning.

Som vi ser det har expansionen i landet skett framför allt i de sex universitetsregionerna. Det är därför inte svårt att förstå att vi vill satsa på utbildning och forskning. Vi måste få en kraftfull satsning på forskning och utbildning, spridd i Bergslagen, så att vi skall ha någon möjlighet att överleva.

I Bergslagsregionen finns också mycket stora behov av upprustningar av infrastrukturen. Det gäller vägar, järnvägar, flyg och telekommunikation.

Jag anser också, att samtidigt som vi kräver statliga insatser, måste vi ställa krav, i fråga om ansvar och kraftfulla satsningar, på de stora företag som är verksamma inom regionen och ständigt "läcker" arbetstillfällen. Vi hoppas mycket på resultatet av det möte mellan dessa industriledare och industriministern som skall ske nästa vecka.

Alla våra krav i motionen har inte tillmötesgåtts i betänkandet.

Men efter det att vår motion väcktes har bl. a. Bergslagspaketet kommit. Detta paket tillsammans med kommande uppföljande satsningar öppnar för framsteg.

Vi har också noterat att regionalpolitiken nu håller på att få en mer framskjuten plats. Allt fler inser att kraftfulla åtgärder måste sättas in för att rädda utsatta regioner och motverka överhettningsproblem bl. a. i Stockholm.

De möjligheter som på senare tid öppnat sig gör, herr talman, att jag inte kommer att ställa några särskilda yrkanden.

De utspel om utlokalisering av den tillväxande tjänstesektorn som LO-distriktet i Stockholm, industriministern och andra socialdemokrater gjort på senare tid öppnar stora möjligheter att nå resultat.

Konkreta insatser för att arbeta med lokaliseringspolitik håller på att formas i Värmland, detta på initiativ från LO-distriktet. Allt fler inom Stockholmsregionen upplever den snabba tillväxt, den överhettning, som nu äger rum som ett stort problem. Skälet är inte svårt att förstå.

Man köar vid infarter och gator. Man köar efter spekulationsutsatta bostäder. Man köar efter arbetskraft. Man köar efter samhällsservice, t. ex. barnomsorg.

I sysselsättningssvaga regioner som Värmland köar folk ofta mot sin vilja hos flyttningssfirmorna, detta för att flytta från regioner och orter där samhällskapitalet finns uppbyggt.

Arbetslösa människor köar hos arbetsförmedlingarna för att få jobb.

Speciellt riktade ekonomisk-politiska verktyg måste utvecklas för att utlokaliseringarna skall lyckas. Sådana diskussioner pågår bl. a. med industridepartementet.

Vad vi med säkerhet vet är att det inte finns några naturliga krafter som rättar till de enorma regionala obalanser som nu hotar. Frisläppta marknadskrafter kommer enbart att förstärka obalansen.

Det är därför endast en intensifierad socialdemokratisk regionalpolitik som kan bli verkningsfull.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Anf. 23 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! I samband med den stora utlokalisering av statliga verk och myndigheter från Stockholm som gjordes för några år sedan placerades en del av statistiska centralbyråns verksamhet i Örebro. Det var en lyckosam utlokalisering. Vissa byggnadsproblem är kvar att lösa, men kommunen har ställt lokaler till förfogande. Jag förutsätter att den byggnadsetapp som återstår fullföljs inom rimlig tid.

Örebro län har drabbats hårt av strukturförändringar. Jag har tillsammans med Gudrun Norberg i motioner aktualiserat åtgärder som är angelägna för länet. Speciellt hårt drabbad är Bergslagsdelen i länet, men återverkningarna i form av minskad skattekraft och ekonomisk styrka slår igenom i hela länet. Denna utveckling har accelererat under den socialdemokratiska regeringstiden. Det engagemang för regionalpolitiska insatser i länet som tidigare fanns hos de socialdemokratiska ledamöterna från Örebro har förbytts i ett stillsamt accepterande av rådande läge. Det är intressant att göra det konstaterandet.

Lars De Geer har tidigare framfört synpunkter när det gäller Bergslagen som alla i folkpartiet står bakom. Gudrun Norberg kommer senare i debatten att ta upp ämnen som rör Bergslagskommunerna i Örebro län. Jag koncentrerar mig i mitt anförande till de frågor som gäller statistiska centralbyrån.

Jag började mitt inlägg med att konstatera att det var en lyckosam lokalisering att placera delar av centralbyrån till Örebro. Överhettningen i Storstockholmsregionen och problemen i andra delar av landet gör det nu angeläget att överväga om ytterligare utlokaliseringar kan genomföras.

I första hand bör det gälla nya myndigheter, men ett statligt verk som är placerat på två orter är också intressant. Förutom de regionalpolitiska effekter som man vinner kan det också finnas möjligheter att uppnå rationaliseringar. En utflyttning av ytterligare delar av en verksamhet till en ort där verksamheten redan är etablerad innebär också en fördel. Den administrativa apparaten finns redan i Örebro, och det betyder mycket för att man på ett rimligt sätt skall kunna klara den omställningsperiod som varje flyttning innebär.

Vid fördelningen mellan Stockholm och Örebro är det också andra faktorer som är värda att observera. Huvudparten av handläggarna finns i Stockholm, under det att den personal som arbetar med den manuella databehandlingen till stor del finns i Örebro. Den sistnämnda personalkategorin, som alltså huvudsakligen arbetar i Örebro, kommer att minska kraftigt de närmaste åren. Det är en omständighet som det verkligen är viktigt att uppmärksamma.

Enligt de uppgifter som jag har inhämtat är centralbyrån uppdelad på åtta avdelningar. Förutom verksamheten är inte mindre än sex av de avdelningsansvariga placerade i Stockholm. Endast två avdelningschefer, bl. a. chefen för driftavdelningen, finns i Örebro. Hela den avdelningen är för övrigt placerad i Örebro. Samtliga övriga avdelningar, alltså även den ytterligare avdelning som har sin chef i Örebro, är delade mellan Stockholm och Örebro. Jag ifrågasätter om detta är rationellt.

Betydligt större andel av handläggartjänsterna borde successivt kunna

flyttas till Örebro. Förutom de rationella aspekter som kan anläggas på en sådan flyttning skulle den betyda mycket regionalpolitiskt.

Utskottet har, som vi säger i riksdagen, gett motionsyrkandet en positiv behandling. Det gläder mig. Det framgår av majoritetsskrivningen att utskottet är medvetet om problemet, och utskottet säger att det finns skäl att med uppmärksamhet följa utvecklingen. Utskottet överlämnar dock, utan meningsyttring, till regeringskansliet att följa utvecklingen och förutsätter att man där så skall göra. Enligt min uppfattning är detta ställningstagande inte tillräckligt.

Som jag har försökt framhålla i mitt anförande finns det goda skäl för att aktivt utreda förutsättningarna för att flytta hela eller ytterligare delar av centralbyrån till Örebro. Folkpartiets representanter i arbetsmarknadsutskottet delar vår uppfattning att en sådan utredning är angelägen. Man har motiverat denna ståndpunkt i reservation 15, som jag yrkar bifall till.

Jag tror slutligen, herr talman, att det inte finns många ytterligare utlokaliseringar som är så lätta att motivera och genomföra och på vilka man kan anlägga såväl regionalpolitiska som rationella aspekter. Vi har, herr talman, skäl att återkomma till frågan. Jag hoppas då på uppslutning från fler partier än folkpartiet.

Anf. 24 RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Även jag vill stämma in i kören av något desillusionerade regionala representanter för arbetsmarknadspolitiskt svaga regioner.

Enligt tillgänglig statistik intar Blekinge tillsammans med vissa skogslän en tråkig särställning när det gäller hög arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utflyttning.

Den här utvecklingen, som vi från politiskt håll i länet kunnat förutse sedan flera år tillbaka, har under det senaste året – trots goda konjunkturer – fördjupats. Arbetsmarknadssituationen har försämrats vecka för vecka, månad för månad, trots stora kommunala ansträngningar.

Orsakerna till denna utveckling är naturligtvis många och i de flesta fall likartade dem i andra utsatta delar av landet. Industrins strukturproblem har slagit hårt i det relativt högt industrialiserade länet Blekinge. Men det unika med vår besvärliga situation är att en stor orsak till den är statens agerande. Till skillnad mot vad som jag tror är fallet i alla andra svaga områden, där staten genom planerade åtgärder förbättrat arbetsmarknaden, har staten när det gäller Blekinge i hög grad spätt på problemen. Staten har företagit neddragningar och nedläggningar med sysselsättningsproblem, arbetslöshet och utflyttning i släptåg.

Vi från Blekingebänken anser därför att regering och riksdag har särskilda skyldigheter att bistå vårt län i den situation som vi befinner oss i.

Vi kan konstatera att vårt läns besvärliga situation, efter det att vi från Blekingebänken under många år försökt göra regering och riksdag uppmärksamma på den, nu äntligen börjar bli allmänt känd och erkänd. Aldrig tidigare har tillnärmelsevis så många talat väl för Blekinge som i dag. Det har blivit populärt att tala om Blekinge, och det är jag glad för. Inte minst arbetsmarknadsutskottets behandling och skrivning med anledning av våra regionalpolitiska motioner till årets riksdag bevisar det.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Herr talman! Jag dristar mig att citera ett stycke som återfinns på s. 92 i utskottets betänkande och som jag tycker är av mycket stort värde.

”Detta gäller inte minst om Blekinge län som under den senaste tioårsperioden har haft den relativt sett största befolkningsminskningen av alla län. I samtliga kommuner fortsätter arbetslösheten att ligga över genomsnittet i landet. Riksdagens tidigare uttalanden om en generös tillämpning av stödbestämmelserna i fråga om ärenden som gäller kommunerna i länet bör därför äga fortsatt giltighet. Över huvud taget förutsätter utskottet att länsmyndigheterna i sina strävanden att på olika vägar förbättra situationen i länet får ett verkningsfullt stöd av de resurser som centralt står till berörda departements samt industriverkets och andra myndigheters förfogande.”

Utskottets skrivning andas utan tvivel välvilja och förståelse. Det är bra att utskottet även i år bedyrar att Blekinges kommuner också i fortsättningen skall behandlas som om de var placerade i stödområde C.

Förra året sade utskottet att Blekinge skulle prioriteras regionalpolitiskt så till vida att centralt stöd skulle kunna lämnas till teknikspridningsprojekt. Så har också skett. Stöd har lämnats vid etablering av teknikcentra i Karlshamn och Karlskrona, projekt som vi hoppas mycket på som en utvecklingsbar högteknologisk framtidssatsning.

Det är också bra att utskottet i år påpekar för dem det vederbör att tidigare gjorda prioriteringar av sydöstra Sverige måste bestå, men jag är rädd för, ja övertygad om, att dessa statsmannaord inte är tillräckliga för att ens hjälpligt klara våra stora problem. Det behövs snarast mer påtagliga och handfasta åtgärder. Situationen i länet börjar bli akut och farlig.

Arbetslösheten var i april i år nära 10 % högre än i april förra året. Därtill bör tilläggas att varslen nu är över 70 % högre än vid samma tidpunkt förra året. 440 personer är nu varslade om avsked i lilla Blekinge. Huvudparten av varslen står Ericsson Information Systems för – 270 personer. Därtill har Dynapac varslat omkring 50 anställda. Det är alltså storindustrin som står för nästan alla varslen, i samtliga fall beslutade i direktionsrum belägna i Stockholm.

Vi kräver nu att storindustrin tar sitt ansvar för vårt län, och jag vill peka på vad industriministern sade i en frågedebatt förra veckan: ”Om ett svenskt storföretag är berett att göra en investering i Blekinge i stil med vad som skett i Uddevalla och Malmö, är regeringen beredd att ställa upp med samma villkor som på dessa orter.”

Den deklarationen måste tas som en utmaning och en beställning till exempelvis Ericsson: Ta ert ansvar, se till att omlokalisera arbetstillfällen, förslagsvis en hel fabriksenhet från det överhettade Stockholmsområdet till Blekinge! Egentligen har Ericsson moralisk skyldighet att ta krafttag i den här riktningen.

Ungdomar flyttar i stort antal från oss. De flyttar till de expansiva delarna av landet, främst till Stockholmsområdet. Jag vågar påstå att Blekinge klart leder när det gäller nettoutflyttningen under de senaste åren.

Efter att ha vuxit upp, studerat, utnyttjat den kommunala samhällsapparaten och därefter blivit nyttiga samhällsmedborgare nödgas en stor del av våra ungdomar flytta, vanligtvis till Stockholm.

Just vid den tidpunkt som dessa ungdomar genom arbete och skatteinbetalning skall betala igen vad samhället satsat på dem flyttar de och lyckliggör andra delar av vårt land med sina krafter, kunskaper, skatter och avgifter. Det är inte överdrift att säga att enorma kapitalvärden därigenom flyttas från ekonomiskt svaga delar av landet till ekonomiskt starka, en problematik som alltför litet aktualiserats i den politiska diskussionen.

Jag vill – litet utanför dagens ämne – hävda att dessa aspekter måste ges stor tyngd när nästa skatteutjämningsbeslut skall fattas.

Den stora inflyttningen till Stockholmsområdet ger problem även där. Överhettningen på arbetsmarknaden driver upp löneläget så pass mycket att inflationsbekämpningen allvarligt äventyras, och med all säkerhet är det inte de bäst behövande som på detta sätt får stora löneökningar vid sidan av avtalsuppgörelserna. Därtill har det här orsakat att bostadsmarknaden i Stockholmsområdet är minst sagt sjuk.

Detta har man även uppmärksammat på vissa håll i Stockholm. Det gläder mig att kunna konstatera att Stockholms socialdemokratiska arbetarekommun, Stockholms läns socialdemokratiska partidistrikt och Stockholms LO-sektion samtliga deklarerat att de aktivt skall medverka till en bättre tingens ordning i regionalpolitiken. Jag är mycket spänd på vad dessa löften kommer att betyda och innebära i konkreta resultat.

Herr talman! Vi kan nu konstatera att Blekinges problem tas på stort allvar i regeringen och regeringskansliet. Där lär man också ha ett arbete på gång för att mer aktivt och konkret ta itu med de här problemen i vårt län.

Många idéer och förslag har presenterats både officiellt och mera internt i samband med diskussioner och sammanträffanden. Jag skall inte uppta kammarens tid med att presentera dessa förslag och idéer, utan jag vill bara önska dem som direkt arbetar med dessa problem all lycka i deras arbete.

Herr talman! Som representant för de socialdemokratiska ledamöterna på Blekingebänken vill jag tacka arbetsmarknadsutskottet för en positiv och välvillig behandling av vår regionalpolitiska motion. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Anf. 25 TORE CLAESON (vpk) replik:

Herr talman! Jag har med stort intresse tagit del av Ralf Lindströms anförande. Ralf Lindström är en av dem som verkligen känner till problemen i Blekinge. Men hans anförande föranleder mig ändå att gå upp i replik. Ralf Lindström sade att en viktig orsak till de försämringar som har skett i Blekinge län är de statliga åtgärder som har vidtagits. Samtidigt noterar Ralf Lindström att utskottet har en positiv skrivning och att industriministern beträffande Blekinge har sagt att om industrin är beredd att ställa upp, skulle man kunna få till stånd betydande satsningar osv. Jag vill därför fråga Ralf Lindström: Är det genom att vidta, som han själv sade, mera påtagliga och handfasta åtgärder i form av att be t. ex. Ericsson och andra företrädare för industrikapitalet att göra någonting som man skall klara av dessa problem? Vore det inte bättre att vända på frågeställningen, Ralf Lindström, och försöka få till stånd statliga åtgärder som innebär förbättringar och inte försämringar?

Jag tror att vi i sak är helt överens på den här punkten. Ralf Lindström har

rätt i att det inte räcker med välvilligt tal och välvilliga skrivningar om förhållandena i Blekinge. Man måste betona att samhällseliga åtgärder, statliga insatser, är det enda som kan garantera en vändning och en förbättring då det gäller förhållandena i Blekinge.

Anf. 26 RALF LINDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Tore Claeson och jag i stort är överens i denna fråga. Det stora problemet med den statliga verksamheten i Blekinge har ju varit att försvaret har gjort stora och många neddragningar i länet. Ideologiskt sett skulle vi naturligtvis också vara ganska nöjda om man kunde dra ned på försvaret ännu mer, dock inte vad gäller Blekinge.

Vi kräver att staten lokaliserar annan verksamhet till Blekinge. Dessutom kräver vi att man inte gör några ytterligare neddragningar i fråga om försvarets verksamhet och anläggningar i Blekinge. Vi behöver ett försvar.

Sedan några ord beträffande satsningarna från industrins sida. Ericsson har under många år haft mycket stor nytta av Blekinges arbetare. Man har tidigare sagt att de effektivaste avdelningarna och arbetarna finns i Blekinge-området. Nu har Ericsson minskat sin verksamhet med 2 000 anställda under den senaste tioårsperioden, om inte mer. Om Ericsson inte hade gjort dessa stora neddragningar hade Blekinge nästan inte haft några problem. Struktur-rationaliseringarna har naturligtvis gjorts av nödvång, men de utgör en stor del av grunden till Blekinges problem.

Jag tror ändå att vi är överens, Tore Claeson. Det måste göras satsningar på många olika områden för att en bättre ordning skall komma till stånd.

Anf. 27 TORE CLAESON (vpk) replik:

Herr talman! Jag sade också i det förra inlägget, Ralf Lindström, att jag vet att vi är överens om nödvändigheten av att få till stånd en vändning och betydande satsningar för att klara problemen i Blekinge län. Det är möjligt att vi skiljer oss litet beträffande uppfattningen om hur långt man skall gå när det gäller att lita till privata intressen och till industrin.

Jag hyser inte särskilt stort förtroende för att Ericsson eller andra företag skall lösa problemen för Blekinges invånare, vare sig det gäller sysselsättning eller i andra avseenden. Den enda garanten i detta fall är samhället – det är statliga insatser som behövs. Jag vet att Ralf Lindström också inser detta, men skiljaktigheten ligger möjligen på detta plan, nämligen i fråga om hur mycket vi tror på och vill lita till det privata näringslivet.

Anf. 28 RALF LINDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I det blandekonomiska samhälle som vi har accepterat att bo i, Tore Claeson, och som merparten av svenska folket vill leva i skall det göras satsningar på alla områden i samhället, även på den privata sidan. Om vi inte gör det är vi verkligen ute på djupt vatten. Vi skall inte bara satsa på den statliga verksamheten – det har vi en del tråkiga erfarenheter av – utan vi skall lita till blandsamhällets möjligheter, som vi har accepterat.

Anf. 29 BÖRJE NILSSON (s):

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Herr talman! Av naturliga skäl är den regionalpolitiska debatten alltid av stort intresse bland riksdagens ledamöter. Det hänger samman med att den regionala utvecklingen har stor betydelse för möjligheterna att skapa sysselsättning i olika regioner. Tillgång till arbete, service och en god miljö är viktiga krav i samhällsarbetet.

Som utskottet anger i sitt betänkande är den ekonomiska politiken i landet av grundläggande betydelse för den näringspolitiska utvecklingen. Det märktes i slutet av 1970-talet, då vi som en följd av den borgerliga politiken drabbades av ekonomisk stagnation och tillbakagång.

I Kristianstads län fick flera företag slå igen helt eller dra ner på produktionen. Under perioden 1976–1982 försvann ca 2 500 arbetstillfällen i länet, dvs. ett helt Kockumsvarv. I vissa kommuner minskade industrisysselsättningen på kort tid med upp till 20 %. Arbetslösheten steg till rekordsiffror för länet.

I och med regeringsskiftet 1982 fick vi stopp på tillbakagången i ekonomin och sysselsättningen. För en fortsatt framgångsrik regionalpolitik är det viktigt att den nuvarande ekonomiska politiken ligger fast. Jag ser det som en grundförutsättning för ett nyskapande inom industrin och för möjligheterna att skaffa fler jobb.

De djupa sår som uppstod i länets industristruktur under de borgerliga regeringsåren är inte läkta, vilket också framgår av arbetsmarknadsutskottets redovisning av situationen i Kristianstads län på s. B 50 och 51. Där framgår det att arbetslösheten för länet fortfarande är hög och överstiger genomsnittet för riket. Särskilt besvärligt är det för ungdomar och kvinnor att få arbete.

Kommuner med hög ungdomsarbetslöshet är Bromölla, Tomelilla och Kristianstad. För kvinnorna är situationen särskilt allvarlig i Bromölla och Åstorp. Detta talar för ökade arbetsmarknads- och näringspolitiska insatser i länet, som bör riktas till de områden som har det svårast.

Krav på ökade insatser till Kristianstads län har också framförts helt nyligen av länsarbetsnämnden i en framställning till arbetsmarknadsverket. I denna inlaga begärs ytterligare 100 milj. kr. för arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt medel för att tidigarelägga statligt byggande och projektering. Dessutom föreslår nämnden näringspolitiska insatser i länet för att främja trädgårdsnäringen, privata tjänstesektorn och småindustrin. Bedömningar som gjorts visar att totalt 3 200 arbetstillfällen försvinner under de närmaste fem åren till följd av befarade strukturförändringar inom jordbruk och livsmedelsindustri. Det innebär att länet för andra gången drabbas av en neddragning av samma omfattning som beträffande Kockums Varv.

För att vi skall kunna trygga sysselsättningen i länet i framtiden är det absolut nödvändigt att länsarbetsnämndens önskemål om ytterligare medel tillgodoses. Kravet från nämnden står också väl i samklang med målet om regional balans, som eftersträvas av statsmakterna.

Ett viktigt inslag från statsmakternas sida är anslaget på närmare en halv miljard för regionala utvecklingsinsatser. Huvuddelen av anslaget får disponeras av länsstyrelserna för lokaliseringsbidrag/investeringsbidrag, företagsutveckling, glesbygdsstöd och regional projektverksamhet. Dessa

medel är mycket viktiga för ett nyskapande inom näringslivet.

I utskottets betänkande finns en redovisning över anslagets fördelning mellan länen. Vi kan där konstatera att Kristianstads län missgynnas vid fördelningen och erhåller det lägsta beloppet av samtliga län. Vi har rönt en viss framgång under senare år och fått anslaget uppräknat från 800 000 kr. till 2 milj. kr. Men det är fortfarande alltför lågt i förhållande till vad andra län erhåller. Vi kräver därför en rättvisare fördelning av anslaget för utvecklingsinsatser. Det bör också vara angeläget för regeringen att skapa likvärdiga förutsättningar för länen att bedriva ett näringspolitiskt utvecklingsarbete. Länsstyrelsen får naturligtvis också anstränga sig att ta fram utvecklingsbara projekt. I det avseendet har det kanhända brustit tidigare.

Det forsknings- och utvecklingsarbete som sker vid våra högskolor är också av stor betydelse för förnyelsen av näringslivet. För södra Sverige är den mesta forskningen knuten till högskolan i Lund och främst till forskarbyn IDEON. Syftet är att ta fram projekt som kan leda till industriell produktion. Den synpunkt jag vill lägga på detta arbete är att de färdiga projekten inte får stanna i Lund och dess närhet utan kommer även Kristianstads län till del. Det är viktigt att en sådan utlokalisering sker av projekten.

Till en god utvecklingsmiljö för näringsliv och företagande hör tillgång till utbildad arbetskraft och bra utbildningsmöjligheter. I det avseendet finns det också brister inom länet som måste avhjälpas med det snaraste. Enligt rapporter från företag är det svårt att få tag på vissa specialister. Det är därför nödvändigt att det finns en flexibilitet inom utbildningssystemet så att snabbt uppdykande behov av viss arbetskraft kan tillgodoses. Detta tillhör också en av grundförutsättningarna för att vi skall utveckla näringslivet. Vi menar alltså att det finns anledning för länsmyndigheterna att tillsammans med centrala organ se över denna fråga.

Anf. 30 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! I en sådan här debatt kan jag inte låta bli att påminna om hur den faktiska arbetslösheten i Norrbotten ser ut. Inte därför att det är något att vara stolt över, utan för att allt fler län säger sig ha Norrbottensproblem. Men är de helt jämförbara? Vi i Norrbotten har en öppen arbetslöshet som pendlar mellan 5 och 6 %, år efter år. Till det kommer att Norrbotten i stort sett har 9 % av arbetskraften sysselsatt genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Med detta som bakgrund är det inte så konstigt att människor lämnar Norrbotten. Norrbotten avfolkas medan storstäderna expanderar, med alla de problem som detta för med sig på båda håll.

Vad skall man då göra åt saken? Först och främst tror jag det är viktigt att vi i Norrbotten själva tar initiativ, inte minst genom att skapa ett positivt klimat för småföretagande. Men Norrbotten ligger där det ligger, så hur positiva vi än är behöver vi extra stimulans för att få till stånd arbetstillfällen i länet. Den stimulansen skall ske i form av regionalpolitiska åtgärder. Jordbruksutskottet och riksdagen har såväl 1984 som 1985 understrukit att stödet till jordbruket i norra Sverige skall ses som ett regionalpolitiskt stöd. Eftersom riksdagen snart skall fatta beslut om Norrlandsstödet tänker jag enbart uppehålla mig vid detta regionalpolitiska medel.

Norrbottens jordbruk har betydande ekonomiska svårigheter, bl. a. på

grund av ett högt ränteläge som särskilt drabbar många nyetablerade företag. Den sena våren och den djupa tjälen medförde att skörden 1985 utföll negativt. Det här har lett till att näringens företrädare bedömer att 30–40 företag löper risk för att slås ut.

Det är i och för sig naturligt att huvuddelen av livsmedelsproduktionen är förlagd till de områden som har de bästa förutsättningarna. Men av flera nationella skäl vill vi behålla jordbruk också i Norrbotten. Om detta råder enighet i riksdagen. Dessutom är ett livskraftigt jordbruk ett sätt att stoppa ytterligare avfolkning i glesbygd. Därför krävs en progressiv jordbrukspolitik för det norrländska jordbruket.

I sig själv har det norrländska jordbruket stor egen betydelse. Det spelar stor roll för sysselsättningen. På många ställen i glesbygd kan jordbruket kombineras med satsning på skogsbruk, turism, småindustri, bärödling m. m. I en glesbygd kan en turistisk näring växa fram genom att en bonde börjar med att sätta upp några övernattningsstugor på sin mark. Verksamheten kan sedan växa vidare. I Norrbotten finns fortfarande möjligheter att expandera inom turismen. Det gäller då att underlätta för bl. a. bönderna att ordna den här typen av kombination. Men för att lyckas med den utvecklingen krävs att det finns några bönder kvar.

Tillgänglig statistik visar att samhällskostnaden för att tillskapa nya arbetstillfällen inom jordbruket är mycket liten i jämförelse med vad liknande insatser kostar inom den tillverkande industrin eller inom den offentliga sektorn.

Med detta har jag velat visa att Norrlandsstödet har stor regionalpolitisk betydelse. Det är därför beklagligt att regeringen inte räknat upp Norrlandsstödet med mer än 10 milj. kr. Jordbruksnämndens översyn av Norrlandsstödet visar att det under 1980-talet varit otillräckligt. Såväl åkerareal, antalet kor som produktion av mjölk, nötkött och potatis har sjunkit betydligt inom stödområdet samtidigt som konkurser, ackordsuppgörelser och skuldsättning ökat. Detta är för Norrland och inte minst för Norrbotten en mycket olycklig utveckling. Folkpartiet har därför föreslagit en uppräknings av Norrlandsstödet med 140 milj. kr. En ordentlig uppräknings av Norrlandsstödet är en förutsättning för ett livskraftigt jordbruk i bl. a. Norrbotten.

På det här sättet har jag velat påminna om att Norrlandsstödet också är ett regionalpolitiskt medel och att stödet till jordbruket är ett sätt att stoppa utflyttningen från glesbygd.

Anf. 31 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Enligt vad som framgår av arbetsmarknadsutskottets betänkande 13 har Blekinge under den senaste tioårsperioden haft den relativt största befolkningsminskningen av samtliga län. Det är en mycket allvarlig utveckling. Denna negativa befolkningstrend blir inte bättre av att ungdomsarbetslösheten i länet är den näst högsta i landet. Det innebär att allt fler unga människor flyr från länet för att få ett riktigt jobb. Det måste för alla och envar vara uppenbart att denna utveckling måste stoppas.

Många talar om de svåra förhållandena i Blekinge, inte minst i denna debatt i kammaren. Jag har själv under det här året haft interpellationsdebatter och frågedebatter om arbetsmarknadssituationen och den statliga verk-

samheten i Blekinge med arbetsmarknadsministern, civilministern, industriministern och t. o. m. jordbruksministern. I nästan samtliga debatter har statsråden vidgått de problem som Blekinge brottas med. Utskottet har ju också besökt länet och på ort och ställe kunnat konstatera länets belägenhet. Statsministern har bl. a. i samband med ett besök i Norrbotten uttalat att regeringen måste rikta sina blickar och åtgärder mot i första hand bl. a. Blekinge.

Vad har då hänt? Egentligen ingenting. I kompletteringspropositionen finns inte ett spår av några stimulansåtgärder, som så väl skulle behövas för att ge länet optimism och framåtanda. Det är bara ord och åter ord som då och då sprids från regeringens sida – handlingskraften saknas.

Utöver statliga stimulansåtgärder kan, som jag har sagt i min motion A419, Blekinges lokala politiker själva åstadkomma förbättringar. Blekinges kommuner och landsting har sedan lång tid socialistisk majoritet. Denna majoritetsställning har fört Blekinge högt upp i tabelligan när det gäller kommunal utdebitering. Vi har Sveriges högsta landstingsskatt. Det finns ingen kommun i våra grannlän som har högre kommunal utdebitering än någon av våra kommuner.

Den höga kommunala utdebiteringen är utan tvivel konkurrenshämmande när det gäller att få företag och människor att flytta till länet. Likväl satsar socialdemokraterna i länet på volymökning i stället för en konkurrensstimulerande och tillväxtfrämjande skattesänkning. Det är bra att utskottets moderater i ett särskilt yttrande i detta betänkande ger en signal om den höga kommunala utdebiteringens negativa inverkan på utvecklingen i länet. Liknande signaler borde socialdemokrater i regering och riksdag för länge sedan ha sänt ut.

En annan viktig åtgärd som länets politiker själva kan vidta är en mer målmedveten stimulans av små och medelstora företag. Man kan omgående skapa dynamik i länet genom att överföra en del av den offentliga verksamheten i kommuner och i landsting på privata entreprenörer. Genom ett sådant förfarande breddas basen för många redan verksamma företag – nyföretagandet stimuleras. Det är ofattbart att socialdemokraterna i länet läser in verksamheten i offentlig regi. På så sätt skapas ingen dynamisk utveckling. Det ger inga vinstmedel som kan generera nya investeringar och som kan ge nya jobb. Ökad småföretagarstimulans behövs verkligen i Blekinge. Jag väddar till socialdemokraterna i utskottet och riksdagen i övrigt om starka och ihållande signaler för att väcka partikamraterna i Blekinge.

Herr talman! Socialdemokraternas benägenhet att ensidigt med olika former av stimulansåtgärder locka storföretag till Blekinge är inte tillräckliga. Näringslivet i Blekinge måste få en annan struktur med ett betydligt ökat antal mindre företag. Förutom en ökad privatisering behövs det en betydligt mer näringslivsvänlig politik, som kan åstadkommas exempelvis genom lägre skatter och borttagande av löntagarfonder. Det skulle vara till gagn för näringslivet i Blekinge. Dessutom kan staten stimulera till nyinvesteringar i länet genom att släppa medel inestående i allmänna investeringsfonder och allmänna investeringsreserver fria.

Vidare bör näringslivet i Blekinge komma i åtnjutande av samma skatteförmåner som Volvo och Saab gör när det gäller Uddevalla- och

Malmöprojekten – jag tänker förutom på de nämnda investeringsfondsmedlen även på skattemässiga direktavskrivningar av nyinvesteringar av olika slag. Det är beklagligt att industriministern vill ge denna stimulans endast till de stora företagen. För att vinna litet tid hänvisar jag bara till Ralf Lindströms citat av industriministerns uttalande på den punkten; jag tycker det citerat talar för sig självt.

Herr talman! Jag har i min motion också berört lärlingslöner och lärlingsutbildning. Eftersom arbetsmarknadsministern enligt kompletteringspositionen i varje fall närmat sig min uppfattning avser jag att återkomma i debatten när regeringens förslag i de här frågorna väckts.

Herr talman! Under många år har Blekinge också drabbats av en krympande statlig verksamhet, företrädesvis försvarssektorn. Den negativa trenden fortsätter. Flödet måste vända åter mot Blekinge. Staten måste ta sitt ansvar. Riksdagen har ju tidigare uttalat att de områden i landet som i första hand bör komma i fråga när det gäller kommande statlig utlokalisering är bl. a. sydöstra Sverige och därmed Blekinge.

Det har inom civildepartementet utarbetats en rapport om en decentralisering av statlig verksamhet – Ds C 1985:11. Den inger emellertid föga hopp för Blekinge, eftersom länet över huvud taget inte nämns i rapporten. I min interpellationsdebatt med civilministern anförde jag en del exempel på statlig verksamhet som kunde lokaliseras till och utvecklas i Blekinge. Jag tänker inte upprepa dessa exempel. Jag vill däremot påpeka att Karlskronas position inom marinen måste stärkas. Försvarets materielverk borde, med beaktande av de mycket nära kontakterna med Karlskronavarvet, till någon del kunna ges en permanent etablering i Karlskrona.

Slutligen, herr talman, är jag besviken över att utskottet inte har kunnat samla sig till en mera långsiktig strategi när det gäller utvecklingen i sydöstra Sverige, bl. a. i Blekinge. Enligt min uppfattning har staten ett övergripande ansvar för en god infrastruktur i form av bl. a. utbildning och goda kommunikationer. I Blekinge behöver kraftiga åtgärder vidtagas för att skapa bättre utbildningstillfällen. I första hand bör eftersträvas olika former av högskoleutbildning, som skall ske i samarbete med våra universitet. I detta sammanhang är det också viktigt att det inom utvecklings- och forskningsområdet tas till vara varje tillfälle till samarbete mellan universitet, företag och organisationer i Blekinge.

Det är viktigt att försöka öka kompetensen i länet. Blekinge är i stort behov av betydligt bättre kommunikationer vad beträffar landsväg, järnväg och luftfart liksom beträffande telekommunikationer. Åtgärder på dessa områden måste komma i gång så fort som möjligt. På kort sikt, herr talman, kan staten ge den form av stimulans jag talat om genom ett återflöde av statlig verksamhet och genom att släppa olika investeringsfonder fria för investeringar i länet.

Med detta vill jag yrka bifall till samtliga moderata reservationer.

Anf. 32 RALF LINDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det skulle finnas mycket att replikera på när det gäller den första delen av Karl-Gösta Svensons anförande. Det är verkligen anmärkningsvärt att han här i kammaren så hårt kritiserar nuvarande och tidigare

kommunal- och landstingspolitiker i Blekinge. Jag tycker att vi skall bespara kammaren den debatten och i stället ta upp den i annat sammanhang, gärna hemma i Blekinge. Då kan vi ha flera som deltar i debatten. Jag tänker alltså inte här i kammaren debattera landstings- och kommunalpolitikens göranden och låtanden.

Anf. 33 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! För Blekinges vidkommande är det i varje fall viktigt att politiken i länet så att säga måste anpassas till rätt kostym. Det har man i alla fall hittills inte gjort – med tanke på det skattetryck man har.

Anf. 34 OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! I likhet med flera av såväl dagens som gårdagens talare i denna debatt skulle jag väl egentligen ha börjat med att inför kammaren redovisa den negativa befolknings- och sysselsättningsutveckling som även den västmanländska delen av Bergslagen har drabbats av. Men eftersom vi inte har anledning att tvivla på att kammarens ledamöter har tagit del av det föreliggande betänkandet och den förnämliga statistik som utskottet däri redovisar, skall jag avstå från att här upprepa dessa siffror. Jag tror att dessa är för oss allmänt bekanta.

Låt mig i stället få använda min taletid till att något kommentera propositionen och föreliggande betänkande när det gäller just Bergslagen.

Jag finner för det första att den motion, A445, som vi socialdemokrater från Västmanland avlämnade vid juletid har mycket stora likheter med såväl propositionen som betänkandet. Gemensamt är nämligen att vi tror att det är på bred front som denna del av landet skall kunna rekonstrueras. Vi behöver därför även i framtiden en fortsatt och stor satsning på såväl vår länsstyrelse som utvecklingsfond och de övriga länsorganen. Inte minst behöver kommunerna det stödet i sitt arbete för att kunna vara goda pionjärer när det gäller att bygga ut sina resp. orter. Den delegation – Bergslagsdelegationen – som har arbetat några år behöver stora förstärkningar av sina resurser i vad gäller såväl antalet personer i kansliet som möjligheter att upprätta fältkontor i Bergslagen.

De ökade medel för såväl nya projekt som dessas genomförande som statsrådet här föreslår ser vi med stor tillfredsställelse. De bör kunna möjliggöra en ny utveckling.

För företagens utveckling i dessa områden krävs riskkapital, och det behövs anpassade industrilokaler. Det är nämligen många gånger svårt att använda gamla brukslokaler till modern verkstadsindustri. När det gäller såväl maskiner som elektronik krävs helt andra lokaler, och de resurser som nu står till förfogande kommer säkert att lösa dessa problem på flera olika sätt.

Forskning och utveckling är någonting som Bergslagen inte i särskilt stor utsträckning har fått ta del av tidigare. Men även här kan en satsning på ny materiell teknik, teknikcentra osv. vara av stort värde i återuppbyggnadsarbetet.

När det gäller utbildning kräver vi att det görs en bred insats för att vidareutbilda människorna i området. Det behövs resurser för omskolning

till nya yrken, och inte minst när det gäller grundutbildning måste en snabb omläggning ske till de nya industriernas och nya verksamheternas behov. Det finns – trots allt vad som sägs – åtskilliga mindre företag som söker sig till Bergslagen och där hittar duktig, duglig arbetskraft, väl utbyggda samhällen och övriga resurser som framsynta företagare förstår att ta reda på.

Det kan naturligtvis ibland vara svårt att snabbt lägga om rodret från tung bergshantering till modern industri, men med gemensamma insatser i form av såväl utbildning som arbetsmarknadsåtgärder tror jag att detta skall bli möjligt. Den infrastruktur som vi har i de här länen är många gånger underutvecklad, eftersom det i tidigare skeden ej har varit nödvändigt med extra insatser för att kunna klara sysselsättningen. Den har klarats via industrin. Men när vi nu går in i en ny utvecklingsfas i det här området är det av stor vikt att den offentliga infrastrukturen anpassas till behoven. Det kommer att behövas bättre vägar, järnvägar, bättre förbindelser via Mälaren och inte minst förbindelser i luften; det kommer att krävas flygförbindelser till framför allt Arlanda för vidare utfart i vårt land och till andra länder.

Av det sagda tycker jag att det framgår ganska klart att vi är positiva till de förslag som regeringen lagt fram och som utskottet har undertecknat. Det treårsprogram som vi nu skall ta ställning till ser vi som första steget till en ny framtid för Bergslagen. Den enda skillnaden mellan utskottets betänkande och motionen är vårt krav att en temporär uppflyttning till stödområde B skall ske för orterna Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. Vårt förslag har tyvärr inte vunnit utskottets gillande, men jag tror att en sådan temporär insats skulle vara till stor nytta för flera av orterna i vårt län. Vi noterar dock att Hallstahammar har kommit in i stödområdet, och det är en mycket viktig åtgärd för Hallstahammar.

När det gäller den privata industrin och företagens insatser i Bergslagen är jag klart besviken. Jag tycker att de har sprungit ifrån sitt ansvar. Bergslagen är tydligen inte längre intressant för den privata företagsamheten. Jag anser därför att de uttalanden och den kritik som bl. a. fackföreningsrörelsen under de senaste dagarna har gett uttryck för i allra högsta grad är befogad. Min förhoppning är att de samtal som regeringen nu förbereder med företagen skall få företagen att förstå att den kritik som har uttalats från många håll i dag är underbyggd och att vi har anledning att ställa större krav på företagen i vårt land.

Herr talman! Till sist: Det är med stor tillförsikt jag ser framtiden an för Bergslagen. Om den satsning som nu sker fortsätter, tror jag att man lägger en god grund för Bergslagens fortsatta utveckling.

Anf. 35 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag vill först meddela att jag inte kommer att ta hela den begärda taletiden i anspråk.

I Norrbotten äger staten i mycket betydande utsträckning malmer, skogar, vattenkraftstillgångar och tung industri. Statens industri- och regionalpolitik har därför en ännu större genomslagskraft i vårt län än i många andra områden i Sverige. Det statliga ägandet innebär i sig under nuvarande produktionsförhållanden inte något utvecklat folkligt inflytande över produktionsinriktning, investeringar eller utvecklingsplaner. De statliga företa-

gen styrs efter samma vinstmaximeringsprincip som andra kapitalistiska företag. Regeringen hävdar mycket energiskt de statliga bolagens styrelser rätt att utifrån vinstmålen driva dessa bolag. Någon strategi för förädling och långsiktig samhällsekonomisk bedömning ligger inte bakom de beslut som dessa styrelser fattar för dessa företag.

Självfallet präglar detta också utvecklingen inom den privata industrin i Norrbotten. De regionalpolitiska stöden ändrar inte denna bild. Svarar de över huvud taget mot de faktiska behov som finns att bryta nuvarande negativa tendenser som lett till utflyttning och fortsatt hög arbetslöshet? Olikheter inom Norrbotten består mest i en fortsatt utarmning av inlandet, medan kustregionerna delvis ökar sin befolkning.

Vad behövs då i Norrbotten för att riksdagens uttalade mål för regionalpolitiken skall kunna bli verklighet? Jag skall nämna några viktiga steg som borde tas och som skulle leda fram till ett helt annat tillstånd i vårt län: en ökad satsning på forskning och utveckling inom bioteknik, optisk datateknik, vattenbruk, energihushållning och energiteknik. Resultaten av detta forskararbete skall självfallet tryggas för samhällelig verksamhet genom egna patent- och mönsterskydd.

Det behövs också en konkret plan för utveckling av de statliga företagen. Den bör då bl. a. ta upp förädlingsmöjligheterna inom trä-, stål- och massaindustrierna. Viktigt är det också att gruvnäringen initieras till ett målinriktat arbete dels för utvecklande av bioteknik inom gruvnäringen, dels för en gruvhantering där såvitt det är möjligt hela mineralinnehållet tillvaratas ur de utbrutna bergmassorna.

Vidare behövs handelspolitiska åtgärder som gynnar östhandeln, riktade åtgärder för utvecklande av bärindustrin, trädgårds- och växthusodlingar samt effektivt Norrlandsstöd till jordbruket.

Herr talman! Även om alla nu uppräknade åtgärder påbörjades, skulle inte detta räcka till. Samhället måste få makt över investeringarna och deras inriktning. Som ett led i denna viljeinriktning har vi från vpk vid flera tillfällen i riksdagen drivit kravet på en förändring av löntagarfonderna till renodlade investeringsfonder i löntagarägda, kooperativt ägda och samhällsägda företag, samhällsfonder. Dessa framstötter har ännu inte lett till några konkreta resultat. Nu diskuteras i stället inom regeringen ytterligare lättnader i valutalagstiftningen och utökade möjligheter för att föra ut kapital för investeringar i utlandet. Varje åtgärd som innebär att transnationaliseringen av i Sverige arbetande företag underlättas och ökas bidrar till att öka Sveriges industriella sårbarhet och beroende. Vi blir alltmer påverkbara av protektionistiska åtgärder och embargopolitik.

Herr talman! En regionalpolitik för Norrbotten måste ta upp de statliga företagen och strategierna för framtiden för dessa företag, löntagarmakt över investeringarna, vinstöverföring från de äldre vattenkraftverken till länsfonder samt förändring av löntagarfonderna till samhällliga investeringsfonder. Dessutom måste socialdemokratins indragning av kommunernas och landstingens skatteintäkter upphöra. Självfallet skulle också en kraftig höjning av länsanslaget ha en positiv betydelse.

Herr talman! När man i dessa dagar debatterar regionalpolitiken, kan man inte undgå att tänka på de regioner i vårt land som har drabbats av skuggan från Tjernobyl. Vårt land är inget undantag utan ett i raden av de många länder som genom en direkt beröring fått en ny klarsyn på vad kärnkraften betyder. Kärnkraft är aldrig fredlig utan har bevisat sin oberäknelighet och slagit blint. Plötsligt har många fått upp ögonen för att man lever i omedelbar närhet av en potentiell risk, lika stor som den som kom till uttryck i Tjernobyl. Vad som möjligen är mindre riskfullt kompenseras tyvärr av närheten. Barsebäck är påträngande nära, i Skåne, och nära angränsande städer. Tanken på vad som skulle kunna hända om olyckan är framme är så outhärdlig att det är naturligt om människor patetiskt klamrar sig fast vid en, tyvärr, falsk förhoppning om att något sådant inte kan hända här. Våra tekniker är skickligare och noggrannare än de i både öst och väst. Ändå talar en bitter erfarenhet ett otvetydigt klarspråk. Praktiken kan överträffa teorin, och verkligheten kan överträffa drömmen, t. o. m. mardrömmen.

Insikten om att tryggheten i kärnkraftens skugga hänger på en så skör tråd måste få oss att ta reson och medvetet och beslutsamt underkasta oss det offer som en avveckling innebär, ju förr desto bättre. Det kravet kommer inte att tystas utan kommer tvärtom att växa i styrka.

Alla som värtaligt har påpekat det orimliga i att vi i vårt land lämnar över en stor statsskuld till våra barn och barnbarn borde ha lätt att inse att vi inte heller skall lämna över till kommande generationer bördan av åldrande kärnkraftverk och den otrygghet som dessa aggregat sprider.

Inför dessa perspektiv, som inte längre är bara teoretiska, kan alla andra frågor te sig små och obetydliga. Varje fråga har dock sitt perspektiv.

I motion A418, som också behandlas i det nu aktuella betänkandet, har vi centerrepresentanter från fyrstadskretsen och Malmöhus län tagit upp de problem som Malmö och Malmöhus län har haft att brottas med under 1980-talet och som i många fall alltså kvarstår. Vi pekar emellertid också på olika åtgärder för att lösa dessa.

Under 1980-talet har ungdomarna haft sämre möjligheter att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Detta har lett till svårlösta sociala problem vilka är märkbara framför allt i åldersgruppen 20–24 år.

Bilden av Malmö och Malmöhus län har inte präglats av utveckling och expansion utan snarare av oroande tendenser till stagnation. Sedan åtskilliga år tillbaka, ända sedan 1960-talet, har befolkningstalet i Malmö inte bara stagnerat utan gått kraftigt tillbaka, vilket i sin tur medfört en sned åldersfördelning i Malmö. Denna åldersfördelning är en följd av den tidigare alltför ensidiga satsningen på stora företag och på höghusområden när det gäller bostadsplanering. När möjligheten för barnfamiljer att bygga småhus i kranskommunerna runt Malmö vidgades ökade utflyttningsströmmen. Valfriheten i boendet var så gott som obefintlig under 1960- och 1970-talen.

Arbetslösheten i Malmö har legat på alltför hög nivå under hela 1980-talet. Under 1985 uppgick arbetslösheten i Malmö till omkring 6 %, vilket innebär en dubbelt så hög nivå som för riket som helhet.

Ett annat mått på den nyfattigdom som finns i Malmö är utvecklingen av socialbidragskostnaderna. 1985 uppgick dessa till mer än 300 milj. kr., vilket

kan jämföras med 50 milj. kr. 1980. I procent räknat var Malmö 1985 den ort i Sverige som hade det största antalet socialbidragstagare, inte mindre än 13 %.

Den viktigaste åtgärden för att vårt län skall få en gynnsam utveckling är en kraftfull satsning på näringslivet med särskild inriktning på de mindre och medelstora företagen och en arbetsmarknadspolitik som bl. a. underlättar för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Att de små och medelstora företagen får goda förutsättningar att arbeta är viktigt, eftersom nya arbetstillfällen inom den privata sektorn främst uppkommer i dessa företag. Men detta hindrar inte att också en stor och livskraftig industri som genererar en tät struktur av småföretag är något som främst Malmö är i stort behov av. Att en region som den skånska har drabbats av så många problem är märkligt med tanke på de goda förutsättningar som finns: läget vid det starkt trafikerade Öresund och närheten till Danmark och kontinenten. Skåne, som är rikt på både människor och naturresurser, borde vara en blomstrande del av vårt land och kommer säkert att bli det igen. Universitetet i Lund borde bl. a. i ännu högre grad än nu kunna tillvaratas som en stimulerande kraft.

I Skåne har av tradition jordbruksnäringen haft en stark position, men livsmedelsindustrin har inte byggts ut i samma omfattning som i jämförbara områden utomlands. De ständigt på nytt uppkommande planerna att lägga ned åkerjord måste stoppas. Det är inte bara de som arbetar i jordbruket som berörs av detta. Även de som arbetar i livsmedelsindustrin drabbas. Det öppna odlingslandskapet skulle dessutom förändras på ett sätt som en stor majoritet inte vill uppleva. Som utskottet framhåller finns hela 17 % av vårt lands brukade åkerareal i Skåne, och den är vi rädda om.

Bristen på fantasi och nya idéer för att lyfta Malmö ur krisen kan bäst illustreras med den patentrösning som, likt Columbi ägg, i ett slag skulle lösa alla problem, nämligen bron. Socialdemokraterna i Malmö – visserligen emotsagda av bl. a. socialdemokraterna i Helsingborg och Trelleborg, men samtidigt livligt påhejade av andra partier och inte minst av de högljudda talesmännen för bankintressena – har satsat allt på denna visionära och spektakulära bro. Många är de socialdemokratiska statsråd som har stått och pekat ut brofästet. Men den fäfänga väntan på denna patentmedicin mot alla Malmös och länets svagheter har på något sätt förlamat Malmös och länets andra möjligheter.

Man kan bara se det på färjetrafiken över sundet. En bråkdel av vad en bro kostar skulle kunna ge täta, bekväma, snabba och pålitliga förbindelser över sundet. Det är också vårt förslag.

Men vem vågar satsa på färjor när man ständigt förutspår en bro? Över huvud taget är denna sammanblandning av aktuella nödvändiga lösningar på akuta problem med långsiktiga och därför litet dimmiga broplaner förödande. Det är inte lätt att motstå frestelsen att påminna om hur en monoman brofixering trubbar av vaksamheten mot att Skåne dräneras på kapital och industrier.

Vi i centern vill bryta den här förhållningen vid bron. Vi vill i stället bl. a. satsa på följande.

- ☐ Vi vill ha en fast förbindelse vid Helsingborg–Helsingör.
- ☐ Vi vill satsa på tätta, bekväma och snabba färjeförbindelser mellan Malmö och Köpenhamn.
- ☐ Vi vill ha ett marin- och undervattenstekniskt centrum vid Kockums.
- ☐ Vi vill ompröva beslutet om nedläggning av tandläkarhögskolan i Malmö.
- ☐ Vi vill satsa på utbildning i verkstadsteknik samt dator- och mikroelektronik.
- ☐ Vi vill förlägga ett verkstadstekniskt utvecklingscentrum till Fosie industriby i Malmö.
- ☐ Vi vill inrätta verkstadsskolor och satsa på lärlingsutbildning.
- ☐ Vi vill förlägga ett biocentrum till vår region, som en utredningsgrupp vid Lunds universitet har föreslagit.
- ☐ Vi vill att växtförädlings-, livsmedels- och läkemedelsindustrin ges utvecklingsmöjligheter i Malmö och Malmöhus län.
- ☐ Vi vill tillförsäkra vår region ett utbildningsutbud också på universitetsnivå som svarar mot folkmängden.
- ☐ Vi vill fortsätta samarbetet mellan forskning, näringsliv och kommuner.
- ☐ Vi vill satsa på industrier baserade på naturgasteknologi.
- ☐ Vi vill satsa på naturgas som energikälla.
- ☐ Vi vill följa upp det intressanta projekt som startats i Lund med geotermisk energi, och även andra delar av Skåne har de naturliga förutsättningarna för detta.
- ☐ Vi vill satsa på en etanolfabrik i länet.

Detta var några av de förslag som vi tagit upp i vår motion och som behandlas i detta betänkande.

Under detta anförande hade ledningen av kammarens förhandlingar för en stund övertagits av tredje vice talmannen.

Anf. 37 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Regionalpolitik och den offentliga sektorns utbyggnad är de två åtgärder som räddat Norrlands inland.

När socialdemokraterna i slutet av 1960-talet beslutade om att marknadsekonomin måste korrigeras och de regionalpolitiska stöden infördes, gjordes det utifrån den verklighet som då rådde. Flyttlassen rullade, och de jord- och skogsbrukare som på grund av rationaliseringar tvingades byta jobb var hänvisade till den expansion av industrisysselsättningen som skedde i södra Sverige.

Vi skall inte beklaga att tunga och slitsamma arbeten gjordes mer rationella. Däremot skall vi beklaga att industrin då inte ville expandera där arbetskraften fanns.

Regionalpolitiken medförde en korrigerande av marknadskrafterna. Jämtlands län tillfördes fram till 1976 väldigt många nya arbetstillfällen tack vare de regionalpolitiska styrmedel som infördes. Vad som hände därefter känner vi till väl. Industrijobb försvann, alltför många människor tvingades ut i

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

arbetslöshet, helt eller delvis, och många förtidspensionerades. Det fanns inga jobb någon annanstans heller som man kunde flytta till, vilket var möjligt på 1960-talet.

Efter 1982 har tendensen förändrats något – men tyvärr alltför litet. Vi ser nu samma fenomen som på 1960-talet. Industrier blomstrar i södra Sverige. Benägenheten att lokalisera sig till inlandet och glesbygden är nära nog obefintlig.

Vi förstår i dag att de traditionella medlen kanske inte riktigt räcker till. Den sektorspolitik som regionalpolitiken har inneburit duger inte längre. Nu måste det till krafttag, dels för att finna nya vägar för att förmå det privata näringslivet att flytta på sig, dels för att tillskapa den samordning som vi tidigare har saknat.

Ibland är det nästan skrattretande med nuvarande ordning. Jag skall ta ett exempel.

Staten stöder en turistutbyggnad i västra Jämtland. Det finns bäddar, liftar och kringaktiviteter. Det finns också många människor som vill åka till västra Jämtland, Åre och Storlien, men de kan inte ta sig dit. De som lyckas åka tåg till Åre kommun får kliva av tågen rakt ner i en snödriva. Stationerna är nämligen inte utbyggda.

Vägnätets policy motverkar också regionalpolitiska satsningar. Vi satsar vägpengar där de gör största trafikpolitiska nytta, får jag till svar när vi diskuterar dessa frågor i vägnätets styrelse. Största trafikpolitiska nytta gör pengarna i södra Sverige, där de många bilarna finns. Så förstärker de statliga verkens policy de obalanser som redan råder. Så bidrar offentliga myndigheter till att ytterligare flytta arbetstillfällena och folk från glesbygd till tätorter.

Nu skall detta ändras. Nu skall regionalpolitiken vara det övergripande synsättet i alla politikområden. Så talar industriministern, och det är bra. Särskilt bra anser jag den samordning vara som skall ske inom kommunikationsområdet. Den gagnar inte bara regionalpolitiken, utan även miljöpolitiken.

Jag har också glatts över Thage Petersons tal om att belasta arbetskraftskostnaderna i de överhettade områdena, om inte det privata näringslivet tar sitt ansvar.

Herr talman! Grunden för utveckling av en region är utbildning, forskning och kunskap. Därför kan man inte nog betona de regionala högskolornas betydelse. Högskolan i Östersund har inneburit ett lyft för hela länet. Det gäller inte bara utbildningen i sig, utan kanske speciellt de kringeffekter som den ger. Bildningsnivån och medvetenheten höjs hos stora grupper, även utanför högskolans väggar. Med medvetenhet följer mod, kreativitet samt personlig och samhällelig utveckling.

I länet är vi därför glada över de nära 30 miljoner som vi just har fått av regeringen för en utbyggnad av högskolan. Det kommer att bli väl investerade pengar, som på sikt ger mycket goda resultat. Men vi är inte nöjda med detta.

Vi är nu mycket bekymrade. Det har under många år varit glesbygdskommunerna i vårt län som har minskat i befolknings- och sysselsättningshänseende. Vad vi ser i dag är att vår enda stad, tätorten Östersund, också drabbas hårt. Stora industrier – Nordplåt, Vinetta, osv. – varslar och lägger ned.

Detta har regeringen uppmärksammat. Man har insett Jämtlands läns utsatthet och förklarat att man är beredd att satsa litet ytterligare på länet. Det socialdemokratiska partidistriktet har utarbetat och överlämnat en lång rad med förslag till sysselsättningsskapande åtgärder. Vi förutsätter att regeringen återkommer till oss när man har bearbetat förslagen.

Många ungdomar vill inte flytta. Många kvinnor – i Hoting, i Hedeviken och på andra håll – ropar efter arbete på hemorten. Många personer som skulle behövas på viktiga poster kan inte ta en befattning som finns därför att arbetsmarknaden inte förmår ge en medföljande något jobb. Och den medföljande kräver i dag arbete – annars flyttar man inte.

Herr talman! Det är nu dags att sätta in också jordbruket i ett regionalpolitiskt sammanhang. Jag menar då inte att detta skall ske enbart med fagert tal och vackra fraser, utan man måste sätta in jordbruket i det regionalpolitiska regelverket. Vi vet att jordbruket har en mycket stor betydelse för sysselsättningen i bl. a. Jämtlands län. Där är ca 12 % av befolkningen sysselsatt inom jordbruks- och skogsbruksnäringarna. I vissa kommuner är uppmot 20 % sysselsatta inom dessa näringar. Därtill kommer 600–700 inom förädlingsindustrin.

Vi vet också att jordbruket har mycket viktiga uppgifter i turistsammanhang. Öppna landskap, ren luft och bra kvalitet på den jämtländskt producerade maten är viktiga ingredienser i konkurrensen om turisterna med bl. a. Mellaneuropa.

Dessutom vet vi att det traditionella stödet till Norrlandsjordbruket inte fyller sin funktion längre. Oaktat hur mycket pengar vi ger det norrländska jordbruket sjunker produktionen och bönder slås ut. Därför måste vi nu få en annorlunda syn på hur vi skall stötta det norrländska jordbruket. Med en decentralisering av besluten om hur stödet skall utformas frigör man de krafter som producenter och konsumenter faktiskt besitter. Då kan man utveckla jordbruket på ett för regionen bra sätt.

Jag vill gärna nämna att det inom LRF pågår ett sådant arbete i Jämtlands län. Man har en okuvlig vilja att fortsätta det arbetet. Många, glädjande nog många unga bönder vägrar att se det norrländska jordbruket som en belastning. Man vill utveckla, inte avveckla, inte minst utifrån den debatt som i dag förs om storskalighet, gifthanvändning, djurfabriker och i slutändan försämrad matkvalitet.

Jag tror att man är på helt rätt väg, men man klarar inte att fullfölja detta med dagens stödsystem. Därför är det dags att skapa en ny syn och att genom de regionala lantbruksnämnderna ge möjlighet till ekonomiskt stöd för en ny jordbrukspolitik i Norrland.

Jag lyssnade särskilt uppmärksam på Britta Bjelles anförande. Hon uppehöll sig nämligen mycket vid jordbrukets betydelse för sysselsättningen i Norrbotten. Tyvärr är hon inte i kammaren, men jag måste ändå kommentera vad hon sade, eftersom det var uppenbara felaktigheter i hennes argumentering. Förhoppningsvis finns det andra folkpartister i kammaren som kan vidarebefordra mina kommentarer till Britta Bjelle.

Britta Bjelle sade att Norrlandstödet har räknats upp med 10 milj. kr. Det är fel. Regeringens förslag ligger på plus 35 miljoner.

Vidare hävdade Britta Bjelle att det var på grund av den senaste tidens

höga ränteläge som jordbrukarna hade det så besvärligt. Jag skulle vilja rekommendera Britta Bjelle och kanske hela folkpartiet, om detta är en allmän uppfattning inom partiet, till historieläsning. Verkligheten är nämligen den att många Norrlandsbönder investerade i början på 1970-talet. Det gjorde de av flera skäl. Diskontot var mycket lågt. 1971 var det som lägst någonsin, nämligen 5 %. Särskilda rationaliseringsstöd infördes av den socialdemokratiska regeringen.

Så kom 1976. Nu började kärva tider för bönderna. Räntan höjdes kraftigt. År 1977 var den uppe i 8 %, år 1978 i 10 %, och år 1981 var den uppe i 12 %. Den borgerliga regeringen vidtog även andra åtgärder som försvårade och fördröjade för bönderna. Den reducerade möjligheterna att avveckla skog för att finansiera köp av lantbruk, m. m. Reallönerna sjönk på grund av den ekonomiska politik som fördes. Folk hade inte råd att köpa lika mycket och samma sorts mat som tidigare. Överskotten växte.

Så blev det 1982. Den socialdemokratiska regeringen påbörjade arbetet med att skapa balans i ekonomin. Det kan vi bl. a. se genom att diskontot nu har sjunkit. Bara i år har det sjunkit ned till 8 %. Det är en sänkning på 3,5 %, och så mycket har diskontot aldrig tidigare sänkts ett och samma år. Det här är naturligtvis någonting som gagnar lantbruket.

Nu ökar också reallönerna sakta. Folk kan konsumera mer, köpa mera mat. Åtgärder för att bringa ned överskotten har äntligen en regering vågat ta i.

Detta är sanningen, Britta Bjelle, och den tycker jag man skall hålla sig till även om den ibland är obehaglig. Jag ser att Britta Bjelle kommer nu – det var bra.

Ulla Tillander är inte här, men hon kanske också kommer. Hon talade också om jordbruket, men långt ifrån ur något Norrlandsperspektiv. Hon talade om jordbruket i Skåne och om hur rädd man är om åkermarken där. Där fick man minsann inte röra någonting! Detta är motsägelsefullt, eftersom centerpartiet i andra sammanhang har gått med på att vi måste försöka ta ned överskotten. Om man inte får röra Skånes produktion, undrar jag var man i så fall skall ta ned dem. Centerpartiet har ju enträget sagt att Norrlands jordbruk absolut inte skall röras. Detta är en ekvation som inte riktigt går ihop.

Herr talman! Det har varit mycket dystert tal de här två dagarna, men det finns ljusglimtar. Jag har pekat på några. Framför allt finns det en tilltro till att den sittande regeringen i den situation som råder skall ta itu med problemen. Regeringen har visat handlingskraft i Uddevalla och Malmö. Inlandets och glesbygdens människor förväntar sig nu samma handlingskraft.

Anf. 38 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Tyvärr är det ju en bit att springa från mitt rum, så jag hörde inte hela anförandet. Men jag får väl ta upp det jag hörde.

Det sades att jag inte kan räkna och att regeringen har räknat upp Norrlandsstödet med 35 milj. kr. Jag påstår att detta inte är sant. Det fanns nämligen 400 milj. kr. att disponera för Norrlandsstödet förra perioden. Att anslaget sedan inte disponerades fullt ut så att det finns kvar 25 milj. kr. på det tidigare stödet, som sedan har ökats med 10 milj. kr., gör att det ser ut

som en ökning med ungefär 10 %. Den verkliga uppräkningsen var dock från de 400 milj. kr. som fanns disponibla förra året till de 410 miljonerna i år, och det är en uppräkningsen med 10 miljoner. Folkpartiet har föreslagit ytterligare 140 milj. kr., vilket ger totalt 550 milj. kr. till Norrlandsstödet.

När det gäller ränteläget är det ju fantastiskt att man fortsätter att titta tillbaka på vad som hände för flera år sedan i stället för att titta framåt. Onekligen är det så att bönderna på grund av det höga ränteläget har problem, och då gäller det att se framåt, hur man skall lösa dem. Jag trodde det var den ambition vi har här i riksdagen att förbättra för bönderna. Vi i Norrbotten behöver dem för att kunna bygga ut turismen och för att få kombinationssysselsättning.

Anf. 39 MARGARETA WINBERG (s) replik:

Herr talman! Britta Bjelle säger att den verkliga uppräkningsen är 10 milj. kr. Men man måste utgå från verkligheten, och verkligheten är den att man, på grund av en tyvärr sjunkande produktion, bara har utnyttjat 375 milj. kr. Påslaget är 35 milj. kr. Egentligen är det ganska ointressant att räkna efter om det blir si eller så många miljoner. Viktigare är att se på hur örestålet slår. Detta är ju ett anslag som får överskridas om produktionen skulle bli större än väntat.

När det gäller diskontot tycker jag inte det är så ointressant att se hur utvecklingen har varit. Det är alltid lätt att kritisera och säga att det är den höga räntans fel. Men hur kom det sig då att räntan blev så hög som den blev? Vem förorsakade det?

Vi socialdemokrater brukar titta i backspegeln, för där lär man sig mycket inför framtiden. Vi tittade på åren 1976–1982 och på den kolossalt stora diskontohöjning som skedde då och hur den slog just för jordbruket. Den slog väldigt illa för många lantbrukare. Därför har vi fört en politik som har fått till resultat att vi i år har kunnat sänka räntan med 3,5 procentenheter, som jag sade. Det tror jag – kanske inte i dag men på litet längre sikt – kommer att vara till gagn för lantbrukarna.

Anf. 40 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Det är ganska fantastiskt att höra Margareta Winberg. Hon tittar tillbaka på tiden 1976–1982, men hon talar inte om hur det såg ut före 1976 och vilken jordbrukspolitik socialdemokraterna då förde. Man avvecklade i stort sett alla små jordbruk. Vi skulle bara ha stora enheter i Sverige.

När det gäller hur man skall räkna Norrlandsstödet, är det lustigt att höra att det hux flux är ointressant på vilket sätt man räknar fram det och vilka som är de faktiska siffrorna. När jag lyssnade på högtalaren i mitt rum fick jag höra att jag hade helt fel.

I ärlighetens namn tycker jag att den som angriper någon annan och påstår att hon har fel också skall kunna medge huruvida hon har rätt. Och det är riktigt att det förra året fanns 400 milj. kr. att disponera och att regeringen i år har ökat detta till 410 milj. kr. Det gör en ökning på 10 milj. kr. även om det sedan räkar finnas pengar kvar därför att man inte disponerade hela beloppet.

Precis som Margareta Winberg säger är det beklagligt att vi har en nedgång

i jordbruket, för det behöver vi ha kvar i Norrbotten. Förmodligen kommer hon, om regeringen inte intar en annan ståndpunkt, att bli ensam här i riksdagen om att inte vilja öka Norrlandsstödet mer än dessa 10 milj. kr.

Anf. 41 MARGARETA WINBERG (s) replik:

Herr talman! Vad jag talade om när jag tittade tillbaka på vår egen historia var vad som hade hänt med diskontot. Jag sade att det var lågt i början av 1970-talet och att detta varit till gagn för bl. a. lantbrukarna.

Sedan har vi olika uppfattning om hur man skall räkna ut stödet, men jag hävdar fortfarande att det mest intressanta är örespäslagen, och mot den bakgrunden kan man se att 35 milj. kr. är den nivå regeringen har lagt sig på.

Beträffande tankegångarna om Norrlandsstödet förstår jag att Britta Bjelle inte hann lyssna när jag utvecklade vår syn på hur man skall rädda det norrländska jordbruket. Vi tror nämligen inte att enbart Norrlandsstödet längre kan rädda det norrländska jordbruket. Ända sedan den socialdemokratiska regeringen införde Norrlandsstödet har vi plussat på i olika omgångar, ibland mycket och ibland litet mindre. Jag vill påstå att den borgerliga regeringen inte var den som lade på mest, utan det största påslaget skedde i fjol. Men ändå går produktionen ned, och ändå slås bönder ut.

Vi menar att man måste se detta på ett annat vis, och vi kommer också att senare presentera på vilket sätt. Det är nu dags för en ny syn, om man menar någonting med att vi skall rädda vårt jordbruk där uppe.

Anf. 42 JAN HYTTTRING (c):

Herr talman! Bergslagen är ett stort och viktigt område. Jag förstår av debatten att inte alla talare har klart för sig att Bergslagen omfattar 7 län och 23 kommuner.

Det som har hänt under de senaste fem åren är att vi har förlorat ungefär 4 000 arbetsplatser per år. Arbetslöshetssiffrorna har nu förbättrats, men i 20 av de 23 kommunerna har på fem år 16 500 personer flyttat ut. Det är naturligtvis personer som saknat arbete som har fått flytta. Pensionärer och de som befinner sig i sådan ålder att de går i skola, ägnar sig åt utbildning, behöver ju i allmänhet inte flytta.

Problemen har inte tagit slut. Jag vill anföra några exempel. Vid Bångbroverken är 220 arbetstillfällen hotade, i Hällefors 400 arbetstillfällen. Gruvorna på olika håll i Bergslagen har genom strukturomvandlingen förlorat omkring 3 200 arbetsplatser.

Det är en ganska dyster bild som jag tecknat som bakgrund till mitt anförande. Men jag vill också bidra till tecknandet av en positiv bild när det gäller Bergslagens framtid. Det är då vissa faktorer som man måste göra någonting åt. Vägar är en mycket viktig fråga. Vi saknar bra tvärsgående förbindelser i Bergslagen.

Järnvägar är en annan fråga som också är viktig för Bergslagen. Jag har kunnat notera att SJ nu har uppvaktat regeringen om tillstånd att riva upp räls på vissa bandelar. En del av dessa sträckor hör till inlandsbanan. Jag har också noterat att när industriministern var på besök i Karlstad med anledning av att socialdemokraterna i skogslänen hade en konferens, kunde industriministern konstatera att det var dåliga kommunikationer i Bergslagen. Nu

hoppas jag att industriministern talar med kommunikationsministern, så att inte SJ får tillstånd att riva upp räls. Även om den sträcka som är aktuell i dag inte är trafikerad, så omöjliggörs ju all framtida trafik om rälsen kommer bort.

Telekommunikationer är också en viktig fråga för Bergslagen. Vi skall satsa på turism och på teknikutveckling. Jag skall anföra några exempel på problem.

När det gäller turismen har man genomfört ett databaserat bokningssystem, som kallas Boxer och som har omnämnts många gånger här i riksdagen. Via detta system kan man numera boka stugor i Värmland, och på andra ställen i Bergslagen, från New York, från Tyskland, Norge och Danmark. Men när man från exempelvis Sysseleback skall boka en stuga och vill ringa Karlstad – till en terminal för kommunikationer där – så är det inte möjligt. Vi väntar fortfarande på besked från televerket om när det kan vara möjligt att garantera en sådan kvalitet på den kommunikationsdelen att man kan använda terminalen.

Det här exemplet har jag tagit utanför det egentliga Bergslagsområdet. Men jag menar att det finns många sådana exempel också i Bergslagen.

Detta problem är inte något exklusivt för turismen. I går hörde jag till min glädje industriministern tala om ny teknik och teknikspridning. Vi vill byta bransch när det gäller företagsamheten i Bergslagen. Det är bara det att man i de flesta branscher arbetar med teknik som fordrar goda kommunikationsmöjligheter över telenätet.

Jag har också noterat att det skulle bli förbättringar inom telenätet i en förbindelse som rör större orter och som ligger utanför Bergslagen i egentlig mening. För kammarens ledamöter vill jag framhålla vikten av att det då också sker förbättringar av nätet i nord-sydlig riktning, som kan anslutas till det förbättrade nätet i öst-västlig riktning. Annars blir det så, att man får goda kommunikationer mellan större orter – och däremellan får man använda sig av ny teknik.

Det råder enligt uppgift kaos i Stockholmsområdet. Stora investeringar har gjorts av televerket i Stockholmsområdet, men det är ändå inte möjligt att tillfredsställa det behov som finns där. Då kan man naturligtvis dra slutsatsen att det råder överhettning i detta område. Det kan vi också notera i olika andra sammanhang.

Beträffande ny teknik är det också viktigt att vi på ett riktigt sätt använder de teknike centra som nu byggs upp. När det gäller företagsamhet går det oftast bra att ha tillverkning i decentraliserad form på olika ställen i landet även i Bergslagen. Men utvecklingsavdelningarna ligger för det mesta i de stora orterna. För att man skall få en långsiktig industriutveckling är det naturligtvis mycket viktigt att även utvecklingsarbetet kan ske vid de tillverkningsenheter som finns ute i landet. Det fordrar också goda telekommunikationer.

I Bergslagspaketet finns det betydande inslag av utbildning, vilket glädjer oss mycket. Men det är alltså ett paket, och denna utbildning planeras under tre år. Det är naturligtvis viktigt för Bergslagen att vi får möjlighet till en långsiktig planering. Jag vill också konstatera att utbildningsnivån inom tekniska yrken är mycket låg inom detta område. Det visar sig vid de

genomgångar som görs av elevtillströmningen vid tekniska högskolor, att rekryteringsbasen i det här området är mycket svag. Det vill alltså till att vi får en varaktig teknisk utbildning på en högre nivå i regionen.

Genom pressen har jag kunnat ta del av förslag som innebär att man på vissa håll har övervägt införande av något slags straffavgift för etablering i expansiva områden, framför allt Stockholmsområdet. Till min glädje har jag också kunnat konstatera att finansministern har avvisat den här idén. Jag vill då passa på att inför kammaren redovisa att ett betydligt bättre förslag än att införa nya avgifter torde vara att sänka arbetsgivaravgifterna i de sysselsättningssvaga områdena. Det kommer att ge positiva resultat.

Motionerna A487 och 488, som jag har medverkat till, är skrivna utifrån värmländska förhållanden. Men jag vågar påstå att de förslag som tas upp där är allmängiltiga för Bergslagen.

Vi har fått delvis positiva skrivningar i utskottets betänkande. Men för att det skall bli en verklig genomslagskraft behövs också att kammaren stöder de centerreservationer som föreligger.

Motion 489, som undertecknats av mig m. fl. centerpartister, gäller hushållningssällskapens Gårdenprojekt samt insatser för att finna nya användningsområden för landsbygdens naturresurser. Utskottet understryker i sin skrivning betydelsen av dessa utvecklingsprojekt men anser att ekonomiska medel skall tas från ordinarie länsanslag. En förutsättning för en sådan finansiering är att länsanslagen ökas i åtminstone den omfattning som anges i motionen. För detta krävs givetvis att statsmakterna släpper till mer pengar.

Slutligen, herr talman, vill jag notera att vi från centern i Bergslagen, i de olika länen och kommunerna, nu tar förnyade tag för att få ett bra samarbete som skall förändra den dystra bilden av Bergslagen. Vi kommer från centerns sida att agera mot regeringen, och vi kommer också att agera mot Bergslagsdelegationen för att trycka på i syfte att få gehör för bl. a. nagra av de synpunkter jag har tagit upp här i mitt anförande.

Jag kan också konstatera att Bergslagsdelegationen skall ombildas. Vi har från centerns sida bedömt det så, att vårt inflytande i den kommer att bli inget eller ringa. Det är alltså viktigt att vi samordnar våra insatser. Vi har noterat att det har varit svårigheter när socialdemokrater skall göra en samordning av insatser. Det finns tendenser till att man börjar splittra insatserna och håller sig till den egna kommunen igen, och det är inte bra för Bergslagens utveckling.

Herr talman! Jag yrkar bifall till centerreservationerna 11, 12, 18, 37, 38, 43, 47, 50, 69, och 71, som alla berör de frågor som jag har tagit upp i mitt anförande när det gäller Bergslagen.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 43 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Utvandrarmonumentet i Karlshamn såsom symbol för utflyttningarna från Sverige har tidigare beskrivits av Lennart Alsén. Även om monumentet, eller minnesmärket, står i Blekinge, tror jag att de som kan

sin Vilhelm Moberg är övertygade om att det unga paret var smålänningar. Jag för min del tror däremot att det var ölänningar.

Öland, som hör till Kalmar län, är det landskap i Sverige varifrån det största antalet människor, procentuellt sett, flyttade till USA under den stora utvandringstiden. Vi kan se paralleller i vår tid. 1985 var Västervik i norra Kalmar län den kommun i hela landet som mest minskade sin folkmängd. 1985 betalade länsarbetsnämnden i Kalmar län nästan lika mycket i bidrag till starthjälp vid flyttningar från Kalmar län som man gjorde i Värmlands län, ett klassiskt utflyttningslän. Måste verkligen denna utveckling med upprepade rekord fortsätta?

Herr talman! I framtidsstudien I framtidens kölvatten tecknas bilden av fem centrumregioner i Sverige, där universitet och högskolor, högteknologiska företag samt storföretagens huvudkontor är viktiga beståndsdelar. Övriga delar av landet utgör periferin. Dit hör bl. a. Kalmar län, som drabbas av periferins vanliga mönster med många ungdomar som flyttar, negativ åldersstruktur, mer traditionell industri, mindre del offentlig sektor etc. Håller Sverige på att delas i ett högteknologiskt och ett mer traditionellt samhälle? frågas det i boken.

Det kanske är en utveckling som kan synas svår att hejda. Men det måste finnas möjlighet att leva, arbeta och verka även i den mer perifera delen av vårt land. Annars blir Sverige, även om BNP totalt växer, ett för många människor fattigt land.

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottets skrivning i betänkande nr 13 visar medvetenhet om problemen i Kalmar län. Men några riktade åtgärder utöver vad som fastslogs redan förra året finns inte i år. Det gällde då att centralt stöd skulle kunna lämnas till teknikspridningsprojekt. Den teknikutbildning på mellannivå som nu är föreslagen vid Kalmar högskola välkomnas varmt. Men det är ganska symptomatiskt för hur de perifera delarna behandlas. Kalmar högskolefilial måste för att få denna utbildning lämna ifrån sig sin lärarutbildning om 54 platser. Jag har föreslagit att högskolan i stället skall bli ett tekniskt-humanistiskt centrum för sydöstra Sverige med både teknisk utbildning och lärarutbildning.

Infrastrukturella åtgärder är nödvändiga för länet utanför centra. Först och främst måste E 66 få det stöd från väganslaget som är nödvändigt om den skall kunna fungera som vår önskvärda pulsåder för både inom- och utomlänsförbindelser. I södra länsdelen har vi hyggliga tåg- och flygförbindelser, men i norra och mellersta delarna av länet har säkerligen de dåliga kommunikationerna bidragit till det minskade antalet arbetstillfällen och den stora utflyttningen. Nu är t. ex. flyget på Västervik i fara, när vi i stället borde ha ökade flygförbindelser i det långa länet.

Den statliga sysselsättningen i Kalmar län är en av de lägsta i landet. Om vi hade haft genomsnittlig nivå på den statliga sysselsättningen, skulle vi ha haft ytterligare 5 000 statliga arbeten, en nästan 50-procentig ökning. Utlokaliseringen av Teleskolan och några mindre delar av televerket var ett välkommet tillskott, som dock inte har växt i den takt man kanske hade hoppats. Därför är det glädjande att televerkets generaldirektör nu föreslår att Kalmar i stället för Stockholmstrakten skall bli centrum för den nya enheten Televerket-Utbildning. Detta kan betyda minst 10 nya arbetstillfällen och en

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

ytterligare förstärkning av Kalmar såsom utbildningscentrum.

Utvecklingen även på andra områden visar att det snarare är det som redan finns som växer än att nya enheter kommer till. Volvo i Kalmar beräknar i år öka antalet anställda med 100 personer. Saab-Scania i Oskarshamn ökar sin produktion med 10 %, vilket innebär ca 30 nyanställningar. Det är glädjande men inte alls den satsning med 600 milj. kr. som aviserades från socialdemokratiskt håll i samband med Kockums nedläggning. Varven är även i vårt län en krisbransch, och av de för våra förhållanden stora varven i Kalmar och Oskarshamn återstår i dag tyvärr bara rester.

I likhet med Lennart Alsén vill jag vädja till de stora företagen att än mer undersöka möjligheterna till regionala satsningar i Kalmar län, t. ex. att söka underleverantörer där. Även utvecklingsfonden arbetar med denna fråga. Fonden bör därtill också satsa mer på serviceföretag, inte minst inom turistnäringen, som är så viktig för vårt län. Många gånger hindrar dock onödigt byråkrati utvecklingsfonden från att stödja de lämpligaste projekten.

Avbyråkratisering, ändrade skatteregler, högre länsanslag och en aktivt arbetande regionalpolitisk kommission är exempel på generella åtgärder, som kan bilda grunden för en utveckling i regionerna. För att få effekt måste man emellertid kunna ta till vara enskilda initiativ och stimulera entreprenörskap. Folkpartiets tro på individen och på valfrihet hoppas jag skall medverka till lösningar med anpassning till de olika förhållanden som präglar vårt land, inte minst i det som här kallas periferin.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till de reservationer som stöds av folkpartiet och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 44 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Jag har lyssnat till de flesta av de hittills drygt 80 anförandena och replikerna i årets tvådagarsdebatt om regionala problem och regionpolitik. Det är klart positivt att vi har fått en ordentlig debatt om dessa, för mycket stora delar av vårt land, helt avgörande framtidsfrågor. Men jag är samtidigt besviken över att många debattörer har utnyttjat debatten för misstänkliggöranden och konfrontation i stället för att begagna möjligheten att ge besked om vilka konkreta åtgärder som man anser nödvändiga att vidta.

Det har varit svårt att finna någon samstämmighet mellan den uppfattning om att här behövs "en nationell samling" som de borgerliga utskottsledamöterna har uttryckt i reservation 7 och vad utskottstalesmännen för dessa partier har framfört här i debatten. Många talesmän har gjort det enkelt för sig genom att lägga all skuld för dagens obalans i sysselsättning och utveckling på regeringen. Så är det ju inte, vilket man borde kunna medge. Samma talesmän har försökt beskriva situationen så, att allt var bra under de fyra borgerliga regeringarnas tid från 1976 till 1982. Det har de gjort i tron att folk har glömt den avveckling som regionpolitiken genomgick under senare delen av de åren, när man hade givit upp de medel som varit så framgångsrika fram till 1976: styrningen med investeringsfondsmedel, utlokaliseringen från Stockholm, de årliga ökade stödinsatserna, m. m.

Ingen kan väl ha glömt att inflyttningen till Stockholm tog fart i slutet på de borgerliga regeringsåren. Ett år ökade Stockholms folkmängd dubbelt så

mycket som rikets. Under de åren växte arbetslösheten i skogslänen till nästan 45 000 personer med en ökning från 1980 till 1981 på nära 10 000. Vi tappade drygt 30 000 industrijobb i de sju nordligaste länen under de för regionalpolitiken olyckligaste åren, osv. Ingen kan väl ändå skylla den utvecklingen på Thage G. Peterson eller Anna-Greta Leijon?

Ett av de stora problemen med de senaste årens mycket negativa befolkningsomflyttning har varit att det nu finns jobb att flytta till i Syd- och Mellansverige. Sådana fanns inte i slutet på 1970-talet och början på 1980-talet.

Ett problem är att regeringen inte i dag har den styrfunktion över storföretagens utvecklingsplanering som man hade i början på 1970-talet. I vår skogslänsmotion A427, undertecknad av åtta socialdemokratiska ledamöter från de sju nordligaste länen, är ökade styrmöjligheter över näringslivet ett av de tyngsta motionskraven. Jag är glad över det besked på den punkten som industriministern gav här i debatten i går – det var betydligt hoppfullare än utskottets ställningstagande.

Jag noterade också att industriministern gav hopp om resultat för vårt andra motionskrav om snara beslut om utflyttning av statligt myndighetsutövande från Stockholm ut till länen. Det var ett bra besked.

Ett annat glädjande besked – helt i enlighet med vår motions krav – var satsningen på den högre utbildningen i den norra delen av landet.

Jag hoppas också att vårt motionskrav att statliga verk i framtiden skall ta regionalpolitiska hänsyn i sin verksamhetsplanering skall ha framgång. Även på den punkten fann jag industriministerns besked hoppgivande.

Jag kan också konstatera att på dessa punkter kommer vår skogslänsmotion A427 att kunna registrera otroliga framgångar, trots att yrkandena i arbetsmarknadsutskottet mynnat ut i avslag. Det viktigaste är ju ändå att det blir resultat.

Att vår motion dessutom har kunnat medverka till att de tre borgerliga partierna kunnat förenas på en enda punkt i det digra utskottsbetänkandet kunde väl också ses som en framgång. Jag menar då vårt förslag om en kommission för skogslänsfrågor.

Men det är ingen kommission – annat än till namnet – som de borgerliga har föreslagit i sin reservation 7. Att ha en kommission med tio personer, kanske fler, som skall arbeta i två år, kanske längre, är en utredning – och det vill vi inte ha. Det var inte meningen med vårt förslag.

Jag har god erfarenhet av ett kommissionsarbete – i ekokommissionen 1983. Men det som gjorde det arbetet så effektivt och så framgångsrikt var att vi var bara tre ledamöter och att vi fick en snäv tidsgräns på ett år. En utredning som man kallar kommission, av det slag som de borgerliga lyckats ena sig om, betackar vi oss för.

Vi tycker nog att vi även på den här punkten har vunnit framgång och att vi, som utskottet uttrycker det, "i huvudsak är tillgodosedda" med att regeringen har tillsatt en samordnande statssekreterargrupp sedan vår motion skrevs och att industriministern har lovat att förändra sammansättningen och inriktningen av regionalpolitiska rådet till ett samordningsorgan med förankring i partierna. Att rådet skall få ny inriktning på arbetet anser vi nödvändigt.

Jag kommer med stort intresse att om något år summera vad som blev resultatet, och jag hoppas att vi åtta motionärer då skall kunna se att vad vi föreslog i vår motion A427 till riksmötet 1985/86 på alla punkter har kommit att bli tillgodosett, trots att arbetsmarknadsutskottet föreslog avslag på motionen.

I detta anförande instämde Magnus Persson (s).

Anf. 45 KERSTI JOHANSSON (c):

Herr talman! I sammanfattningen till arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 13 finns en rubrik betitlad Utvecklingen i länen. Under denna rubrik står att läsa: "Avslutningsvis tar utskottet upp utvecklingsproblem i skilda landsdelar och avstyrker därvid yrkanden i en rad motioner om insatser av skilda slag för att främja utvecklingen i län och regioner."

Det är sannerligen ingen upplyftande läsning, allra helst som större regionalpolitiska insatser så väl behövs i stora delar av vårt land. Den regionala balansen har nämligen under senare år kraftigt försämrats.

Centerpartiet har i anslutning till utskottets ställningstaganden till motioner som rör utvecklingen i länen avgivit flera reservationer som jag inledningsvis yrkar bifall till.

Enligt centerns uppfattning har alla människor rätt till arbete, god miljö och en bra service. Det innebär att regionalpolitiken måste vara ett instrument för decentralisering och att de regionalpolitiska stödåtgärderna måste ha sin utgångspunkt i en uttalad vilja och en medvetenhet om att det är nödvändigt att försöka bryta den ogynnsamma utveckling som vi nu har i stora delar av vårt land.

Även i Jönköpings län finns det i dag ett stort behov av aktiva regionalpolitiska insatser. Rune Backlund och jag har i motion A484 belyst situationen i framför allt östra delen av Jönköpings län. Den delen av vårt län är en avfolkningsbygd som i stort sett har samma problem som en stor del av landets regionalpolitiska stödområden.

I planeringssammanhang brukar vårt län indelas i tre delar: Jönköping-Vaggeryd-delen, den sydvästra länsdelen och den östra länsdelen. Den senare innefattar sex kommuner: Tranås, Aneby, Eksjö, Nässjö, Vetlanda och Sävsjö.

Det finns stora regionala olikheter i vårt län. Om vi studerar befolkningsminskningen, finner vi att befolkningen i länet som helhet minskade med 625 personer mellan år 1983 och år 1985. Men i östra länsdelen minskade befolkningen under de här åren med 1 540 personer. Under 1985 minskade befolkningen med 750 personer. Det visar att befolkningen i denna del av länet minskar i accelererande takt.

Att befolkningsutvecklingen har blivit så negativ i östra länsdelen beror på de stora förändringar som har skett på arbetsmarknaden. Många arbeten inom träindustri har försvunnit. Men även pälsindustrin i Tranås har i stor utsträckning förlorat mark, för att nämna ett par exempel.

I fråga om den pågående tekniska omvandlingen av svenskt näringsliv ligger Jönköpings län utanför landets stora tillväxt- och förnyelsecentra. Den högre forskningen och utvecklingen, som handhas av tekniska högskolor,

branschforskningsinstitut och storföretag koncentreras till några få platser i landet. Industrin i Jönköpings län löper risk att halka efter i det tekniska förnyelsearbete som är på gång och som framför allt kännetecknas av en alltmer datoriserad produktion. Här behöver särskilda åtgärder sättas in.

Det föreligger alltså ett behov av regionala utvecklingsinsatser. Vi kräver i vår motion en uppräkning av länsanslaget med 2 milj. kr. Under innevarande år har länet tilldelats 5,5 milj. kr. Dessa pengar används till investeringsbidrag, glesbygdsstöd, företagsutveckling och projektverksamhet. Vidare har vi i länet behov av en vidgning av ramen för kreditgarantier.

Det är obestridligt att det s. k. länsanslaget och utvecklingsfonderna är de mest effektiva operativa instrumenten inom det gällande regionalpolitiska stödsystemet. Den socialdemokratiska regeringen har emellertid föredragit att satsa mer på kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder i stället för att prioritera resurser till mer varaktiga insatser. När det senaste regionalpolitiska beslutet fattades våren 1985 yrkade vi i centerpartiet att de ekonomiska resurserna till regionala utvecklingsinsatser kraftigt skulle förstärkas, och det gör vi även i år.

Det är inte bara vi i Jönköpings län som har krävt en utökning av anslagen till regionala utvecklingsinsatser, utan det har man också gjort i andra län. Ändå har regeringen inte nöjt sig med att bara föreslå ett formellt oförändrat anslag utan i realiteten har regeringen t. o. m. gjort en anslagsnedsättning. Ett belopp på 10 miljoner skall nämligen användas för att kompensera de regionala utvecklingsfonderna för den minskning med samma belopp som görs av deras reguljära anslag. *Det menar jag är att ge med den ena handen och att ta tillbaka med den andra.*

I den situation som råder i många län, med snabbt tilltagande regional obalans, kan centern inte acceptera nedsättningar av medlen för regionalpolitiska insatser. Det har vi också påtalat i den reservation i vilken vi begär medelsanvisning.

Näringslivet har en mycket svår situation i våra glesbygder. Det gäller därför att slå vakt om de näringsgrenar som finns. Jord- och skogsbruket är en näringsgren, som dessutom har mycket stor betydelse.

I Jönköpings län är i dag ca 7 % av befolkningen direkt sysselsatt inom jord- och skogsbruk. Om hänsyn tas till vidareförädling, handel, lantbrukets köp av varor och tjänster är 27 % av länets befolkning beroende av jord- och skogsbruk. Det innebär att vart tredje hushåll i Jönköpings län är beroende av jordbruk och skogsbruk, skogsindustri och livsmedelsindustri för sin försörjning.

Kombinationen jord-skog är den dominerande företagsformen i Jönköpings län. Förutsättningen för glesbygdens överlevnad är också att jordbruksdelen av företagen hålls intakt. Den jordbrukspolitik som i dag förs är emellertid ett hot mot de areella näringarna och mot den landsbygdsstruktur som krävs för att insatser av annat slag skall bli meningsfulla.

Centerpartiet har i en partimotion begärt att ett utvecklingsprogram för landsbygden skall tas fram. Målsättningen med detta program skall vara att forma en strategi för en levande landsbygd. Detta har tidigare utvecklats i debatten i kammaren och tas också upp i reservation nr 18 i betänkandet.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Det finns möjligheter på landsbygden – vad som är angeläget är att kunna ta till vara dem.

Vi har i vår motion också tagit upp landsbygdsutvecklingen. Som vi ser det är det nödvändigt att det i länet finns en person som har speciellt ansvar för landsbygdsutveckling och som är placerad på länsstyrelsen. Resurser borde avsättas till en sådan tjänst.

”Landsbygdsutvecklaren” skall, som vi ser det, kunna bedriva en aktivt uppsökande verksamhet och stimulera samt ge impulser till människor på landsbygden och i mindre tätorter att ta vara på den egna bygdens möjligheter till försörjning. Han kan stimulera till ”nytänkande”, vid behov ge råd till enskilda med konkreta idéer till verksamhet och tjäna som kontaktlänk till berörda myndigheter.

Vidare är det angeläget att den ekonomiska forskningen om landsbygden kan utvecklas. Detta skulle kunna ske genom att en forskarassistent med denna inriktning finns på lantbruksuniversitetet. Detta är idéer som kan vara väl värda att fundera över när man arbetar vidare med regionalpolitiken. Jag utgår från att man också gör det. I dag finns det, som jag inledningsvis sade, inget annat än avslagsyrkanden på vår länsmotion, liksom på många andras motioner, från majoriteten i utskottet.

Det man från utskottsmajoritetens sida sträcker sig till är att konstatera – vad gäller sydöstra Sverige, inbegripet Jönköpings län – att problemen även i fortsättningen måste uppmärksammas av statsmakterna och centrala myndigheter. Detta är i och för sig bra, men det krävs resurser. Vi har alltså från Jönköpings län yrkat på ytterligare medel för satsningar som skulle kunna hjälpa oss att komma till rätta med en del av de problem som vårt län har.

Det är bara att beklaga att utskottsmajoriteten inte har sträckt sig till att utöka länsanslagen i enlighet med vad centerpartiet begärt i sina motioner.

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna nr 18, 61 och 69 i betänkandet och till övriga centerreservationer beträffande regionalpolitiken.

I detta anförande instämde Rune Backlund (c).

Anf. 46 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag kan meddela att jag inte kommer att utnyttja hela den taletid jag har anmält. Jag tänker endast beröra reservationerna 40 och 55.

Reservation 40 gäller stödområdesindelningen, som jag vet att regeringen inte är benägen att ändra på. Men kan det förbättra situationen för de berörda kommunerna att tillfälligtvis föras upp i ett annat stödområde, bör man göra detta. Det man talar om i motionerna är just att temporärt föra upp dessa kommuner till annat stödområde för att de skall bli mer attraktiva att etablera sig i.

Det som har hänt är att storkapitalet har sugit ut och lagt ner stora delar av Bergslagen. Det har inte, som regeringen hoppats, tagit något samhällsansvar. Och den satsning som regeringen gjort, det s. k. Bergslagspaketet, är helt otillräcklig. Jag har sagt det förut: Det är ungefär som att spotta en törstig kamel i halsen.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 40.

Reservation 55 gäller insatser i övrigt i Bergslagen och Bergslagslän. Arbetsmarknadsutskottet har vid behandlingen av dessa frågor buntat ihop 18 motioner med flera yrkanden. När utskottet förfar på detta sätt blir det, herr talman, omöjligt att få en riktig struktur på en debatt om de olika motionerna. Men jag skall ta upp två motioner: den ena handlar om Ljusnarsbergs kommun, den andra handlar om Hällefors.

När det gäller Ljusnarsberg blir man dyster till sinnes när man ser den utveckling som har ägt rum i kommunen. Och det är inte slut med eländet. Nu kommer man att tappa ytterligare 220 arbetstillfällen med nedläggning av Bångbroverken. Och man kan inte nu se någon typ av ersättningsindustri. För denna nedläggning ske kommer arbetslösheten att uppgå till mellan 15 och 20 %. Detta kommer att bli en helt ohållbar situation för en kommun med ca 6 600 invånare.

När det gäller Hällefors är situationen inte alls bättre. Den största arbetsplatsen är SKF Steel. Vid sammangående med det finska företaget Ovako hade man förhoppningen att stålverket kunde räddas. Men av den information jag har fått kommer stålverket att läggas ned, och det betyder att kommunen mister 400 arbetstillfällen. Men man räknar dock med att ytterligare 200 arbetstillfällen kommer att försvinna. Man förstår att detta kommer att ha en mycket negativ verkan på en liten Bergslagskommun som Hällefors, som har en befolkning på ungefär 9 500 invånare.

Med detta kommer jag in på en motion som har hamnat bland de 18 motionerna. Det gäller en försöksstation för insjöfisk i Hällefors. Där kan man konstatera att kommunledningen och facket har fått SKF att satsa en del på en sådan anläggning. Men om regeringen hjälpte till med medel, som det uttrycks önskemål om i motionen, skulle det ha stor betydelse för Hällefors kommun.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 55.

Anf. 47 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Allt fler människor, inte minst bland de unga och välutbildade, söker sig till en alltmer överhettad storstadsregion. Framför allt rullar flyttlass efter flyttlass från den närmast liggande Bergslagen, icke minst från Västmanland. Stockholmsområdet, som redan i nuläget brottas med bostadsbrist och andra problem, är målet för dessa människor. Det är där jobben finns. Lokala politiker och berörda samhällseliga organ i de utflyttningsdrabbade regionerna protesterar. Men ingenting tycks hindra den negativa utvecklingen.

Vad göra i denna situation? Ja, vi i folkpartiet har i motioner om strukturproblemen i Bergslagen pekat på några viktiga insatser som bör göras för att stoppa den negativa utvecklingen i regionen. Goda kommunikationer är ett viktigt område när det gäller att hävda regioners möjlighet att utvecklas. Men det finns andra satsningar som är helt nödvändiga om utvecklingen skall kunna ledas i gynnsam riktning.

Utbildningssidan är en sådan. Jag avser därför att i detta inlägg något kommentera just utbildningens betydelse, inte minst för de många unga människorna i Bergslagen och Västmanland, men också för näringslivet. De är närmast teknikerutbildningen jag har i åtanke.

Som bekant är Västmanland ett av de mest industrialiserade länen i landet. Medan medeltalet för industrianställda är 25 % i hela landet har Västmanland 35 % som medeltal. Det är en mycket hög siffra. Det gör att ny teknik, spridning av teknisk kunskap och utveckling är särskilt viktigt i län och regioner som Västmanland och Bergslagen. Det handlar helt enkelt om överlevnad och lönsamhet för industrin och ytterst också om vi skall kunna ge människorna utkomst inom området. Det är därför väsentligt att alla vi som arbetar i och för sådana landsdelar aktivt verkar för att stödja utbildning, inte minst ökad utbildning av tekniker på olika nivåer.

Enligt senaste statistiska uppgifter ligger Västmanland på andra plats i landet när det gäller datoranvändning. Endast Stockholmsregionen ligger före. Samtidigt som jag gör detta konstaterande är verkligheten den att svensk industri för närvarande lider stor brist på tekniker på olika nivåer. Enligt tillförlitliga källor skulle underskottet i dag vara, bara på civilingenjörssidan, närmare 1 500 per år.

Bristen på kvalificerade tekniker är allvarlig för den svenska industrins förmåga att hävda sig och inte minst bevara regional balans. Det är därför utomordentligt angeläget att omedelbara åtgärder vidtas för att öka och förbättra utbildningen av tekniker och civilingenjörer. När det gäller teknikerutbildning måste regeringen ta på sig ansvaret för att inte ha kunnat förutse den brist på utbildningstillfällen och resurser som i dag drabbar denna sektor.

Herr talman! Jag vill nu kort redovisa vad vi från folkpartiets sida vill göra regionalt i Bergslagen för att trygga utbildningen och tillgången på tekniker, utöver nuvarande resurser.

1. Bergslagens tekniska högskola bör upprättas i samarbete med Uppsala universitet.
2. Försök bör snarast göras med femårigt tekniskt gymnasium, avsett att säkerställa utbildning till och tillgång på ingenjörer på "mellannivå".
3. De påbörjade satsningarna på olika teknikcentra i Bergslagen bör fullföljas och göras mer långsiktiga.
4. Även i övrigt bör Bergslagens utbildningsväsende ägnas stor omsorg, särskilt i fråga om utbildning i data, elektronik och bioteknik.

För oss som lever och verkar i och för Bergslagen är det en viktig uppgift att motverka en överhettning och centralisering inom storstadsregionerna, inte minst Stockholmsområdet. Vi måste sätta oss emot en sådan utveckling. En av de viktigaste insatserna i detta arbete är att lokalt i Bergslagen och Västmanland trygga tillgången på inte minst tekniskt utbildad personal. Att satsa på en väl fungerande teknisk utbildning är att satsa på en ljusare framtid även inom den här regionen.

Tidigare i dag har min kollega på Västmanlandsbanken Olle Göransson redovisat sin syn på insatserna för att få en ökad sysselsättning i Bergslagen. Jag delar många av de synpunkter som Olle Göransson tog upp. Men jag reagerade för ett av hans påståenden. Olle Göransson sade att de privata företagen inom Bergslagsregionen har sprungit ifrån sitt ansvar när det gäller att vid nedläggningstillfällen ordna ersättningsysselsättning åt dem som blivit friställda.

Jag kan inte se att Olle Göransson är närvarande i kammaren, men jag vill ändå ställa ett par frågor till honom. Jag hoppas att han hör dem där han befinner sig och begär ordet senare i debatten.

Menar Olle Göransson att det statliga ASSI i Skinnskatteberg har tagit sitt ansvar för att bereda ersättningsarbetstillfällen när verksamheten dragits ned? Jag tror inte, Olle Göransson, att de privata företagen mer än de statliga springer ifrån sitt ansvar. Jag kan ge många exempel på motsatsen. Ett sådant exempel är Uddevalla- och Malmöregionerna. Här har statliga företag lagts ned. Icke minst har man inom varvsindustrin avskedat tusentals anställda. Vem är det som har fått ta hand om soporna efter dessa nedläggningar och ordna med ersättningssysselsättning? Jo, det är de stora privata företagen, såsom Volvo och Saab.

Jag har med detta, Olle Göransson, bara velat peka på att det inte betyder så mycket om det är ett privat eller statligt företag som lägger ned sin verksamhet. Statliga företag brister många gånger när det gäller att ta ansvaret för att bereda ersättningsarbetstillfällen. Ofta går de privata företagen i spetsen och tar ändå en viss del av detta ansvar.

Anf. 48 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Den politiska uppgiften att skapa arbetstillfällen och fördela samhällets resurser rättvist till alla delar av landet är en svår uppgift men en av de mest angelägna. Den regionala obalansen är inget nytt problem, men frågan har fått ökad aktualitet och måste åtgärdas nu. Flyttlasströmmarna och den allt kraftigare utarmningen av glesbygden kan inte få fortgå. Vi upplever också befolkningskoncentrationens avigsidor i storstadsområdena i form av ökad arbetslöshet, miljöförstöring, bostadsbrist och social utslagning.

Alla känner vi till att det råder en ytterligt bekymmersam situation i vissa Norrlandslän, men faktiskt också i *större* delen av hela vårt land. En aktiv regionalpolitik måste bedrivas för att vi skall kunna vända utvecklingen och skapa ett samhälle som kan erbjuda sina medborgare arbete i närheten av hemmet och den sociala miljö, trygghet och gemenskap som vi människor behöver.

Herr talman! Under den förra flyttlassepoken på 1960-talet fördes en ekonomisk politik som innebar att människor fick flytta från sin hemort till storstäderna, där den lönsamma industrin, den utbyggda infrastrukturen och den nära marknaden fanns. Denna utveckling var en frukt av tron på att tillväxten löser allt och i allt är av godo. Det oroande är att 1960-talets tillväxtfilosofi tycks ha kommit tillbaka och alltmer präglar den ekonomiska politiken och debatten. Naturligtvis skall den ekonomiska tillväxten främjas, men regional balans måste också vara ett centralt mål i den ekonomiska politiken. Regionalpolitiska aspekter måste läggas på all samhällsplanering och finnas med i alla politiska beslut.

Den regionalpolitik som byggdes upp under slutet av 1960- och 1970-talen bygger på selektiva stödformer, dvs. olika typer av bidrag till företag och projekt som uppfyller vissa villkor. Det resultat vi i dag kan avläsa av det regionalpolitiska stödet ger tyvärr en ganska dyster bild. Långsiktigt har glesbygden utarmats och centraliseringen fortsatt. De gånger vi kunnat

notera befolkningstillväxt i glesbygdslän har det berott på att centralorten har vuxit, samtidigt som den inomregionala obalansen ökat. De selektiva stödformerna har också inneburit att förhandlingsskicklighet och förmåga att formulera bidragsansökningar tycks ha premierats, medan incitamenten att driva företag, finna samordningsvinster och anpassa sin verksamhet till rådande förhållanden inte skapats.

På s. 54 i det betänkande vi behandlar skriver utskottet följande: "Generella stimulanser som nedsättning av socialavgifter bör dock enligt utskottets uppfattning ses som värdefulla komplement." Jag tror att det är dags att utforma det regionalpolitiska stödet utifrån det rakt motsatta synsättet. Generella stödformer måste vara grunden, och det selektiva stödet komplementet.

Vi måste skapa ett positivt företagsklimat i glesbygden. Krisstämpeln på näringslivet i glesbygdsområdena måste tvättas bort. Här har både näringslivet, kommuner, landsting och, inte minst, staten ett stort ansvar. Vi måste också hjälpa regioner med en besvärlig arbetsmarknadssituation, så att man i dessa regioner själv verkligen får utnyttja de resurser som finns. I dag hämtar vi resurser av oanad mängd från de s. k. glesbygderna. Sedan debatterar vi storstilat hur vi skall ordna stöd till dessa regioner. Ett exempel på hur man skulle kunna vända detta är att införa rätt för de vattenkraftsproducerande länen att behålla en del av elskatten. Därigenom skulle resursrika län få en viss avkastning på den producerade elenergin, som även försörjer övriga Sverige med billig energi. På detta sätt skulle stora ekonomiska resurser skapas till näringslivsutveckling utan att det betecknas eller upplevs som ett bidrag. Det skulle helt enkelt ses som en avkastning på utnyttjandet av regionens egna tillgångar.

Herr talman! Ett positivt klimat för näringslivet i den s. k. glesbygden måste också manifesteras genom att sådana villkor skapas för näringslivet i dessa områden att de kompenseras för geografiska avstånd, brist på infrastrukturer, brist på färdigutbildad arbetskraft och andra konkurrensnackdelar. Exempel på sådana generella stödformer som kds förordar är sänkta socialavgifter i stödområdena, avskaffande av löntagarfonderna, sänkt bensinskatt i glesbygden, decentralisering av beslutsfunktioner inom den offentliga sektorn samt ökad satsning på småföretagsamheten.

Jag vill gärna peka på att det under senare år har skett ett omtänkande i det socialdemokratiska lägret. Sänkningen av socialavgifterna i Norrbottens län är ett steg i rätt riktning och ett viktigt avsteg från de principer som socialdemokraterna förfäktade under 1970-talet. Men jag menar att det är fullständigt absurt att man i Luleå kommun får en reduktion av socialavgifterna med 10 procentenheter, medan man i Sorsele kommun i Västerbottens län – med en betydligt mer bekymmersam arbetsmarknads- och befolknings-situation – inte får någon nedsättning. Kds förordar, liksom den regionalpolitiska utredning som presenterade sitt förslag 1984, att nedsättningen skall ske i hela stödområde A. Dessutom bör reduktionen av socialavgifterna successivt trappas ned i stödområdena B och C.

Herr talman! I vår regionalpolitiska motion A472 redovisas kds synpunkter på regionalpolitiken närmare. Innan jag avslutar, vill jag dock lyfta fram familjepolitikens roll i regionalpolitiken.

Det nuvarande barnomsorgssystemet är inte konstruerat för glesbygden. För att skapa valfrihet mellan olika barnomsorgsformer måste en vårdlön, ett system som är riktat direkt till familjen, införas. En vårdlön garanterar att människor oavsett bostadsort får del av samhällets stöd. Det är praktiskt och ekonomiskt omöjligt att bygga daghem i närheten av alla barnfamiljer. Ett system med vårdlön skulle också ge många barnfamiljer ekonomiska möjligheter att bo kvar i en glesbygd trots brist på sysselsättning. Kom nu inte och påstå att en vårdlön skulle tvinga en förälder att stanna hemma och vårda barn. För det första är det orimligt att tala om tvång när det gäller hemarbete och barnomsorg, och för det andra borde alla veta att det verkligen inte är så enkelt för alla familjer i glesbygd att erhålla två arbeten även om man skulle vilja.

Ett stort problem vid rekrytering av personer till tjänster i glesbygdsområden är att möjligheterna att ordna arbete åt make/maka ofta är små. Eftersom nuvarande skattesystem gör det mycket svårt för en familj att leva på *en* inkomst, kan den begränsade arbetsmarknaden i glesbygdsområdena försvåra möjligheterna att få kvalificerade personer på ledande tjänster. Många tvingas också flytta från sysselsättningssvaga områden därför att bara ena parten i en familj har arbete. En tudelning av inkomsten vid beskattningen, som innebär att föräldrarnas totala inkomst delas så att de skattar för hälften vardera, innebär en skattelättnad och ekonomisk hjälp för barnfamiljer med en förvärvsinkomst. Samtidigt kan denna skattereform underlätta rekryteringen till och dämpa utflyttningen från glesbygdsområden.

Herr talman! Jag hörde i förrgår många engagerande inlägg om hur angelägna alla partier är om att Sverige skall ha en levande landsbygd med öppna landskap. Man kan inte tro sig om att ena dagen med ord kunna trola fram Sörgårdenmiljöer för att sedan en annan dag ivrigt agera för att jordbruk skall läggas ned, skog planteras och bidrag till flyttning erbjudas. Det krävs långsiktiga handfasta politiska rättviseprogram för att rädda de öppna landskapen åt eftervärlden och att skapa möjlighet för unga människor att slippa ryckas upp från de miljöer där de har sina rötter.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till motion A472 yrkandena 1 och 4 samt reservationerna 1, 2, 5, 7, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 26, 37, 38, 41, 43, 47, 50, 56, 57, 58, 66 och 71.

Anf. 49 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Så sent som förra året uttalade riksdagen att de regionalpolitiska målen skulle ligga fast, nämligen att alla människor oavsett var de bor i landet skall ges tillgång till arbete, service och en god miljö. I dag när det gång på gång redovisas, inte minst från regeringen, att vi har en i flera avseenden positiv utveckling, tvingas vi konstatera att skillnaderna vad det gäller de här uppsatta målen ökar såväl mellan som inom regionerna. Bristen på arbetstillfällen på många platser och stimulanser i form av flyttningsbidrag m. m. leder till en negativ befolkningsutveckling i stora delar av landet.

Det är inte så att vi i centerpartiet tror att vi kan vända den här utvecklingen genom något enstaka riksdagsbeslut. Nej, det krävs kommunicerande åtgärder på en rad områden, såsom det har framhållits i centermotioner. Det fordras ett nytänkande och en insikt om att det på sikt måste vara

såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt försvarbart att få till stånd en bättre spridning av näringsliv, sysselsättning och service. Centerreservat-
nerna i betänkandet ger många förslag, som kan innebära viktiga steg på
vägen i det här sammanhanget, och jag ber att få yrka bifall till samtliga.

Uppsala län betraktas ofta som en gynnad och tämligen problemfri del av
landet. Man utgår då från Uppsala kommun, som fortfarande har en positiv
utveckling. Men för andra kommuner i länet, framför allt de i den norra
delen, ser det betydligt mörkare ut. På de senaste fem åren har t. ex. Tierps
kommun minskat från 20 608 personer till 19 818. Det är en minskning med
800 eller nära 4 %. Älvkarleby, som är den minsta och nordligaste
kommunen, har under samma tid minskat från 9 736 till 9 270, dvs. 466
personer eller nästan 5 %.

Det här beror till största delen på en utflyttning, vilken har ökat markant
under det allra senaste året. En del har förstås flyttat till Uppsala, men
åtskilliga har bidragit till den kraftiga befolkningsökningen i Stockholmsre-
gionen. Det är en betydligt högre arbetslöshet än riksgenomsnittet i såväl
Tierp i norr som Enköping i söder. Inte minst är arbetslösheten stor bland
kvinnor.

Två av länets kommuner, nämligen Tierp och Östhammar, hör till
Bergslagsområdet och har följaktigen drabbats av den strukturomvandling
som har skett inom gruvindustrin, inom stålindustrin och inom skogssektorn.
Även Älvkarleby, som inte räknas till Bergslagen, har dragits med i den här
negativa utvecklingen, som har inneburit en rad företagsnedläggningar. Det
finns för närvarande inte mycket som tyder på att den här nedslående trenden
är på väg att brytas. Flera mörka moln tonar upp sig vid horisonten.

Ett exempel är de beslutade kraftiga nedskärningarna vid Rockwools
fabrik i Gimo, som tillverkar isolerprodukter. Det är i själva verket ett bra
exempel på hur politiska beslut på olika områden negativt kan påverka ett
företag och i förlängningen också den regionala utvecklingen.

Fabriken, som till helt nyligen ingick i Procordia AB, byggde upp sin
produktion efter vissa förutsättningar, nämligen att byggandet av lägenheter
skulle vara förhållandevis stort, att industrins investeringar i byggnader och
anläggningar skulle öka och att energipolitiska beslut skulle medföra en stor
efterfrågan på isolermaterial. Att utvecklingen har blivit en helt annan vet vi i
dag alltför väl.

Ett annat exempel är sulfittfabriken i Skutskär, för vilken man har en
tämligen dyster prognos. Skulle den läggas ned, som många befarar,
påverkar det i sin tur fabriken i Karlholm, som för sin produktion av
spånplattor är beroende av att kunna rekvirera sågspån från Skutskär. Detta
gäller några hundra arbetstillfällen som om de skulle gå förlorade måste
ersättas med något.

Uppsala län är ett skogs- och jordbrukslän. Vart fjärde hushåll är beroende
av sysselsättningen inom livsmedelskedjan och förädlingen av skogsråvara.
Av antalet sysselsatta i länet i sin helhet är 30 % beroende av jord och skog.
Det kan vara värt att nämna att för Tierps kommun är motsvarande siffra
57 %. Det säger sig självt att nedläggning av åkermark blir ytterst kännbar
för ett sådant område. Vi kan inte räkna med att vår svenska konsumtion av
livsmedel totalt sett ökar särskilt mycket. Men det finns flera andra

synnerligen starka skäl att bevara åkermarken, vilket centern har redovisat i andra sammanhang. Inte minst gäller det för produktion på andra områden, som energi- och industriråvaror, fodermedel, m. m. En produktion för framställning av etanol och en fabrik för det ändamålet skulle vara ett lämpligt objekt att satsa på i Tierps kommun.

Även om statistiken för befolkningsutveckling och arbetslöshet är dyster nog, skulle den se betydligt sämre ut om det inte vore så att tusentals människor pendlar till sitt arbete, över kommungränserna och, mycket ofta, över länsgränsen, och framför allt då till Stockholmsområdet. Många gör det säkert helt frivilligt, men för de flesta är det naturligtvis en nödlösning, något som man måste acceptera för att det saknas arbetstillfällen på hemorten. I ett sådant läge är det förstås extra viktigt att kommunikationsmöjligheterna är goda. I detta sammanhang har givetvis också det mindre vägnätet en stor betydelse, och det är mycket olyckligt när det tillåts förfalla. Det är därför vi från centern har föreslagit en i förhållande till majoritetens förslag kraftig uppräknig av detta anslag.

I en center- och folkpartimotion har vi under flera år tagit upp frågan om tågstopp i ett antal av länets orter. I Tierp stannar allt färre tåg, och tågen är numera så få att järnvägen knappast är möjlig att utnyttja för arbetspendling. För Håbo kommuns del är det ändå sämre. Där rusar tåget förbi kommuncentrumet många gånger om dagen utan att någonsin stanna. Inte heller från Skutskär, som är centrum i Älvkarleby kommun, har man möjlighet att använda tåget. Vi motionärer menar att det måste vara rimligt att tåg som går genom en kommuns centralort också skall kunna utnyttjas därifrån i lämplig omfattning.

Ett område som det blir särskilt kännbart för när man får en negativ befolkningsutveckling i en region är utbildningen. Nedläggning av skolor är ofta det första tecknet på att en bygd är i kris. För människor som överväger att flytta till en plats är förutsättningen ofta att det finns utbildningsmöjligheter på orten för barnen. Det här är ett stort bekymmer för Norduppland, och inte minst för Östhammar, som saknar gymnasieskola och måste skicka sina barn till andra kommuner för teoretisk utbildning.

Herr talman! När de yngre människorna, som i allt större utsträckning förvärvsarbetar, lämnar en kommun minskar skattekraften, ofta radikalt. Tyvärr kompenserar inte skatteutjämningsbidraget på långa vägar den här effekten. Följden blir givetvis att det blir allt större svårigheter att upprätthålla en försvarbar servicenivå. Det har i detta sammanhang kommit ett nytt orosmoment in i bilden. Jag tänker då på den proposition som nyligen lagts fram beträffande ändrade regler för garantibeskattningen. I denna proposition föreslår man att garantibeskattningen av fysiska personers fastigheter slopas liksom det extra avdraget för schablontaxerade fastigheter samt att inkomst alltid skall beskattas i hemortskommunen. Här finns, som jag ser det, en risk för att kommuner som har ett stort antal fritidshus, och dit räknar jag de nordliga kommunerna i Uppsala län och Enköping i södra delen, kommer att förlora ytterligare medel. Skulle det här förslaget gå igenom är det helt nödvändigt att också besluta att sådana kommuner skall kompenseras fullt ut.

Jag har här pekat på några områden där utvecklingen, om den går i viss

riktning, sammantaget leder till att ett tidigare problemfritt län alltmer kommer i en mycket allvarlig situation. Jag vill därför sluta med att understryka vikten av det förslag som läggs fram i reservation 5 av centern angående en ny utredning om regionalpolitiken. Om vi skall kunna ha en chans att få regional balans, är det nödvändigt att alla verksamheter och beslut underordnas de regionala målen.

Anf. 50 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Något måste ske med Bergslagen! Och det som skall ske måste ske fort!

Vi har överhettning på vissa orter i Sverige och motsatsen på andra håll. Mellansveriges inland har blivit avfolkningsbygder. För Bergslagens del är det inget nyligen uppkommet problem. Situationen uppstod egentligen för många år sedan och har därefter förvärrats år efter år. Nu är läget så känsligt att en större industrinedläggelse betyder inget mindre än katastrof för en hel bygd.

Jag syftar i första hand på de båda hårt ansträngda Bergslagskommunerna Ljusnarsberg och Hällefors i Örebro län.

Bergshanteringen har i Ljusnarsberg 450-åriga traditioner. Under 1940- och 1950-talen var ett tiotal gruvor i produktion. Nu återstår endast gruvan i Yxsjöberg med ca 100 anställda. Framför allt utvinns där volfram, som tyvärr prismässigt är ett i högsta grad konjunkturkänsligt mineral. På grund av sjunkande världsmarknadspriser på volfram och dollarkursens nedåtgående trend är företagets framtid hotad.

I äldre tider var flera järn- och kopparhyttor med gjuterier i verksamhet. Den sista hyttan med tillhörande gjuteri lades ned i mitten av 1950-talet.

Ett antal mindre järnverk har funnits tidigare. Det sista av dessa i produktion, Bångbroverken, hade för 30 år sedan drygt 450 anställda. Nu har företaget 220 anställda, och ägarna Uddeholm Strip Steel har nu fattat beslut om nedläggning av Bångbroverken.

Skogsbruket i Ljusnarsberg hade tidigare stor sysselsättningsandel i bygden, men har nu knappt 10 %.

En tid omfattade skogsindustrin tre sågverk och en massafabrik, och nu är alla nedlagda. En fibertygsfabrik som sysselsätter ca 280 personer har tillkommit.

Vad som hänt inom Ljusnarsbergs näringsliv avspeglar sig i befolkningsutvecklingen. Under 30 år har befolkningstalet minskat med 35 %, och åldersfördelningen har blivit allt ogynnsammare. Andelen ålderspensionärer är nu 25 %. På grund av företagsnedläggelser är andelen förtidspensionerade personer så stor som 8 %. Detta betyder att en tredjedel av kommunens befolkning är pensionärer.

Sysselsättningssiffrorna utgör inte heller någon glädjande läsning. Andelen arbetslösa i Ljusnarsberg uppgår nu till ca 6 %.

Nedläggning av Bångbroverken betyder att 220 arbetsplatser förloras. Skulle också Yxsjöbergsgruvan drabbas, innebär det att inom kort 320 jobb kan försvinna. Relativt sett betyder det för Ljusnarsberg lika mycket som – inte ett Kockums – utan 30 Kockums för Malmö. Det kan betyda att

befolkningstalet i Ljusnarsberg kommer att underskrida 6 000 personer med en pensionärsandel på ca 40 %.

Alla kan förstå att Ljusnarsberg i en sådan situation troligen inte kan bestå som självständig kommun. Sammanslagning med angränsande kommun skulle under rådande förhållanden innebära ökad belastning för den mottagande kommunen, med som följd ekonomiska problem för den. Grannkommunerna har själva problem som liknar Ljusnarsbergs. En av dem – Hällefors – har ungefär samma dignitet som Ljusnarsberg.

Även Hällefors riskerar, liksom Ljusnarsberg, att förlora sin basnäring. Om SKF:s järnverk läggs ned utan att kommunen tillförsäkrats en ersättningsindustri skulle det bli ett hårt slag mot det sargade Hällefors. Då beräknas invånarantalet där minska från dagens 9 000 till ca 7 000 personer.

Bergslagskommunerna har råkat in i en ond cirkel. Säg mig det företag som vill etablera sig i en kommun som avtappats på sin bästa arbetskraft, där kommunalskatten är skyhögt, där servicen försämras, där transportsträckorna är långa på ofta dåliga vägar och där omkostnaderna över huvud taget är stora.

Naturen i Ljusnarsberg och Hällefors är underbar, men det *räcker* inte!

Nej, herr talman, nu är det helt nödvändigt att Bergslagskommunerna frigörs från förslamningen efter en förlorad basnäring. Ett differentierat näringsliv måste växa fram i bästa Gnosjöanda. Ett sådant näringsliv kan bara skapas i och av Bergslagskommunerna själva. Vår uppgift är att ge förutsättningar därtill.

Länsstyrelserna och utvecklingsfonderna vet bättre än vi var möjligheterna och förutsättningarna i regionen finns. Det är länsorganen som bör få de ekonomiska resurserna och även få fördela dessa i samråd med Bergslagsdelegationen. Att Bergslagsdelegationen som framhålls i utskottsbetänkandet skall vara placerad i Bergslagen finner jag självklart, annars har den inte något berättigande.

Om Hällefors och Ljusnarsberg temporärt placerades i stödområde B, skulle betingelserna bli gynnsammare. Den puffen framåt behövs i ett skede då näringslivet återuppbys.

Herr talman! Att löntagarfonderna skulle bibehållas och utnyttjas som instrument för regionalpolitiska insatser säger vi i folkpartiet ett bestämt nej till. Jag inskränker mig, herr talman, att i yrkandet endast beröra näringsutskottets betänkande nr 30, där två vpk-motioner om löntagarfondsstyrelserna behandlas.

Folkpartiet yrkar tillsammans med moderata samlingspartiet och centerpartiet avslag på motionerna med den motivering som återges i reservation 1. Jag yrkar bifall till den reservationen.

Anf. 51 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! I denna långa debatt har många talare före mig ifrån centerpartiet deklarerat vår inställning till den av regeringen förda regionalpolitiken och de effekter i olika delar av vårt land som blir följden av denna politik. Jag kan inledningsvis instämma i dessa anföranden. Men utöver vad som sagts må det tillåtas mig att beröra Gotlands speciella problem, som naturligt nog inte är jämförbara med något annat läns i Sverige.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

Gotland har bland Sveriges län en särställning på grund av sitt läge i Östersjön. Detta har statens industriverk slagit fast i en under vintern publicerad rapport om det gotländska näringslivets utvecklingsmöjligheter. Initiativet från regeringen att låta SIND speciellt utreda och föreslå åtgärder har hälsats med tillfredsställelse av länet och kommunen.

Utvecklingen under 1970-talet var förhållandevis positiv. Detta berodde bl. a. på att Gotland fick del av stödområdets förmåner men också på de förbättrade villkoren för jordbruket, som är av avgörande betydelse för vårt län.

Den gotländska arbetsmarknaden har under senare år gått emot en avsevärt försämrad utveckling. Prognoserna pekar mot en stagnation eller nedgång inom de flesta näringsgrenar, och antalet arbetslösa och personer som är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder har stigit kraftigt under senare år. Den negativa tendensen betingas naturligtvis till stor del av utvecklingen inom jordbruket.

Riksdagens beslut under förra riksmötet, för ett år sedan, om en förändrad jordbrukspolitik har allaredan medfört mycket negativa konsekvenser för Gotland, där denna näring ger utkomst åt nästan halva befolkningen. Lönsamhetsproblemen är i dagens läge avsevärda, och om nedläggningen av 500 000 hektar åkermark skall förverkligas kommer en tredjedel av den gotländska odlade jorden inte längre att brukas med de följder detta kommer att få. Detta påpekades i olika sammanhang inför det arbete som föregick regeringens proposition och riksdagens beslut om den framtida livsmedelspolitiken.

Tidigare har avgången från jordbruket till följd av den fortgående strukturrationaliseringen kunnat sugas upp och kompenseras av expansion i andra näringar, framför allt inom den offentliga sektorn men också i någon mån inom industri och privat verksamhet. Men de möjligheterna är framöver mycket begränsade.

När det gäller den framtida livsmedelsförsörjningen skulle det kanske vara på sin plats med en förnyad bedömning av värdet av att ha ett svenskt jordbruk och en livsmedelsförsörjning som en del av vår beredskap. Med tanke på sårbarhetssituationer, liknande den som den sovjetiska kärnkraftsolyckan medfört, borde den svenska regeringen bättre värdesätta en yrkeskår som är beredd att ta ansvar för livsmedelsförsörjningen i landet.

I Länsrapport 1985 för Gotlands län redovisas att med beräknad befolknings- och sysselsättningsutveckling blir bristen på arbetstillfällen år 1990, alltså om fyra år, minst 2 000.

Som ett bevis på att den positiva trenden brutits kom vid årsskiftet beskedet om att Gotlands län under föregående år minskat sitt befolkningstal med åttiotalet personer. Denna tendens har fortsatt under första kvartalet i år. Detta är första året sedan 1972 som länet tvingas konstatera en befolkningsminskning, och det har naturligtvis ett klart samband med den negativa utveckling i regionalpolitiskt hänseende som är ett resultat av den förda politiken.

Mot bakgrund av detta är det naturligtvis ett riktigt konstaterande när det i den tidigare nämnda SIND-rapporten redovisas att det inom vissa områden behövs en särbehandling av Gotland. Under våren har detta arbete resulterat

i att ett utvecklingscentrum på högskolenivå kommer att starta i och med höstterminen, i de lokaler som friställs när de sista förskollärarna lämnar dem vid vårterminens slut. Kanske var det ändå ett förhastat beslut att lägga ner denna utbildning – vi har ju i dag en brist på förskollärare. Det var en kortsynthet som vi den gången uttalade ganska starka protester mot från Gotland.

Även om nu SIND-rapporten givit ett konkret resultat hittills, vilket jag tacksamt noterar, återstår mycket att åtgärda för att klara den befolkningsmålsättning som är nödvändig för att regionen skall fungera. Ett sådant verksamt medel skulle utan tvivel vara ett mer differentierat och flexibelt regionalpolitiskt stödssystem, innebärande att norra och södra Gotland förs över till stödområde B. Ett sådant system har också föreslagits i centerns partimotion.

Av helt avgörande betydelse för Gotland är goda kommunikationer med fastlandet. De utgör en absolut förutsättning för att näringslivet och turismen skall kunna utvecklas, och därför är det nödvändigt att minst nuvarande trafikstandard även fortsättningsvis blir gällande.

Jag skall inte här och nu ytterligare utveckla resonemang kring färjetrafiken – den skall vi behandla här i kammaren i nästa vecka – men eftersom den är den absoluta livsnerven för Gotland som län, som arbetsmarknadsområde, som rekreationsområde för mer än 300 000 turister varje år, som yttersta utpost sett ur försvarssynpunkt och som en del som är likvärdig med övriga delar av Sverige, är färjetrafiken en mycket viktig del av regionalpolitiken. Allting återfaller på våra kommunikationer med fastlandet.

Jag noterar att centerns ledamöter i utskottet har avgivit ett särskilt yttrande och där just påtalat trafikstandardens betydelse för den gotländska befolkningen och dess näringsliv.

Herr talman! Under den regionalpolitiska debatten för ett år sedan i denna kammare kunde jag konstatera att Gotland inte fanns med på Sverigekartan på omslaget till utredningsbetänkandet om regional utveckling. Vid interpellationsdebatten i förra veckan om kärnkraftshaveriet i Tjernobyli kunde jag konstatera att strålskyddsinstitutet hade glömt bort att informera civilförsvarsenheten på länsstyrelsen i Visby. I nästa vecka kommer det att ifrågasättas om vi skall ha kostnader för våra kommunikationer som är jämförbara med SJs prissättning. På område efter område sätts gotlänningarnas likaberättigande i fråga.

Det nya läge som har uppstått för vårt land i och med det radioaktiva nedfall som har drabbat oss kan komma att medföra helt andra situationer för jordbruket. Ifrån strålskyddsinstitutet uttalades under gårdagen farhågor för att olyckor liknande den i Tjernobyli kan komma att inträffa i Sovjetunionen under den närmaste tioårsperioden. Detta kan medföra betydande störningar även för vårt land och inte minst för Gotland, som fortfarande ligger längst österut. Man kan då fråga sig vad som händer med den gotländska jordbruksproduktionen och den livsmedelsindustri som är beroende av denna produktion. Jag vill också peka på sårbarheten i vårt transportsystem.

Jag efterlyser en bättre helhetssyn från landets regering när det gäller vilka effekter som olika beslut och åtgärder får för en region som exempelvis

Gotland. I stället för att bli betraktade som en belastning, vill vi vara en resurs för vårt land.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än bifall till centerreservationerna i betänkandet.

Anf. 52 HANS LINDBLAD (fp):

Herr talman! Jag skulle kunna göra detta inlägg mycket kort genom att säga elände, elände, elände och redovisa siffror från mitt eget län Gävleborg, vars folkmängd har minskat fem år i rad. 1985 och 1983 minskade Gävleborg mer än något annat län, med ungefär 1 500 personer varje år. Alla tio kommunerna i länet minskade förra året. Bakom detta ligger naturligtvis låg sysselsättning och höga arbetslöshetstal. Men att stå i riksdagen eller vara ute i länet och tala om elände hjälper förmodligen inte upp situationen.

Folkpartiet i Gävleborgs län har gjort en studie om länet och försökt att blicka framåt. Jag dristade mig till att i min länsmotion i år som bilaga ta med ett par kapitel från denna rapport. De är skrivna av ekonomen Kurt Wickman, som har gjort ett försök att jämföra industri- och sysselsättningsutvecklingen i vårt län med tendenserna i riket som helhet.

Jag tog med dessa kapitel därför att jag tror att det som gäller för Gävleborgs län i ganska stor utsträckning är tillämpligt på andra län med liknande struktur, alltså Bergslagslänen och skogslänen i Norrland. De är alla mycket starkt beroende av basindustrierna.

Kurt Wickman konstaterade det som alla vet, nämligen att industrisysselsättningen långsiktigt har gått ned. Vidare fann han att länet är starkt konjunkturberoende. När konjunkturen i landet går upp eller ned med 1 %, går den i Gävleborgs län upp eller ned med 1,6 %. Länet är alltså mer konjunkturkänsligt, vilket i och för sig inte är konstigt. Det rör sig ju i Gävleborgs län till stor del om exportindustrier inom stål- och skogsbranschen.

Det är klart att vi mot denna bakgrund kan känna oss oroliga. Den stora befolkningsminskning som ägde rum under fjolåret skedde ju under ett högkonjunkturår. När konjunkturen går ned kan vi förmodligen drabbas av ännu större påfrestningar.

Industrierna i Gävleborg ger alltså en konjunkturmässig sårbarhet och har långsiktigt minskat, men de är fortfarande stommen i länet. Jag brukar säga till intresserade i Hofors, den kommun som har minskat mest i länet, att kommunen har minskat därför att stålverket har dragit ned antalet anställda. Samtidigt kan noteras att det verk som i dag finns i Hofors är konkurrenskraftigt och att det sannolikt har stora möjligheter för framtiden. Att arbetstillfällena minskar är det pris som man får betala för att verket skall vara konkurrenskraftigt. Tänk om verket inte hade gjort de genomförda rationaliseringarna och man därför hade blivit tvungen att lägga ned produktionen! Då hade Hofors kommun drabbats mycket hårdare. Det är därför svårt att ställa kravet att de nämnda industrierna inte skall rationaliseras.

Då är naturligtvis frågan: Vad kan man få därjämte? Om man ser på utvecklingen internationellt kan konstateras att det nya är verksamheter som har mer med tjänsteproduktion än med varuproduktion att göra. Utmärkan-

de för tjänsteproduktionen är dels att den ofta sker i mindre företag, dels att den är mer kunskapsintensiv.

Den faktor som statsmakterna kan påverka och som betyder mest för om en region skall utvecklas är sannolikt utbildningen. I vårt län ligger den andel av befolkningen som har högskoleutbildning på 2 %, medan genomsnittet för landet är 3,8 %. Jämför man med en storstadsregion blir naturligtvis skillnaden ännu större.

Vad är det då som styr utvecklingen i det här landet? Ja, man kan se att mycket av de verksamheter som tillkommer lokaliseras kring utbildningscentra. De etableras i Stockholms- och Uppsala-regionerna och, vilket är symptomatiskt, i områden mellan dessa två orter. De ligger i Linköpingsregionen, de återfinns i anslutning till Chalmers, osv. Den fråga vi naturligtvis ställer oss i Gävleborg är: Går det att hitta former för att förlägga åtminstone en del av utbildningen till vårt län? Det blir då fråga om något slags utveckling av de högskoleenheter som ändå finns i länet.

Det är mot den bakgrunden som jag för min del har sagt ja till regeringens förslag att lägga ned lärarutbildningen i Gävle. Den har sannolikt inte någon väsentlig inverkan på hur länet utvecklas näringspolitiskt och sysselsättningsmässigt. Men man måste behålla resursen i länet för att på ett så kreativt sätt som möjligt använda den för verksamheter som kan vara viktiga för olika typer av tjänsteproduktion. Den kan veta mot turism, och den kan veta mot såväl offentlig som enskild service. Vad det handlar om är alltså att man i de olika länen tar till vara de resurser man har.

Ett mycket positivt exempel från vårt län är att ett antal personer i Sandviken gick samman och bildade något som kallas Seniorkonsulter. Det var högt kvalificerade ingenjörer, ekonomer och andra från Sandvik som fick ganska generösa erbjudanden om förtidspensionering när företaget hade ett starkt behov av att minska sina kostnader. De gick ut och erbjöd sina tjänster till mindre företag. Ett företag som är bra på att tillverka en produkt och som vill gå ut på marknaden med den kan på det sättet få kontakt med och anlita någon av dessa kvalificerade personer. Det kan vara en person som varit chef för ett dotterbolag i ett land i Sydamerika och som därför är språkkunnig och har kontakter. Det kan också vara en konstruktör eller någonting sådant.

Det är klart att det ute i länen finns många med stor kompetens. Problemet är att kunna förena dem med de företag som behöver den. Det här är ingenting som är unikt för Gävleborgs län. Jag vet att man uppe i Norrbotten har stora problem och att man säger samma sak, nämligen att det väsentliga för att kunna åstadkomma en förbättring är att initiativen tas av länet självt. Man måste använda de resurser man har på ett så flexibelt sätt som möjligt.

Min huvudkonklusion av detta är att den faktor som förmodligen betyder mest när det gäller statsmakternas möjligheter att utveckla en region är utbildningen. Här kan statsmakterna göra en insats genom att förbättra utbildningsmöjligheterna i länen och att i någon mån utjämna skillnaderna i det avseendet mellan olika regioner.

Jag är medveten om att detta inte är den formellt riktiga debatten för att diskutera alla de här frågorna. En del av dem skall vi komma tillbaka till när vi om ett tag skall behandla frågan om lärarutbildningen, men för vinnande av tid, herr talman, kommer jag att avstå från att tala i den debatten. Jag får

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Regionalpolitiken,
m. m.*

hoppas att någon minns mina argument fram till dess.

Jag vill bara understryka behovet av att man, som sagt, ute i länen tar till vara de resurser man har. Det är inte i det här huset man skall lösa problemen, och det skall inte heller göras av statsmakterna. Vad som behövs är kreativitet ute i länen.

Anf. 53 INGEMAR KONRADSSON (s):

Herr talman! Som en stillsam kommentar till alla de inlägg som har gjorts från borgerliga ledamöter i den här debatten vad gäller det nymornade intresset för Bergslagens problem vill jag framhålla att det var först efter regeringsskiftet 1982 som man på industridepartementet och statens industriverk påbörjade det programarbete som sedan ledde till den första s. k. Bergslagspropositionen. Förslagen i den propositionen innebar att man tog ansvar för strukturförändringarna inom delar av specialstålsindustrin och sanerade en del gamla lån. Bergslagsdelegationen inrättades och stålföretagen fick bidra med 125 milj. kr. till ett par investmentföretag. Merparten av åtgärderna i den första propositionen följdes upp under 1984 och 1985.

Nu har regeringen återkommit i tilläggsbudget III med ett nytt åtgärdsprogram, som omfattar 425 tillkommande miljoner för en rad olika åtgärder, riktade till Bergslagskommunerna.

Det bör i det sammanhanget understrykas att de nu föreslagna åtgärderna är särskilda resurser vid sidan om den ordinarie arbetsmarknads- och regionalpolitiken.

Visst kan det vara lätt att säga att det här åtgärdsprogrammet inte räcker till. Visst kan det vara lätt att föreslå en rad ytterligare åtgärder som väcker förhoppningar om att det finns enkla lösningar på de här svåra strukturproblemen.

Jag är själv för övrigt den förste att framhålla att vi under lång tid från samhällets sida måste fortsätta med fler åtgärder och mer resurser till Bergslagen, innan problemen är lösta och det återigen finns ett livaktigt näringsliv i den här delen av landet.

Man löser inte Ljusnarsbergs problem med enbart det här paketet, inte heller problemen i Hällefors. När Uddeholm-Sandvik slår igen kallvalsverket i Bångbro och SKF slutar med metallurgin i Hällefors är det för dessa båda orter ingenting annat än en katastrof. Om inte arbetstillfällena kan ersättas med nya jobb, bortfaller underlaget för de här två kommunerna att vara självständiga kommuner, och de båda tätorterna kommer att bli spöktäder – kulisser som i en Vilda Västern-film.

Men det som vi i dag diskuterar är inte de akuta problemen i dessa båda orter. Där har vi noterat varsel just nu, men vi vet inte hur det kommer att utvecklas. Det finns tid och alltså utrymme att vidta speciella åtgärder. Jag hävdar således att problemen i de två kommunerna måste lösas på annat sätt. Inte minst måste mycket starka krav ställas på företagen, Uddeholm-Sandvik och SKF, att skaffa ersättningsjobb.

Jag skulle i detta sammanhang vilja säga att samma sak måste gälla när akuta kriser inträffar på orter som inte ligger inom de direkta stödområdena. I Örebro län uppträder just nu en rad hot mot flera av företagen inom Askersunds kommun. Där förutsätter vi att regeringen och industrideparte-

mentet är beredda till insatser för att stärka glasindustrin bl. a.

I sanningens namn måste dock framhållas att förslagen i tilläggsbudget III vad gäller Bergslagen på en rad punkter är positiva och kommer att medverka till mer långsiktiga lösningar för näringslivsutvecklingen.

Redan nu kan vi konstatera att flera av utvecklingsfonderna haft framgångar med exportsatsningar och teknikhöjande åtgärder för de mindre och medelstora företagen. En rad företag har börjat investera och öka antalet anställda. Ytterligare sådana medel tillförs nu genom tilläggsbudgeten i ökad utsträckning.

Satsningen på materialteknikprogram, högskoleutbildning och teknikcentra är andra positiva åtgärder för att främja ett långsiktigt förändringsarbete, liksom de särskilda arbetsmarknadsåtgärderna.

Nu kommer Bergslagsdelegationen att förnyas med en fastare kommunal förankring och med en mer självständig ställning. Delegationen får ett eget kansli med tre handläggartjänster och 53 miljoner till sitt förfogande.

Visst skulle det också här vara lätt att undervärdera förslaget och föreslå mer pengar. Men faktum är att förslagen är förankrade hos företrädare för de 23 kommunerna, och rimligen bör de få tillfälle att påbörja upparbetningen av de nya medlen innan krav ställs på mer pengar.

Intentionerna i den motion som jag själv medverkat till under allmänna motionstiden har i flera hänseenden tillgodosetts genom förslagen i tilläggsbudgeten och arbetsmarknadsutskottets betänkande. Det gäller bl. a. satsningen på utvecklingsfonderna, stödet till kommunala industrilokaler och en satsning på en Bergslagens tekniska högskola. Det gäller också decentraliseringen av statlig verksamhet till regionala och lokala organ i likhet med vad som nu sker inom arbetsmarknadsverket.

Men naturligtvis kommer vi som är från Örebro län att följa utvecklingen på bruksorterna och återkomma med en uppföljning längre fram.

Anf. 54 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att Ingemar Konradsson är litet orättvis när han säger att de borgerliga partiernas intresse för Bergslagen har uppstått först nu. Om jag inte minns fel – och jag tror Ingemar Konradsson som har suttit i riksdagen i så många år har det här ännu mer i färskt minne – var det just under folkpartiregeringen som det satsades mycket stora pengar bl. a. när det gäller Kilstaverken och inte minst i Frövifors. Det var insatser som betydde väldigt mycket för så stora arbetsplatser.

Regeringens intresse för Bergslagen har också vaknat. Men det har skett först nu, bra många år efter folkpartiregeringens insatser. Också jag tycker att det är bra om vi från Örebro län kan hjälpas åt och verkligen försöka åstadkomma den utveckling som behövs i båda ändarna av vårt län, både i den södra och i den norra delen.

Anf. 55 KARL-ERIK PERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Ingemar Konradsson säger att vi inte löser Ljusnarsbergs och Hällefors problem här. Tyvärr löser man dem inte någon annanstans heller, såvitt jag kan förstå. Faktum är att den industri som finns i Ljusnarsberg och i Hällefors kommer att mista de här arbetena. Ingenting talar för något annat.

T. o. m. industriministern antyder på de punkter som jag har tagit upp att det kommer att gå utför.

När det sedan gäller det s. k. Bergslagspaketet vill jag säga att det inte hjälper de här kommunerna. Ser vi på fördelningen till Dalarna finner vi att av de 155 milj. kr. som går till järnvägar och vägar går 138 miljoner till två vägar, av vilka en skall gå förbi Ljusnarsberg. Det senare ärendet har överklagats hos vägverket eftersom man inte vill ha den här vägen.

När det gäller arbetsmarknadsåtgärderna satsas 65 milj. kr. Fördelas dessa pengar rättvist mellan de 24 kommunerna blir det 2,71 miljoner vardera på tre år. Det är nålpenar i det här sammanhanget.

Ingemar Konradsson talade också om riskkapital till befintlig industri, 68 milj. kr. Med en jämn fördelning på dessa 24 kommuner blir det 2,83 miljoner vardera på tre år. Och man skall fördela pengarna rättvist - det är ingenting som talar för att man inte skall göra det, för i så fall skulle det ha uttryckts i propositionen. I betänkandet står det bara att dessa pengar skall ställas till förfogande, men inte hur man skall fördela dem. Fördelar man dem rättvist blir det så som jag har angivit, och det kommer absolut inte att ge något bidrag av värde för vare sig Ljusnarsbergs eller Hällefors kommuner.

Anf. 56 INGEMAR KONRADSSON (s) replik:

Herr talman! Jag får uppfattningen att Karl-Erik Persson vill använda sin repliktid till demagogi. Jag har inte sagt att vi här inte löser Ljusnarsbergs och Hällefors problem - delvis kan vi även här medverka till en lösning. Vad jag har sagt är att vi inte enbart med de föreslagna åtgärderna kommer till rätta med de akuta problem som Ljusnarsberg och Hällefors står inför. Det kommer att fordras speciella åtgärder, som vi får ta ställning till vid sidan om det paket som nu diskuteras.

Den första Bergslagspropositionen och den uppföljning som kommer nu - tillika löften om ytterligare uppföljningar - innebär långsiktiga förslag till lösningar på hela Bergslagens problem. Vi måste vara tålmodiga i detta arbete, men också optimistiska i fråga om att nå resultat.

Till Gudrun Norberg vill jag säga att det väcktes många motioner och framställdes många interpellationer och frågor till de olika borgerliga regeringarna under de sex borgerliga åren med krav på ett samlat åtgärdsprogram för de då spirande problemen i bruksorterna. Ingen av industriministerrarna visade under den tiden något som helst intresse för att lösa problemen på det sätt som den nuvarande regeringen har tagit itu med dem.

Ett bevis på det nymornade intresset är just den folkpartimotion som Gudrun Norberg själv har skrivit under, där motionärerna inte ens vet att SKF inte har något som helst med Bångbro att göra. Det står i motionen att SKF har varslat om nedläggning i Bångbro. Det står också att Stråssa gruva ligger i Ljusnarsbergs kommun. Motionärerna vet över huvud taget ingenting om vilka orter det är fråga om ens när de skriver en motion. Det tyder på ett mycket nymornat intresse för problemen i Bergslagen.

Anf. 57 KARL-ERIK PERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag är optimist, men om det är bara jag och Ingemar Konradsson som är optimister räcker det inte för att rädda Ljusnarsbergs och Hällefors kommuner. Ingemar Konradsson talar om att det skall komma ett nytt Bergslagspaket, och eftersom han har mera kontakter kanske han här kan tala om när det kommer. När kan jag komma hem till Bergslagen och tala om för dessa människor att de inte behöver vara oroliga, att det skall tillföras ny industri och att arbetslösheten inte kommer att förvärras i dessa kommuner? Det skulle vara intressant att få veta när detta paket kommer, därför att det är mycket positivt, en helt ny anda och någonting alldeles extremt.

Anf. 58 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Ingemar Konradsson säger att socialdemokraterna ställde frågor under de borgerliga regeringarnas tid. Ja visst, det gjorde de säkert. Men varför upphörde deras intresse helt plötsligt 1982? Nu är det 1986, och Bergslagspaketet har kommit – varför hände ingenting under de fyra åren däremellan? Tappade socialdemokraterna totalt intresset? Bergslagen har ju haft lika stora problem hela tiden. Betydde inte insatserna vid Frövifors och Kilstaverken någonting? Betydde de inte mera för bygden än socialdemokraternas frågor här i kammaren?

Anf. 59 INGEMAR KONRADSSON (s) replik:

Herr talman! De investeringar som gjordes i Frövifors och Kilsta hade en positiv och värdefull betydelse, men de löste inte några som helst problem för de övriga bruksorterna eller för Bergslagen. Socialdemokraterna försökte få fram ett samlat, samhälleligt program under de borgerliga åren, men ingen var intresserad av att påbörja ett sådant arbete.

Det var först efter regeringsskiftet 1982 som industridepartementet och industriverket påbörjade ett programarbete som ledde till den första Bergslagspropositionen 1984 och den andra 1986. Vi räknar således med en fortsättning på ett långsiktigt, tålmodsprövande arbete, som skall medverka till en annan näringslivsstruktur, ett nytt näringsliv i Bergslagen, och återigen skapa livaktiga bygder.

Låt mig som ett exempel beträffande de frågor som Karl-Erik Persson ställer säga att just i Ljusnarsbergs kommun, som Karl-Erik Persson själv kommer ifrån, visar det sig att av de ca 15 företag med mer än tio anställda som där finns i dag har 8 tillkommit de tre senaste åren. Det visar således att ett aktivt arbete från länsstyrelse, utvecklingsfond och kommunens egen industriorganisation leder till att man sakta men säkert kan räkna med en förnyelse av näringslivet. På det sättet skall vi fortsätta att också få ett nytt och aktivt näringsliv i hela Bergslagen.

Tredje vice talmannen anmälde att Gudrun Norberg och Karl-Erik Persson anhållit att till protokollet fa antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 60 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! I betänkandet behandlas tre motioner från centerpartiet som berör åtgärder för en levande skärgård.

Motionerna tar i första hand upp den bristande samordningen i den politik som berör skärgården. I motionerna presenteras vidare åtgärder för hur en bättre samordning skulle kunna komma till stånd och åtgärder för en positivare utveckling av våra skärgårdsområden. I en av motionerna kräver vi också att ett samlat handlingsprogram för en levande skärgård skall sättas upp.

Alla säger sig vara ense om att slå vakt om en levande skärgård. Men i praktisk handling får åtgärder som vidtas inte avsedd effekt. Genom den bristande samordning mellan myndigheter som råder i dag är det snarare så att åtgärderna får motsatt effekt. Det som nu sker innebär i praktiken att skärgården håller på att avrustas.

Länsstyrelserna beviljar pengar för glesbygdssatsningar. De centrala myndigheterna lägger ned sina verksamheter i skärgårdsområdet. Utvecklingen, som den ter sig i våra skärgårdsområden, är ett klart utslag av bristande samordning och avsaknad av en sammanhållen skärgårdspolitik. Detta har vi påtalat i motion A485 och krävt att regeringen vidtar åtgärder för att få en bättre samordning till stånd.

Vi har pekat på Finland som exempel. Där finns en särskild skärgårdsdelegation inrättad i anslutning till handels- och industriministeriets kansli. Vidare har man där en särskild lag om främjande av skärgårdens utveckling.

Utskottsmajoriteten, som skriver välvilligt om vikten av att bevara en levande skärgård, är emellertid avvisande till en samordning. Man hänvisar till länsstyrelsernas roll och glesbygdsdelegationens arbete. Men det löser inte problemen. Det har vi sett sedan lång tid tillbaka. Länsstyrelsen har inte de resurser som krävs för att klara den uppgiften. Det har vi färskt exempel på från Kalmar län och, som jag i såväl fråge- som interpellationsdebatter här i kammaren tidigare har påvisat, i samband med den avbemannig av Idö lotsplats som skett. Ett centralt samordnande organ måste till för att vi skall kunna nå en samlad skärgårdspolitik.

I reservation nr 56 av utskottets centerpartistiska och moderata ledamöter följs motionens krav på en samlad skärgårdspolitik upp. Där krävs ett samlat organ med uppgift att förhindra att de positiva satsningar som många länsstyrelser gör inom detta område omintetgörs av andra samhällliga beslut. I reservationen pekas på att glesbygdsdelegationen bör kunna vara det organ som åtar sig dessa uppgifter. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 56.

Jag går så över till att behandla regionalpolitiska problem i sydöstra Sverige och då i synnerhet i Kalmar län.

I betänkandet finns fem motioner av Gösta Andersson och mig som berör utvecklingen i Kalmar län. Det är naturligtvis en from förhoppning att tänka sig att få dessa motioner bifallna av utskottsmajoriteten. Men jag tycker mig ändå se en positiv förändring i synen på Kalmar län och sydöstra Sverige. Det tycks nu stå klart för regering och riksdag att området brottas med svåra regionalpolitiska balansproblem. Det är något som man tidigare inte velat erkänna.

Men åtgärderna saknas ännu. Fortfarande är Kalmar län det län som har det minsta antalet statliga arbetstillfällen av alla län. Alla beslut om statliga lokaliseringar som fattats av riksdag och regering de senaste åren har gått Kalmar län förbi. Fortfarande tilldelas Kalmar län för regionalpolitiska insatser länsanslag, som ligger klart under vad länsstyrelsen välmotiverat har begärt.

I Kalmar län är utflyttningen av främst ungdomar ett grundläggande problem. Jag skulle vilja säga att Kalmar län förblöder. Utflyttningen bara ökar. Befolkningsminskningen i Kalmar län med 462 personer första kvartalet i år är den största i landet. Det är viktigt att regionalpolitiska åtgärder vidtas snart. Förslag till sådana åtgärder att ta ställning till har inte saknats för utskottet och riksdagen. Låt mig peka på några saker som vi tar upp i våra motioner.

Budgetåret 1984/85 betalade länsarbetsnämnden i Kalmar län ut 9,2 milj. kr. i flyttningersättning till dem som flyttade ut ur länet. I stället för att med AMS-medel stimulera ungdomarna att flytta från länet borde dessa 9,2 milj. kr. ha kunnat användas till att behålla ungdomen kvar i länet och bereda den varaktig sysselsättning där.

Kommun eller delar av kommun som tillfälligt förklarats som stödområde har visat framgång med att öka etableringen av sysselsättning. En flexiblare användning av stödområdesbegreppet vore ett annat sätt att hjälpa de mest utsatta områdena i länet.

Vi har vidare föreslagit att riksdagen borde besluta att tillåta kommunerna i länet att under en försöksperiod av t. ex. två år få uppföra industrilokaler med samma lånevillkor som gäller för byggande av flerfamiljshus. Det innebär lån till en räntefot av 2,6 %. Staten borde använda pengarna lika mycket till att behålla människor kvar i glesbygden som till att driva dem till storstäderna med hjälp av bostadssubventioner.

En flexiblare användning av stödområdesbegreppet vore ett annat sätt att hjälpa de mest utsatta områdena i länet. Vi föreslår att det industripolitiska stödet i sin helhet i större utsträckning bör prioriteras för Kalmar län. Företagens investeringsfonder bör också tillåtas arbeta mera fritt i Kalmar län. Vi pekar på nödvändigheten av att ett handlingsprogram i syfte att stärka jordbruks-, service- och småföretagsamhet på landsbygden tas fram för att hindra en fortsatt avfolkning.

Herr talman! Med hänsyn till kammarens hårt ansträngda tid har jag valt att begränsa mitt anförande och tänker inte utnyttja mer av min anmälda talartid. Låt mig avslutningsvis bara säga att uttalanden om förståelsen för att problemen i sydöstra Sverige måste uppmärksammas av statsmakterna och de centrala myndigheterna inte är tillräckligt. Det måste också till åtgärder och en politik som går de svaga regionerna till mötes. De förslag vi framfört i våra motioner har till största delen fått stöd i centerreservationerna 18, 56 och 61. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till dessa motioner.

Anf. 61 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Befolkningsutvecklingen är en viktig indikator på arbetsmarknadsproblemen i ett län. Under den senaste treårsperioden ökade befolkningen i vårt land med 0,3 %, medan Gävleborgs län under samma tid

minskade sin befolkning med nästan 1 % – en av de högsta minussiffrorna i landet.

Bakom de negativa befolkningssiffrorna ligger djupgående sysselsättningsproblem i Gävleborgs län. Dock bör noteras att arbetsmarknadssituationen nu är bättre än 1984, i vårt län liksom i hela riket. Men länets relativa situation har inte förbättrats. Gävleborg har, tillsammans med Norrbotten, Blekinge och Värmland, fortfarande landets högsta arbetslöshet.

Herr talman! I vår motion 1985/86:A479, väckt under den allmänna motionstiden, tar vi socialdemokrater från Gävleborgs län upp ett antal områden, där vi anser att staten kan medverka till en bättre regional utveckling i vårt län. Låt mig här för tids vinnande beröra bara några av förslagen.

För det första: Våra basindustrier kommer – det är vi övertygade om – även i framtiden att ha en avgörande betydelse för utvecklingen i länet. Därför är en politik som främjar utvecklingen inom järn- och stålindustrin samt inom pappers- och massaindustrin grundläggande. Även strukturfrågorna och ägarförhållandena i basnäringarna måste ägnas stort intresse.

För det andra: Småindustrins utveckling måste stimuleras. Utvecklingsfondens möjligheter att förse småindustrin med riskkapital bör förstärkas, och enligt vår mening bör också länsstyrelsen få vidgade ekonomiska ramar för lokaliseringstöd, glesbygdstöd och projektverksamhet. Inte minst viktigt är det att länet får disponera de regionalpolitiska medlen i så fria former som möjligt.

För det tredje: Som Hans Lindblad, också han från Gävleborgs län, sade tidigare i debatten spelar de utbildningsresurser som finns att tillgå en mycket stor roll när det gäller möjligheterna för ett län att utvecklas positivt. Här ligger vårt län verkligen illa till. Gävleborg har en lägre andel både gymnasie- och högskoleutbildade än riksgenomsnittet, medan vi ligger i topp när det gäller andelen lågutbildade.

Enligt vår mening bör därför utbildningsfrågorna arbetas in i det regionala stödprogrammet och vårt län prioriteras i utbildningsfrågor. Som vi ser det gäller detta såväl högskolan i Gävle–Sandviken som påbyggnadsutbildningar vid gymnasieskolans yrkeskurser.

Herr talman! Utskottet har under sin behandling visat vår motion stor välvilja. Inte på någon punkt har man avvisat våra förslag som orealistiska, verklighetsfrämmande och inte heller som ekonomiskt eller på annat sätt ogenomförbara. Tvärtom har utskottet i sin skrivning understrukit behovet av sådana insatser som vi föreslagit. Jag citerar ur betänkandet:

”Enligt utskottets uppfattning är det angeläget med fortsatta målmedvetna och intensifierade insatser i Norrlandslänen. Som framhållits i motionerna måste åtgärderna spänna över ett brett register och syfta till bl. a. en industriell breddning och förnyelse samt en förbättring av infrastrukturen.”

Ändå yrkar utskottet avslag på vår motion. Som skäl anförs att man inte är beredd att tillstyrka enskilda förslag till åtgärder.

Herr talman! Trots avstyrkandet är vi ändå ganska tillfreds med den behandling som vår motion fått och de medgivanden som utskottet redovisar i föreliggande betänkande. Generellt tycker jag att både propositionen och

utskottets betänkande visar att det går att göra något åt de rådande regionala obalanserna i landet.

Grundläggande är ändå att vi har några resurser att fördela. Därför är en framgångsrik ekonomisk politik nödvändig för att vi skall nå framgångar också på regionalpolitikens område. Därför är det också, herr talman, av stor betydelse för oss i Gävleborg och för vårt läns framtid att den ekonomiska politiken också åren framöver signeras Kjell-Olof Feldt.

Kammaren beslöt att den fortsatta överläggningen om arbetsmarknadsutskottets betänkande 13 och näringsutskottets betänkande 30 samt behandlingen av de på föredragningslistan återstående utskottsbetänkandena skulle uppskjutas till ett senare sammanträde.

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Om länareglerna
för bostäder åt
handikappade*

5 § Svar på interpellation 1985/86:197 om länareglerna för bostäder åt handikappade

Anf. 62 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Margareta Gard har frågat mig om jag vill medverka till att socialstyrelsens och bostadsstyrelsens krav i fråga om bostadsstandard i gruppboendestäder för psykiskt utvecklingsstörda personer överensstämmer med riksdagens beslut och till att riksdagens beslut om bostadsgruppens storlek och flexibla fördelning av gemensamhets- och privata utrymmen efterlevs.

Bakgrunden till Margareta Gards frågor är dels att bostadsstyrelsen och socialstyrelsen gemensamt har tillskrivit samtliga omsorgsstyrelser i fråga om gruppboendestäder och elevhem för psykiskt utvecklingsstörda personer, dels att vissa låneansökningar inte har godkänts där omsorgsstyrelser – i bostäder för rullstolsbundna boende – har utökat de kollektiva ytorna på bekostnad av de privata.

I den skrivelse som Margareta Gard hänvisar till säger styrelserna att "ett riktmärke för gruppens storlek är fyra boende" och vidare att "en avvikelse från detta skall motiveras av de boendes särskilda behov".

Frågan om bostadsgruppens storlek i gruppboendestäder behandlades inte i proposition 1984/85:142 om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka. Enligt vad jag har erfarit är rekommendationen om gruppens storlek på fyra framför allt motiverad av önskemålet att säkerställa en *god vård* om dessa handikappade. Frågan om gruppens storlek behandlades i proposition 1984/85:176 om särskilda omsorger om utvecklingsstörda m. fl., som riksdagen antog i mars 1985. Socialministern ansåg i enlighet med omsorgskommitténs förslag att antalet fyra kan tjäna som riktmärke för gruppens storlek. Det är en fråga som faller inom socialministerns ansvarsområde och som jag därför inte har anledning att kommentera.

Margareta Gards påpekande att det förekommer att låneansökningar inte har godkänts på grund av att kollektiva bostadsytor utökats på bekostnad av de privata har jag inte kunnat få bekräftat. Något besvärsärende i denna fråga har ännu inte kommit in till bostadsstyrelsen.

Enligt riksdagens beslut förra året i enlighet med förslaget i den proposi-

tion jag inledningsvis nämnde gäller att *alla* människor skall ha en *egen* bostad av *god* kvalitet och som ger förutsättningar för ett självständigt boende. För bostadslån krävs därför att bostäderna skall vara *fullvärdiga*, dvs. bl. a. att de skall ha alla primära boendefunktioner. Man skall med andra ord kunna laga sin mat, kunna ha sitt umgänge och kunna sköta sin hygien där.

Som jag framhöll i propositionen bör man i fråga om gruppboendestäder kunna medge viss flexibilitet i kravet på fullvärdiga bostäder. Det kan gälla fördelningen av boendefunktioner på privat resp. kollektiv del av bostaden. Detta innebär att den kollektiva delen av bostaden får utökas på bekostnad av den privata. Men det får inte leda till att den privata delen inte längre utgör en i princip *fullvärdig bostad*.

Speciellt rullstolsburna behöver ju en rymlig bostad. Därför medger också bestämmelserna enligt reglerna för bostadsanpassningsbidrag att bidrag lämnas för extra yta och för speciella åtgärder som är nödvändiga för att tillgodose behoven för en viss grupp av handikappade i boendet – både i den kollektiva och i den privata delen av bostaden.

Sammanfattningsvis finns det enligt min mening beträffande bostadsstandard i gruppboendestäder inga krav, som innebär ett äsidossättande av riksdagens beslut, och det finns låne- och bidragsbestämmelser som ger goda möjligheter för bl. a. omsorgsstyrelserna att tillhandahålla goda gruppboendestäder som är väl anpassade till de handikappades behov.

Anf. 63 TREDJE VICE TALMANNEN:

I Margareta Gards frånvaro medger jag att Ingela Gardner får motta svaret.

Anf. 64 INGELA GARDNER (m):

Herr talman! I Margareta Gards frånvaro ber jag att få tacka bostadsministern för svaret.

Jag kan med anledning av svaret konstatera att man många gånger har skäl att känna sig glad över att bo i Sverige. En sådan anledning är den i vårt samhälle gemensamma grundsynen att man skall räkna med att alla människor ingår i samhällsgemenskapen och inte skall räkna bort någon därför att hans eller hennes förutsättningar i något avseende är begränsade. Strävandena att så långt det är möjligt integrera människor med handikapp i barnomsorgen, i skolan, i boendet och på andra samhällsområden är ett uttryck för denna grundsyn. Det återstår visserligen mycket att göra, men färdriktningen är den rätta. Och jag skall gärna ge bostadsministern det erkännandet att de två propositioner han berör i sitt svar ligger väl i linje med dessa strävanden. Samtidigt är det viktigt att hänsynen till den enskilda människans behov alltid är vägledande när det gäller att avgöra vilka metoder som skall användas.

I detta sammanhang är boendet en känslig och viktig fråga. Jag är positiv till förslaget att de stora vårdinstitutionerna skall avvecklas och ersättas av andra former av boende. I de fall där boendet kommer att ske som gruppboende delar jag uppfattningen att det är viktigt att garantera de boende en god omvårdnad. Men boendet handlar inte enbart om god vård.

Det handlar också om möjligheterna till gemenskap, att i en grupp kunna finna en förtrogen, en kamrat, någon att tycka om. Det är viktigt att också sådana hänsyn blir vägledande för valet av gruppstorlek. Det finns omsorgsstyrelser som har gjort bedömningen att både kravet på god omvårdnad och kravet på social gemenskap väl kan uppfyllas i en grupp på fem boende. Detta ligger också helt inom ramen för den högsta gruppstorlek som bostadsstyrelsen har fastställt i en förordning från 1985. I ett gemensamt brev från bostadsstyrelsen och socialstyrelsen sägs nu emellertid att ett riktmärke för gruppstorleken skall vara fyra boende och att avvikelser skall motiveras av de boendes särskilda behov. Detta kan knappast uppfattas på annat sätt än att det rör sig om en inskränkning i förhållande till bostadsstyrelsens egen förordning.

Frågan om lämplig gruppstorlek faller, som Hans Gustafsson har påpekat i sitt svar, inom socialministerns ansvarsområde. Men frågan är ställd till bostadsministern, eftersom det finns en uppenbar risk att detta riktmärke blir normerande för bedömningen av låneansökningar och därmed inte kommer att stämma överens med riksdagens beslut om behovet av flexibla lösningar. Jag vill därför fråga: Kan bostadsministern mot den här bakgrunden garantera att de omsorgsstyrelser som planerar för fem lägenheter i gruppboende kommer att få sina låneansökningar beviljade? På den punkten lämnar det utförliga svaret inget klart besked.

När det sedan gäller avvägningen mellan privata och kollektiva bostadstyper delar jag bostadsministerns uppfattning att förändringar inte får leda till att den privata delen inte längre kan betraktas som en fullvärdig bostad. Och jag uppfattar svaret så att reglerna inte kommer att medföra att en önskvärd och nödvändig flexibilitet förhindras. Jag vill samtidigt uttala en förhoppning om att bostadsministern nog kommer att följa den fortsatta tillämpningen av lånereglerna, så att inte det integrerade boendet försvåras.

Anf. 65 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Eftersom vi har, såvitt jag har kunnat finna, samma syn på dessa frågor skall jag inte ta kammarens tid i anspråk längre utan bara svara på den direkta frågan, om de omsorgsstyrelser som nu kommer med ansökningar kan lita på att de får sina låneansökningar beviljade.

Jag har redovisat på vilka grunder som deras låneansökningar kommer att prövas utifrån bostadspolitiska synpunkter. Dessa ger möjligheter till att avvika från de normala reglerna. Detta ärende kommer att handläggas på ett sådant sätt att i den mån omsorgsstyrelserna skulle få nej kommer ansökningarna att föras vidare till besvär. Jag kommer då att tillse att de principer som jag har redovisat kommer att vara avgörande för ärendets slutliga avgörande i regeringen.

Anf. 66 INGELA GARDNER (m):

Herr talman! Jag tolkar detta besked som att det kommer att bli möjligt att planera också för fem boende där man finner att det är lämpligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § På förslag av tredje vice talmannen beslöt kammaren kl. 14.07 att ajournera sina förhandlingar till dess statsrådet Lena Hjelm-Wallén infunnit sig för att lämna på föredragningslistan upptaget interpellationssvar.

7 § Förhandlingarna återupptogs kl. 14.09.

8 § Svar på interpellation 1985/86:195 om rekryteringen av inhemsk personal till visst biståndsprojekt i Vietnam

Anf. 67 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Margaretha af Ugglas har i en interpellation ställt tre frågor till mig:

1. Kan statsrådet garantera att tvångsrekrytering av vietnamesisk personal – företrädesvis unga kvinnor – i anslutning till skogsdelen av det svenska biståndsprojektet i Vinh Phu har upphört?
2. Kan statsrådet garantera att den vietnamesiska personalen i anslutning till skogsdelen av det svenska biståndsprojektet i Vinh Phu ej utsätts för någon form av tvångsarbete, utan att denna fritt efter sitt eget val och utan repressalier från de vietnamesiska myndigheternas sida kan lämna sitt arbete?
3. Är statsrådet beredd att medverka till att författarna till SIDA:s rapport Social economic study of factors influencing labour productivity in the forestry component of the Vinh Phu pulp och paper mill project in Vietnam ges möjlighet att göra en uppföljningsstudie över de frågeställningar som berördes i den första rapporten?

På SIDA:s uppdrag utarbetades under 1984 en detaljerad rapport om skogsarbetarnas villkor inom Vinh Phu-projektet. Dåvarande utrikesministern Bodström framhöll vid sitt besök i Hanoi i januari 1985 att förbättringar måste genomföras för skogsarbetarna avseende rekrytering och anställningsformer och i fråga om materiella förhållanden.

Vid biståndsförhandlingarna i maj 1985 ställde Sverige två villkor för stöd till skogsdelen av Vinh Phu för en fyraårsperiod efter den 1 juli 1986: 1. väsentliga förbättringar av skogsarbetarnas villkor och 2. en ny organisation bl. a. för upphandling av virkesråvara.

Med detta som utgångspunkt fick skogsministeriet i Hanoi i uppdrag att utarbeta en rapport om de åtgärder som vidtagits och planerades för att förbättra skogsarbetarnas situation. Biståndskontoret i Hanoi instruerades att noga följa utvecklingen. Under våren 1986 anlätade SIDA en särskild konsult som studerade de materiella villkoren för skogsarbetarna.

På grundval av inkomna rapporter föreslog SIDA:s styrelse i april att regeringen skulle bevilja fortsatt stöd till skogsdelen av Vinh Phu-projektet. Till grund för förslaget låg bedömningen att de materiella villkoren nu väsentligt förbättrats för skogsarbetarna inom Vinh Phu-projektet. Dessa förbättringar underlättar rekryteringen till skogsarbetet. Rekryteringen har i högre grad inriktats på människor redan bosatta i skogsområdet och på gifta

par. Det är nu också lättare att lämna arbetet i skogen.

Regeringen fattade nyligen beslut om fortsatt stöd till skogsdelen av Vinh Phu-projektet.

Självfallet är arbetsförhållandena för skogsarbetarna i Vietnam – liksom i stora delar av Asien i övrigt – hårda och slitsamma. Detta gäller även för skogsarbetarna i Vinh Phu-projektet. Vietnams strävanden att minska överbefolkningen i vissa områden genom flyttning till glest befolkade regioner som provinsen Vinh Phu är också förenade med stora svårigheter. Regeringen är klart medveten om detta.

Regeringen har funnit att Vietnam, med de begränsade resurser som står till buds, håller på att genomföra väsentliga förbättringar för skogsarbetarna. Vietnams vice premiärminister, som förra veckan besökte Sverige, bekräftade också detta vid våra överläggningar. Det är regeringens bestämda uppfattning att fortsatta svenska biståndsinsatser i skogsområdet är den bästa förutsättningen för förbättrade arbets- och levnadsvillkor för skogsarbetarna i Vinh Phu.

Vi har klargjort för de vietnamesiska myndigheterna att vi mycket aktivt kommer att följa upp det fortsatta arbetet för att förbättra villkoren för skogsarbetarna vid Vinh Phu. Enligt gällande avtal skall en granskning av hela Vinh Phu-projektet genomföras hösten 1987. Vid denna granskning kommer SIDA att särskilt uppmärksamma dessa frågor. Frågan om val av konsulter för granskningen och annat uppföljningsarbete ankommer liksom hitills på SIDA, inte på regeringen.

Anf. 68 TREDJE VICE TALMANNEN:

I Margaretha af Ugglas frånvaro medger jag att Ivar Virgin får ta emot svaret på interpellationen.

Anf. 69 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på frågorna. Margaretha af Ugglas är på en parlamentarikerresa i Västtyskland, och jag har förstått att statsrådet hade begränsade möjligheter att lämna svaret vid annan tidpunkt än i dag.

Moderata samlingspartiet har tidigt varit kritiskt mot det svenska biståndsprojektet i Vinh Phu, mera känt under namnet Bai Bang. Projektet har dess värre blivit en gigantisk felsatsning och ett slöseri med svenska biståndsmedel.

I januari 1979 invaderade Vietnam Kampuchea. Invasionen och den nu drygt sexåriga okupationen utgör ett flagrant brott mot den internationella rättsordningen och mot FN-stadgan.

Vietnams agerande bryter mot själva grunderna för de biståndspolitiska målsättningarna innebärande att svenskt bistånd skall medverka till demokratisk utveckling och nationellt oberoende. Vid Vietnams invasion krävde vi moderater "en förutsättningslös omprövning av det svenska biståndet till Vietnam". Mot denna bakgrund har vi vid ett flertal tillfällen föreslagit att det landprogrammerade biståndet till Vietnam skall avbrytas. Skälen för att avbryta biståndssamarbetet med Vietnam fick ännu större tyngd genom de rapporter som visade att det vid de svenska biståndsprojek-

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Om rekryteringen av
inhemsk personal till
visst biståndsprojekt
i Vietnam*

*Om rekryteringen av
inhemsk personal till
visst biståndsprojekt
i Vietnam*

ten förekom tvångsrekrytering av vietnamesisk arbetskraft och att denna arbetskraft utsattes för tvångsarbete.

Inledningsvis valde regeringen att nonchalera dessa uppgifter. Dåvarande industriministern Roine Carlsson sade t.ex. vid sitt besök i Vietnam i november 1982: "Den svenska regeringen tänker inte lägga sig i hur arbetskraften till svenska projekt i Vietnam rekryteras eller behandlas."

I den, på uppdrag av SIDA, genomförda socialekonomiska studien utförd av de svenska forskarna Katarina Larsson och Lars Erik Birgergård framgår att upp till 17 000 vietnamesiska kvinnor utsätts för tvångsarbete i det till Bai Bang hörande skogsprojektet. I rapporten säger en ledare för skogsprojektet på frågan hur vietnameserna rekryterar personal bl. a. att "det är förfärligt svårt. Vi måste beordra människor. — — — Vissa hänsyn tas till var de bor. Vi beslutar på morgonen, på eftermiddagen plockas de ut."

Rapporten spelar personliga tragedier och familjetragedier.

De 17 000 kvinnorna i skogsprojektet bevakas för att de inte skall rymma. Trots detta har drygt 1 000 personer rymt tillbaka till sin hembygd. Av SIDA:s rapport framgår att de personer som rymmer bestraffas och riskerar att komma till s. k. omskolningsläger. En skogsarbetare säger: "Staten tillåter oss inte att åka hem. Om du gör det förlorar du ransoneringskupongerna och registreringshandlingarna. Du ansöker inte om arbete, staten beslutar."

Sverige ingick i maj 1985 ett nytt femårigt avtal med Vietnam. För att medel skall utgå till skogsdelen av projektet efter första halvåret 1986 krävs enligt avtalet att arbets- och levnadsvillkoren för den vietnamesiska personalen väsentligt förbättras. Dessa krav på arbets- och levnadsvillkor sönderfaller i tre komponenter: materiella villkor, frågan om tvångsrekrytering och frågan om tvångsarbete.

SIDA har låtit en fristående konsult undersöka den förstnämnda aspekten, och slutsatsen av denna undersökning är att de materiella villkoren i viss mån har förbättrats. Detta framgår också av statsrådets svar.

Frågorna till statsrådet rör emellertid inte de materiella villkoren utan huruvida statsrådet kan garantera att tvångsrekryteringen resp. tvångsarbetet är avskaffade. På dessa, för det svenska biståndet till Vietnam vitala, frågor har statsrådet ej funnit anledning att svara. Detta kan bara tolkas på ett sätt. Tvångsrekryteringen och tvångsarbetet fortgår, bara med den skillnaden att Sverige har accepterat detta genom att utlova fortsatt bistånd i ytterligare fyra år.

Det är orimligt att tvångsrekrytering och tvångsarbete är en förutsättning för ett svenskt biståndsprojekt.

Jag vill citera en del av svaret. Det sägs där: "Självfallet är arbetsförhållandena för skogsarbetarna i Vietnam — liksom i stora delar av Asien i övrigt — hårda och slitsamma. Detta gäller även för skogsarbetarna i Vinh Phu projektet."

Sedan följer en del som gör att man egentligen får uppfattningen att regeringen accepterar tvångsrekrytering och tvångsarbete. Därför måste jag fråga statsrådet:

Avser statsrådet att ta initiativ till att de 17 000 kvinnorna i skogsprojektet ges möjlighet att välja mellan att arbeta vidare i skogen och att söka arbete på

sina hemorter? Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att undersöka ödet för de tusentals som rymt från de mer eller mindre utpräglade tvångsarbetslägren i Vinh Phu? Kan statsrådet garantera riksdagen att tvångsrekrytering av vietnamesisk personal är avskaffad och att tvångsarbete ej längre förekommer?

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Om rekryteringen av
inhemsk personal till
visst biståndsprojekt
i Vietnam*

Anf. 70 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! För ett tiotal år sedan – jag kommer inte ihåg det exakta årtalet, men det spelar mindre roll – skrev den före moderatledaren Gösta Bohman en bok som hette Inrikes utrikespolitik. I den riktades mycket hårda angrepp mot att den socialdemokratiska regeringen i flera internationella sammanhang solidariserade sig med förtryckta folk och med länder som angreps av stormakterna. Vietnam är ett utomordentligt belysande exempel på det.

Så småningom fick vi en överväldigande opinion i vårt land som kritiserade USA:s krigföring, vars konsekvenser blev så stora att det var nödvändigt att länder som har en solidarisk syn på utvecklingsländerna engagerade sig i ett uppbyggnadsarbete. Det var mot den bakgrunden, och mot bakgrund av att USA svek sina löften att medverka till en uppbyggnad av det man hade rivit ner, som bl. a. Sverige ställde upp i ett biståndsarbete som på många sätt har varit fruktbärande och framgångsrikt.

Nu har moderaterna sedan några år på nytt inlett en kampanj där man valt ut vissa länder – Vietnam är ett av dem. Det är ett land som enligt moderat syn skall brännmärkas för att förhållandena – det kan vi visserligen vara överens om – är otillfredsställande. Men här finns bakgrund och förklaringar.

Vietnam har alltså för moderaterna blivit ett tillhygge i den inrikespolitiska debatten. Nu har Ivar Virgin på så gott som varje punkt upprepat tidigare kända argument. Han har gjort det på ett något mer lågmäلت sätt – jag vill gärna ge honom det erkännandet – än andra debattörer i det moderata lägret, men i stort sett är hans inlägg ett återgivande av citat som förekommit i moderata debattinlägg i dagstidningarna och kommit från en viss arbetsgivar-organisations propagandacentral.

Ivar Virgin talar om ett resursslöseri, att Bai Bang-projektet skulle vara en gigantisk felsatsning. Mäter man med företagsekonomiska termer bär det projektet inte sig – så långt kan vi vara överens. Det alternativ som då brukar framföras från moderat håll är att vi skulle skicka papper från Sverige till Vietnam – det skulle lösa problemen. Men i andra sammanhang är vi helt överens om att detta inte är rätt väg för att lämna svenskt utvecklingsbistånd, utan med vår syn på en långsiktig utvecklingshjälp skall vi medverka till att de länder som vi stödjer kan bygga upp egna produktionsresurser. Det är därför som vi har gjort satsningen i Vietnam.

Vi kan studera effekterna på litet längre sikt, Ivar Virgin. Det kan konstateras att fabriken har producerat ca 45 000 ton papper. Den producerar elkraft, massa och kemikalier. Vi medverkar till en yrkesutbildning när det gäller byggande, drift, montage och skogsvård. Vi medverkar också till en utveckling då det gäller företagsledning och planering samt av transport-systemet. Jag vill fråga om inte detta är en konstruktiv utvecklingshjälp, som det åtminstone finns anledning att fullfölja.

Vi behöver inte offra värst många ord på det som vi kritiserar. På den punkten är vi helt överens. Vi har i olika sammanhang kraftfullt tagit avstånd från Vietnams närvaro med trupper i Kampuchea. Men det är inte regimen som vi stöder. Det är kvinnorna, barnen och de fattiga – dem som också moderaterna åtminstone vid något tillfälle har uttryckt sin solidaritet med. Skulle vi upphöra med biståndet, får det ödesdigra konsekvenser – det borde vi kunna vara överens om.

Tvångsarbete förekommer. Vi fick ganska allvarliga belägg för detta i fjol. Som en följd av det har Sverige – som vi redan har hört – agerat. Vad har nu inträffat? Jo, på de punkter där vi var kritiska har det skett förändringar. Jag skulle därför kunna avrunda detta inlägg med att ställa frågor till Ivar Virgin.

Vi har två vägar att gå. Det ena alternativet är att vi fortsätter på den inslagna vägen och ställer villkor för ett fortsatt utvecklingsbistånd till Vietnam. Då kan vi förmodligen se åtminstone stegvis förbättringar av levnadsförhållandena för den arbetskraft som vi nu talar om vid skogsprojektet. Det andra alternativet är att vi följer moderaternas råd och lämnar Vietnam. Jag vill fråga Ivar Virgin: Vilket alternativ är enligt moderaternas uppfattning den säkraste och mest konstruktiva vägen för att förbättra levnadsförhållandena för människorna i Vietnam?

Anf. 71 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Folkpartiet var förra året kritiskt mot biståndet till Vietnam. Utgångspunkterna för denna kritik var dels att Vietnam förde ett anfallskrig mot Kampuchea, dels att det förekom tvångsarbete i skogsprojektet i anslutning till projektet Bai Bang. Det är om den sistnämnda punkten som den nu aktuella interpellationen handlar.

Jag vill återvända till det läge som rådde i fjol. Då förelåg en officiell rapport från SIDA. Det var konsulterna Birkegård och Larsson som var författare till denna rapport. Intervjuer var gjorda med de enskilda skogsarbetarna. I huvudsak var det kvinnor som hade dessa jobb i de vietnamesiska skogarna.

Intervjuerna gjordes utan att representanter för Vietnam var närvarande. Anledningen till att konsulterna siktade in sig på den typ av intervjuer där de var ensamma med dem som de utfrågade var att de märkte en skillnad i attityden när representanter för regeringen var närvarande och när skogsarbetarna fick tala ut ensamma med konsulterna. Attitydskillnaden tog sig uttryck i att de intervjuade var mycket mer öppna och kritiska när de fick tala med konsulterna i enrum.

Resultatet av rapporten var att det fastslogs att tvångsarbete förekom i Vietnam. Detta bestreds inte heller av representanterna för regeringen i de interpellationsdebatter och debatter om biståndet som fördes i fjol. Men regeringen lovade att ta itu med problemet och att för den vietnamesiska regeringen framhålla angelägenheten av att den höll sig till de internationella konventioner som är rådande i detta fall och som samlats under rubriken De mänskliga rättigheterna.

Nu föreligger en ny rapport från SIDA. Men det är inte samma konsulter som fått utföra uppdraget, utan SIDA har anlitat nya konsulter i detta ärende. Det skedde trots att de båda tidigare konsulterna, Birkegård och

Larsson, i varje fall enligt tidningspressen har förklarat sig villiga att än en gång genomföra en undersökning och följa upp det tidigare uppdraget för att konstatera om det förelåg några skillnader i attityder och handlingar från den vietnamesiska regeringens sida.

Jag vill fråga statsrådet: Av vilken anledning fick inte de tidigare anlitade konsulterna utföra uppdraget? Det hade varit naturligt, eftersom de var insatta i förhållandena och hade kunnat påbörja det direkta arbetet på ett långt tidigare stadium än som var möjligt för de nyinsatta konsulterna.

När det gäller dessa båda undersökningar är det vidare att lägga märke till skillnaderna i intervjumetoder. Som framgår av årets rapport har intervjuerna gjorts i närvaro av vietnamesisk tolk som förmedlat frågorna och svaren. Man kan förmoda att den hämning som fanns hos dem som utfrågades i närvaro av tolk i fjolårets rapport finns också hos dem som intervjuades i år. De har inte vågat tala ut när de inte varit ensamma med intervjuarna och därmed känt sig säkrare.

Jag tycker detta är en mycket viktig fråga. Vi från folkpartiet ser för närvarande Vietnam som ett problembarn i den svenska biståndsfamiljen. Vi gör det från samma utgångspunkter som vi redovisade i fjol, nämligen för det första att Vietnam nu för ett anfallskrig i Kampuchea och har ockupationsstyrkor där och, för det andra, att det förekommer tvångsrekrytering till skogsarbetena i anslutning till Bai Bang-projektet. Vi ser detta som viktiga principiella avvikelser från vad som är deklarerat såsom en utgångspunkt för svenskt bistånd.

Jag hoppas att statsrådet Hjelm-Wallén kan svara på min fråga om varför inte de tidigare anlitade konsulterna fick uppdraget och att hon vill kommentera sättet att intervjua skogsarbetarna.

Anf. 72 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Som moderater brukar vill Ivar Virgin att jag som ansvarig i regeringen skall uttala mig på samma slagordsmässiga sätt, med förenklingar av problematiken, som m-företrädarna själva gör. Nu är inte förhållandena i u-länderna och inte heller i Vietnam så enkla och okomplicerade som moderaterna vill beskriva dem, och därmed är inte heller sättet att bedriva svensk biståndspolitik så enkelt.

Moderaterna har hela tiden haft en strikt ensidig syn på Vietnam. De hävdar att i stort sett allt som sker där skall fördömas. Även när det kan påvisas mycket påtagliga framgångar i det svenskfinansierade projektet Bai Bang väljer moderaterna att inte ta detta till sig, att totalt blunda för det. Det innebär att debatten blir väldigt ensidig.

Vi är alla på det klara med att det finns en hel del som man skulle önska vore bättre i Vietnam, och vi är överens här i riksdagen om kritik mot Vietnam för dess invasion i Kampuchea. Detta är en kritik som vi också mycket starkt framför till vietnamesiska regeringsföreträdare. Men när det gäller det som interpellationen omfattar, nämligen förhållandena i Vinh Phu-projektet, är vi starkt oense både om verklighetsbeskrivningen och om slutsatserna för svensk biståndspolitik.

Det är naturligtvis inte särskilt svårt för oss som svenskar att finna fel och brister i ett fattigt u-land, särskilt om det som i Vietnams fall är svårt

Prot. 1985/86:150
23 maj 1986

*Om rekryteringen av
inhemsk personal till
visst biståndsprojekt
i Vietnam*

krigshärjat. Det finns inget välfärdssystem i Vietnam. Där finns ingen arbetslöshetsersättning, socialtjänst osv. I Vietnam liksom i andra fattiga länder tvingas människor arbeta hårt för sitt uppehälle och sin överlevnad, och skall ordet tvång användas i något sammanhang så är det väl just där.

Det är emellertid så att vi i Sverige har valt att samarbeta med länder där det faktiskt finns stora problem. Vi ger inte bistånd därför att förhållandena i ett land är idealiska, utan vi gör det därför att landet lider av fattigdom och underutveckling och har mycket stora behov av att få i gång en utveckling, och därför att vi tror att landets politik gör att en utveckling verkligen kan komma till stånd.

Mot den här bakgrunden har regeringen beslutat att fortsätta stödja skogsbruket i Vinh Phu, som i sin tur är till för att ge virkesråvara till Bai Bang-projektet. Det har vi inte gjort på grundval av en enda konsultrapport, utan vi har gjort det med ett underlag av en ganska omfattande rapportering. Vårt biståndskontor i Hanoi följer naturligtvis hela tiden utvecklingen. Särskilda konsulter, inte bara den som här omtalades, har varit utsända från Sverige för att följa projektet och göra bedömningar av de förändringar som sker. SIDA följer projektet genom sin allmänna kontroll, och dessutom har man en hel del kontrollstationer inbyggda i avtalet om hela detta projekt. SIDA valde också att ta in en särskild rapport från ILO för att få en belysande jämförelse av skogsarbetarnas situation i andra u-länder.

Jag vill alltså hävda att underlaget för beslutet har stor bredd och inte präglas av den ensidighet som beskrivs av Ivar Virgin, och kanske också särskilt av Rune Ångström.

Jag förstår att Rune Ångström inte så ingående har tagit del av mitt ursprungliga svar, där det här redan finns beskrivet. Där finns också svaret på Rune Ångströms fråga om konsultvalet. Jag skulle begå allvarliga misstag om jag tog ställning i dessa frågor. Val av konsulter är en fråga som ämbetsverket, i det här fallet SIDA, har att besluta om, och jag skall icke idka något ministerstyre.

Regeringen har alltså beslutat att fortsätta stödja skogsbruket i Vinh Phu, och skälet till detta är inte att förhållandena redan är idealiska utan att vi är förvissade om att vi genom det svenska stödet kan möjliggöra fortsatta förbättringar för de människor som arbetar där och för människorna i Vietnam i sin helhet. Jag tycker moderaterna är oss svaret skyldiga hur man skulle kunna hjälpa dessa skogsarbetare om vi helt enkelt försvann därifrån.

Anf. 73 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Statsrådet säger att vi moderater har kritiserat och fördömt allting i Vietnam. Tyvärr är det väl så, att verkligheten har gjort det naturligt att fördöma händelserna i Vietnam. Jag skulle vilja citera ett yttrande av Olof Palme i Almedalen 1984, alltså för en relativt kort tid sedan. Han talade om utvecklingen i Vietnam och det svenska biståndet och sade: "Det var en djup tragedi att detta folk, som i årtionden slagits för sin frihet, när det blev fritt fick en regim som var tyrannisk och dessutom invaderade sina grannar."

Jag tycker att detta på ett utomordentligt klargörande sätt beskriver förhållandena i Vietnam. Enligt vår uppfattning är det inte naturligt att framföra denna kritik och samtidigt stå med checkblocket i handen och säga:

Alldeles oberoende av vad ni gör, alldeles oberoende av om ni ockuperar fredliga grannländer, kommer det svenska biståndet att vara kvar. Det är enligt vårt sätt att se fullständigt orimligt att inta en sådan ståndpunkt.

Jag kan konstatera att jag egentligen inte fick något svar på de frågor som jag ställde. Man kan tänka sig det läget att man skulle kunna utföra en enkät i de här områdena med tvångsrekryterad arbetskraft. Om en sådan objektiv enkät, där risk för repressalier inte skulle föreligga när svaren gavs, skulle visa att 90 % av kvinnorna i Vinh Phu hellre skulle återvända till sina hem än vara kvar och jobba i skogsområdet, hur skulle då statsrådet Lena Hjelm-Wallén reagera?

Vi får anta att svaret vore givet, eftersom man jämförde sin arbetsmiljö i skogsprojektet med de möjligheter man har på sin hemort att få ett rimligt och bra jobb.

Anf. 74 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Det är viktigt att vi försöker länka in den här debatten på väsentligheter. Det är faktiskt av underordnad betydelse vilka konsulter som skall granska utvecklingen när det gäller skogsprojektet. Detta projekt skall granskas och följas upp. Vem eller vilka som gör det spelar alltså i det här sammanhanget mindre roll.

Den avgörande frågan är inte heller om det förekommer tvångsinslag eller inte i rekryteringen av arbetskraften i Vietnam. Vi vet att förhållandena är otillfredsställande, att det förekommer tvång av ett slag som är fullständigt främmande för svensk arbetsmarknad. Det har också erkänts av vietnameserna själva.

Då säger all logik – om vi försöker hålla oss till den – att den avgörande frågan är: På vilket sätt hjälper vi bäst problembarnet – jag kan gärna instämma när det gäller just det uttrycket, Rune Ångström – Vietnam? Gör vi det genom att fortsätta att påverka levnadsförhållandena för människorna och åstadkomma något av en öppning, ett fönster västerut, eller genom att lämna Vietnam och låta landet helt uppslukas av Sovjetunionen och andra öststater?

Det är väsentligt att vi skaffar oss ordentliga kunskaper om förhållandena i Vietnam och att vi också medverkar konstruktivt, exempelvis när riksdagens utrikesutskott åker till Vietnam för att på ort och ställe studera förhållandena. En sådan resa företog riksdagens utrikesutskott 1984. Då utblev emellertid moderata samlingspartiet. Man ville inte ställa upp på den resan till Vietnam och undersöka situationen. Detta säger egentligen rätt mycket om vad moderaterna är ute efter, nämligen att orsaka gräl i riksdagen och att vilseleda människorna om förhållandena i Vietnam.

Situationen i Vietnam har dock förbättrats. Reallönerna har ökat. Man har fått större möjligheter till ackord och bonus, längre semester och bättre hus. När moderaterna säger att friheten ökar i Sverige, om vi får lägre skatter och högre reallöner, borde detta vara en sanning också i Vietnam. Friheten ökar för människorna genom att Sverige solidariskt ställer upp och fullföljer sina avtal om insatser i Vietnam.

Anf. 75 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Lena Hjelm-Wallén återopade att ILO har uttalat sig i denna fråga. Det föreligger skilda uppgifter beträffande ILO:s insatser i detta sammanhang. Jag är inte kapabel att avgöra vilken version som är den rätta, men enligt tidningsuppgifter skulle ILO bestämt ha dementerat att ILO har utfört någon undersökning beträffande tvångsarbete i samband med skogsprojektet i Vietnam. Det är möjligt att statsrådet Lena Hjelm-Wallén är bättre underrättad än jag i detta sammanhang och kan lämna försäkringar om att ILO verkligen har undersökt förhållandet.

Den anlitade konsulten Bostrand har i tidningsintervjuer uppgivit att hon inte hade i uppdrag att utreda frågan om tvångsarbete. Men hon har kommit i kontakt med problemet. Genom den intervjueteknik som hon har använt och genom att hon har kunnat iakttä förhållandena har hon kunnat konstatera att förbättringar skett beträffande tvångsarbetet. Men något uppdrag att utreda frågan om tvångsarbete har hon inte haft och någon fördjupad undersökning om tvångsarbetet har hon alltså inte utfört.

Med denna utgångspunkt finner jag att regeringen inte har uppfyllt sina loften i debatten i fjol. Jag är klart besviken över att behöva konstatera detta.

Jag vill fråga biståndsminister Lena Hjelm-Wallén om hon vill låta ILO undersöka eventuellt tvångsarbete i samband med Bai Bang-projektet. I § 26 i ILO:s stadgar, som både Sverige och Vietnam har skrivit under, finns inskrivet just detta om tvångsarbete och skyddet av de mänskliga rättigheterna. Det är mycket viktigt att den konvention som vi har skrivit under och försöker rätta oss efter här i Sverige efterlevs också av våra mottagarländer när det gäller biståndet.

Anf. 76 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill för det första konstatera att Ivar Virgin som representant för moderaterna inte kan ge svar på frågan hur man skulle kunna förbättra förhållandena för skogsarbetarna i Vietnam genom att svenskt stöd till skogsprojektet avbryts.

För det andra vill jag säga att det kanske är typiskt för moderat syn på u-landsverklighet att man säger: Låt oss göra en enkät bland skogsarbetarna i Vietnam!

Jag kanske inte behöver säga mer. Försök utföra den typen av enkäter i ett glest befolkat fattigt land, där folk varken kan läsa eller skriva! Jag tror helt visst att många av dem, när man tillfrågar dem, svarar att de hellre skulle vilja arbeta och leva i sina hembygder än i det här området, som är nyexploaterat. Men nu har Vietnam problem med att vissa områden är överbefolkade och andra glest befolkade. Det här är precis samma sak som man har problem med i många andra länder, nämligen att människor då måste flytta.

ILO-rapporten kan Rune Ångström få del av – jag har den med mig här. Det är en konsult på ILO som har gjort den. Han har då gjort en bedömning av de rapporter som vi har från Vietnam om skogsförhållandena. Jag tycker att det är ett bra uppslag, Rune Ångström, att vi skall fortsätta att ha kontakt med ILO, när vi gör de fortsatta bedömningarna av förbättringarna i Vietnam och i Vinh Phu-projektet.

Så till Kampucheafrågan återigen. Vi är mycket kritiska mot Vietnam i det

avseendet. Det var också Olof Palme, och han framförde den kritiken mycket ampert. Det var det som Olof Palmes uttalande handlade om. Olof Palme har aldrig föreslagit att vi skulle dra tillbaka stödet till Vietnam.

I början var det svårt att rekrytera arbetskraft till Bai Bang – precis på samma sätt som nu till skogsdelen Vinh Phu. Det var en hel del problem med arbetsförhållandena också i Bai Bang. I dag är Bai Bang-fabriken en mycket attraktiv arbetsplats, som människor söker sig till och köar för att få komma till och därmed också bo i det samhället. Vi hoppas att genom svensk närvaro och genom svenskt stöd kunna bidra till en liknande utveckling i skogsbruket i Vinh Phu.

Anf. 77 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Lena Hjelm-Wallén frågar mig om jag tror att det skulle bli en förbättring, om biståndet togs bort. Ja, det tror jag faktiskt. Jag tror nämligen att en enkät, som jag talade om och som jag håller med om är helt orealistisk i ett land som Vietnam, skulle ge det svaret att de flesta ville återvända hem och alltså uppleva sin tillvaro bättre än att delta i det svenska projektet uppe i Vinh Phu. Man undrar var i all världen man skulle komma på den barocka tanken att tvångsvis rekrytera 17 000 kvinnor till ett stort skogsprojekt annat än i kommunistdiktaturen Vietnam. Rekryteringsmetoden är ju dessutom en direkt spegling av ockupationen av Kampuchea för sex år sedan. Det flagranta brottet mot FN-stadgan har ju krävt uppoffringar i form av en stor ockupationsarmé i Kampuchea. Många män har fått lämna sina hemorter i Vietnam för att tjänstgöra i Kampuchea. Det är väl sannolikt det som har tvingat fram den omfattande tvångsrekrytering av kvinnor som vi just nu diskuterar. Vi kan konstatera att svenskt bistånd alltså leder till ökad ofrihet i ett land som inte precis utmärks av någon större frihet i begynnelseläget.

Den moderata linjen, att vietnameserna skulle överta driften när Bai Bang-investeringen hade slutförts 1982, är den rätta. Ett land som genom ockupation av Kampuchea begår ett allvarligt brott mot FN-stadgan och till yttermera visso under striderna i gränstrakterna mot Thailand uttraderar svenskt bistånd till flyktinglägren som gått genom FN skall självfallet inte ha fortsatt svenskt bistånd. Man kan t. o. m. hävda att svenskt bistånd friställer resurser som utnyttjats i krigföringen mot det folkliga motståndet i Kampuchea. Det är helt oacceptabelt.

Anf. 78 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Ivar Virgin hävdar att den svenska närvaron i Vietnam leder till ökad ofrihet för det vietnamesiska folket. Men det förhåller sig precis tvärtom. För vad är längre semester och bättre boendeförhållanden, vad är förbättrad hälsovård och bättre tillgång till arbetskläder, vad är satsningen på familj jordbruk och husdjursuppfödning för att trygga tillgången på livsmedel och vad är bättre reallöner annat än ett steg på vägen mot ökad frihet för det vietnamesiska folket?

Ivar Virgin tar här upp frågan om kvinnornas situation. Det är då mycket viktigt att konstatera att det stora kvinnoöverskottet i Vietnam sammanhänger med det långvariga krig som landet varit inblandat i. Under flera

decennier har ju det vietnamesiska folket fått uppleva att först Frankrike och sedan USA ockuperat landet.

Herr talman! Det är Vietnams barn, Vietnams kvinnor och Vietnams fattiga som kommer i åtnjutande av den svenska hjälpen. I och med skogsprojektet Vinh Phu kan landet med svenskt bistånd skapa en egen försörjningsbas av skogsprodukter. På det sättet får många vietnameser arbete. Det gäller inte minst kvinnorna. I pappersfabriken Bai Bang – även den uppförd med hjälp av svenska biståndsmedel – tillverkas det papper som används till merparten av de vietnamesiska barnens skolböcker. Papper och skolböcker är en stor bristvara i Vietnam.

Moderaterna torde vara ensamma om att anse att det blir bättre för vietnameserna om man upphör med detta stöd.

På Olof Palme-sjukhuset kan man, tack vare svenskt bistånd, göra sjukvårdsinsatser för män och kvinnor samt för barn och gamla. Således blir hälsosituationen ständigt bättre. Hälsotillståndet i landet har undergått en kraftig förbättring – mycket tack vare svensk utvecklingshjälp. Den demokratiska och pluralistiska utveckling som de borgerliga partierna säger sig eftersträva uppnås knappast genom en avveckling av ett bistånd som på en del strategiskt viktiga områden är av grundläggande betydelse för landets framtid – tvärtom. Demokratimålet, som i fallet Vietnam i dag kan förefalla avlägset, blir sannolikt ouppnåeligt om humanitär hjälp avvecklas och arbetet med viktiga uppbyggnadsinsatser avbryts.

Tredje vice talmannen anmälde att Rune Ångström anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 79 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill bara konstatera att Ivar Virgin på typiskt moderat sätt gör sig skyldig till våldsamma överdrifter när han beskriver förhållandena i Vietnam. Han väljer att helt bortse från Vietnams situation – ett krigshärjat land som har mycket stor fattigdom och en omfattande arbetslöshet och där människorna är i mycket stort behov av utkomstmöjligheter. Ivar Virgin dömer ut alla försök från den vietnamesiska regeringens sida att göra någonting åt att vissa områden är mycket starkt överbefolkade. Människorna i dessa områden kan inte få någon utkomst. Det gäller således att i stället försöka få befolkningen att flytta till de glest bebodda områdena. Den vietnamesiska regeringen skall alltså inte ha rätt att bedriva regionalpolitik – om man gör det, döms man ju ut av moderaterna.

Den svenska regeringen har i och med sitt beslut i april i år om skogsprojektet i Bai Bang att ta ställning till följande frågor: Har materiella förbättringar skett när det gäller skogsarbetarna? Har arbetsvillkoren förbättrats och har organisationen för projektet förbättrats?

Vi har konstaterat att förbättringar har skett på alla dessa punkter. Vidare är planerna på fortsatta förbättringar väl genomarbetade. Vi har redan en god kontroll över förhållandena. Således kan vi följa upp arbetet med förbättringarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

1985/86:617 av *Björn Samuelson m. fl.*

1985/86:618 av *Rune Rydén m. fl.*

1985/86:619 av *Larz Johansson m. fl.*

1985/86:620 av *Karl-Erik Svartberg*

1985/86:621 av *Per Unckel m. fl.*

1985/86:622 av *Charlotte Branting m. fl.*

1985/86:623 av *Alf Wennerfors*

Ett samlat program för skolledarutbildning (prop. 1985/86:173)

10 § Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1985/86:30 Riksdagens arbetsformer, m. m.

Justitiekammarens betänkanden

1985/86:33 Anslag till polisverksamheten rörande brott mot rikets säkerhet
m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:34 Tjänsteansvaret m. m. (prop. 1984/85:117 delvis)

1985/86:35 Anslag till utredningar m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:36 Anslag till brottsförebyggande rådet (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:37 Polisens ställning i krig (prop. 1985/86:15)

Lagutskottets betänkanden

1985/86:32 Ändring i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga
verk, m. m. (prop. 1985/86:79 och 1985/86:146)

1985/86:33 Flygfraktförarens ansvar för passagerare och gods (prop.
1985/86:119)

1985/86:34 Inriktningen av konsumentpolitiken (prop. 1985/86:100 delvis
och 1985/86:121)

Socialutskottets betänkanden

1985/86:24 Injektion av naturmedel (prop. 1985/86:148)

1985/86:25 Särskilda medel för bekämpningen av aids (prop. 1985/86:171)

1985/86:26 Patientjournaler m. m.

Kulturutskottets betänkanden

1985/86:20 Anslag till film och kulturtidskrifter, m. m. (prop. 1985/86:100
delvis)

1985/86:22 Omorganisation av regionmusiken och Rikskonserter (prop.
1985/86:114)

1985/86:23 Statlig garanti för anordnande av olympiska vinterspel i Sverige
1992 (prop. 1985/86:104)

1985/86:24 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 maj

1985/86:591 av *Rolf Kenneryd* (c) till kommunikationsministern om vägförvaltningarnas vägstationer:

I vilken utsträckning och på vilket sätt bevakar kommunikationsministern att länens vägförvaltningar beaktar regionalpolitiska effekter vid lokalisering resp. omlokalisering av sina vägstationer?

1985/86:592 av *Anita Johansson* (s) till utbildningsministern om svenskundervisningen för invandrare:

Utbildningsutskottet anger i sitt betänkande om svenskundervisning 1985/86:10 – bifallet av riksdagen – att det "vill i sammanhanget erinra om att det enligt tidigare riksdagsbeslut är angeläget att kompetens och erfarenhet av svenskundervisning tas till vara".

Förordningen om grundläggande svenskundervisning har utformats så att den skall göra det möjligt för kommunerna att fatta sådana beslut angående anordnandet av grund-sfi att kompetens och erfarenhet tas till vara. I många kommuner tycks emellertid inte hänsyn tas till kunskaper och erfarenheter vid besluten om hur grund-sfi skall genomföras. Detta kommer att vara till men för undervisningens kvalitet.

Riksdagsbeslutet innebär vidare att invandrarorganisationerna skall ha rätt att redovisa sina önskemål om anordnande av svenskundervisningen. I många fall har skolstyrelser över huvud taget inte efterhört invandrarnas mening. I ett fall har besvär över skolstyrelsebeslut anförts till kammarrätt.

Avser utbildningsministern vidta åtgärder för att riksdagens beslut om svenskundervisning skall följas och invandrarorganisationernas önskemål beaktas?

1985/86:593 av *Karl-Erik Persson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om regional-TV-utsändningarna inom Tvärsnytt-området:

Förhoppningen var stor att man nu skulle kunna se regional-TV, men man kan konstatera att så inte blev fallet för flera orter inom Tvärsnytt-området, bl. a. Askersund. Man kan förstå människors missnöje som bor så nära Örebro, ett av centra för Tvärsnytt.

Är statsrådet beredd att snabbt medverka till att alla som bor inom Tvärsnytt-området ges möjligheter att se programmet?

12 § Kammaren åtskildes kl.15.00.

Prot. 1985/86:150

23 maj 1986

In fidein

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Förteckning över talare
(Siffrorna avser sida i protokollet)

Fredagen den 23 maj

Talmannen 3, 7, 10
Tredje vice talmannen 74, 77
Alsén, Lennart (fp) 10, 19
Andersson, Axel (s) 71
Bergdahl, Hugo (fp) 53
Bjelle, Britta (fp) 30, 42, 43
Bolander, Gunhild (c) 61
Boo, Karl (c) 5, 8
Claeson, Tore (vpk) 15, 20, 27, 28
De Geer, Lars (fp) 4, 8
Ernestam, Lars (fp) 24
Gardner, Ingela (m) 74, 75
Gustafsson, Hans, bostadsminister 73, 75
Göransson, Olle (s) 34
Hansson, Agne (c) 70
Hasselström Nyvall, Ingrid (fp) 46
Hjelm-Wallén, Lena, statsråd 76, 81, 84, 86
Hyttring, Jan (c) 44
Johansson, Kersti (c) 50
Karlsson, Ingvar, i Bengtsfors (c) 13, 20
Konradsson, Ingemar (s) 66, 68, 69
Körlof, Björn (m) 3, 7
Lestander, Paul (vpk) 35
Lindblad, Hans (fp) 64
Lindström, Ralf (s) 25, 28, 33
Lundberg, Sven (s) 18, 21
Nilsson, Börje (s) 29
Norberg, Gudrun (fp) 60, 67, 69
Nygren, Arne (s) 48
Persson, Gustav (s) 6, 9
Persson, Karl-Erik (vpk) 52, 67, 69
Petersson, Hans, i Hallstahammar (vpk) 6, 9
Rosengren, Hans (s) 22
Silfverstrand, Bengt (s) 79, 83, 85
Svenson, Karl-Gösta (m) 31, 34
Svensson, Alf (c) 55
Tillander, Ulla (c) 37
Winberg, Margareta (s) 39, 43, 44
Virgin, Ivar (m) 77, 82, 85
Ångström, Rune (fp) 80, 84
Östh, Rosa (c) 57